DIARI OLÍMPIC D'UN BLOCAIRE

Fundació Barcelona Olímpica

Joan Manuel Surroca i Carmona

DIARI OLÍMPIC D'UN BLOCAIRE

autor
Joan Manuel Surroca i Carmona

Fundació Barcelona Olímpica

Editat per: Fundació Barcelona Olímpica
© DIARI OLÍMPIC D'UN BLOCAIRE
Surroca i Carmona, Joan Manuel
1a edició – Barcelona, Espanya: 2012

© Fotografies:
«Arxiu Fotogràfic Fundació Barcelona Olímpica»
«Cristian Herrera»
«Joan Manel Surroca i Carmona»
«Arxiu Fotogràfic de Barcelona»

© Traducció al català: Servei Lingüístic de la Unió de Federacions Esportives de Catalunya.

INSTRUCCIONS ESPECIALS I ALTRES NOTES

© Tipografies:
S'han utilitzat 2 tipografies
- Nom: *Chaparral Pro*; Tipus: OpenType Tipus 1
- Nom: *Homizio*; Tipus: OpenType Tipus 1

© Disseny gràfic: M. Salomé Clavijo

Dipòsit Legal: B-31771-2012
Imprimeix: CG Anmar
Imprès a Espanya

INDEX

PRÒLEG 7-8-9
INTRODUCCIÓ 11

CAPÍTOL I — BARCELONA, ELS JOCS OLÍMPICS I SAMARANCH

1. *Montjuïc: la ferma aposta d'un estadi pels Jocs olímpics 05/04/11* 16
2. *Sessió cio 1931: el dia que, malgrat perdre, Barcelona començà a guanyar 26/04/10* 16
3. *Samaranch: el dia en què també guanyà l'olimpisme 16/07/10* 17
4. *Barcelona 1992: "... À la ville de... Barcelona!!" 17/10/08* 18
5. *Barcelona 1992: Cobi, un amic per sempre 29/01/10* 19
6. *Memòries del 92: inoblidable 25/07/09* 19
7. *Memòries del 92: "Senyores i senyors: el Dream Team!!" 26/07/11* 20
8. *Memòries del 92: un minut d'or 27/07/11* 21
9. *Memòries del 92: un altre bany d'or 28/07/11* 21
10. *Memòries del 92: lleuger com una ploma però amb la força d'un hèrcules 29/07/11* 22
11. *Memòries del 92: el dopatge entre llums i ombres 30/07/11* 22
12. *Memòries del 92: la nostra primera campiona olímpica 31/07/11* 23
13. *Memòries del 92: tants ors en una setmana com en setanta anys 01/08/11* 24
14. *Memòries del 92: la seva última cursa 02/08/11* 25
15. *Memòries del 92: un mar de medalles 03/08/11* 25
16. *Memòries del 92: l'or més inesperat 04/08/11* 26
17. *Memòries del 92: l'amistat i el respecte per damunt de tot 05/08/11* 27
18. *Memòries del 92: una tarda per recordar 06/08/11* 28
19. *Memòries del 92: les noies d'or 07/08/11* 29
20. *Memòries del 92: la traca final 08/08/11* 30
21. *Memòries del 92: una amarga plata 09/08/11* 30
22. *Les tres visites de la torxa olímpica a barcelona 23/12/11* 31
23. *La preuada herència de Samaranch 25/06/10* 32
24. *El Museu de Samaranch 29/06/10* 33
25. *Barcelona: Jocs Olímpics, Gaudí i Samaranch 26/04/11* 33
26. *Fòrum Olímpic: fer esport és fer salut 22/10/11* 34

CAPÍTOL II — ELS NOSTRES OLÍMPICS

27. *Anvers 1920: el debut olímpic del waterpolo espanyol 24/08/10* 38
28. *Anvers 1920: de la "fúria" al "tiki-taka" 28/08/10* 38
29. *París 1924: dones olímpiques 13/07/09* 39
30. *Amsterdam 1928: va ser el primer, n'han seguit cent més 17/05/11* 40
31. *Los Angeles 1932: va ser la cinquena, però la primera 12/08/10* 40
32. *Garmisch-Partenkirchen 1936: les primeres olímpiques d'hivern 07/02/11* 41
33. *Berlín 1936: Espanya i els Jocs Olímpics de 1936 30/08/11* 42
34. *Londres 1948: un atleta senyor i un senyor atleta 31/10/11* 43
35. *Hèlsinki 1952: olímpic a quasi seixanta-dos anys 11/05/11* 44

36. *Melbourne 1956: més hongaresos que els hongaresos 13/08/09* 45
37. *Roma 1960: cinquantenari olímpic del basquetbol espanyol 26/08/10* 46
38. *Tòquio 1964: el dorsal 270: el tirador fantasma 05/01/12* 46
39. *Mèxic 1968: un dia per al record 25/10/10* 47
40. *Mèxic 1968: el nostre primer recordista olímpic 16/10/11* 48
41. *Munic 1972: aniversari olímpic de l'handbol espanyol 30/08/10* 49
42. *Sapporo 1972: un or tan històric com únic 13/02/12* 49
43. *Mont-real 1976: una atleta excepcional 01/03/11* 50
44. *Moscou 1980: una efemèride amb molta marxa 03/08/09* 51
45. *Los Angeles 1984: la nit de "Matraco" Margall 29/12/11* 52
46. *Seül 1988: un doble inoblidable 01/10/2008* 53
47. *Barcelona 1992: salts de cara i creu 12/01/12* 53
48. *Atlanta 1996: orgull de campions 28/07/10* 54
49. *Sydney 2000: salts d'or 25/09/10* 54
50. *Atenes 2004: medalles de dos en dos 30/12/11* 55
51. *Pequín 2008: campió olímpic, i després què? 20/09/08* 56

CAPÍTOL III — OLÍMPICS AMB NOM PROPI

52. *Atenes 1896: de turista a campió olímpic 22/08/11* 60
53. *París 1900: el misteri del medallista desconegut 15/03/11* 61
54. *Saint Louis 1904: una marató surrealista 09/12/2011* 61
55. *Londres 1908: geni i figura fins a la sepultura 25/05/11* 62
56. *Estocolm 1912: oficial i cavaller 24/05/11* 63
57. *Anvers 1920: el campió de la pau 21/04/11* 63
58. *Anvers 1920/Chamonix 1924: "l'arquitecte" del patinatge artístic sobre gel 13/07/11* 64
59. *París 1924: un atleta valuós i valerós 14/09/11* 65
60. *Los Angeles 1932: els Järvinen: més alt, més fort i més lluny 26/08/11* 66
61. *Berlín 1936: amistats perilloses 19/10/11* 67
62. *Berlín 1936: un campió olímpic a la Guerra Civil espanyola 30/11/11* 67
63. *Londres 1948: qüestió de tenir mà esquerra 08/02/11* 68
64. *Hèlsinki 1952: d'una cadira de rodes al pòdium 19/04/11* 69
65. *Melbourne 1956: la seva passió va "fondre" el teló d'acer 22/11/10* 69
66. *Roma 1960: de l'hospital al més alt del pòdium 28/06/1* 70
67. *Tòquio 1964: el Dualde Team 14/04/11* 71
68. *Mèxic 1968: no és or tot el que lluu 16/10/10* 72
69. *Munic 1972: quan va d'un pèl 09/12/09* 72
70. *Mont-real 1976: els Jocs de Nadia Comaneci 17/07/09* 73
71. *Moscou 1980: el pòdium més olímpic 12/09/11* 74
72. *Los Angeles 1984: de temuts rivals a grans amics 14/12/11* 75
73. *Seül/Calgary 1988: un cas únic i irrepetible 27/04/11* 76
74. *Seül 1988: Oscar Bezerra: "a mao santa" 04/05/11* 76
75. *Barcelona 1992: un crit fort i valent 11/01/12* 77
76. *Atlanta 1996: una ciclista incombustible 24/06/11* 78
77. *Sydney 2000: el torpede silenciós 12/04/11* 78
78. *Atenes 2004: la Gran Dama 17/11/11* 79
79. *Pequín 2008: i fa camí dels desens...!! 29/04/11* 80

80. *Els àrbitres: xiulets d'or 23/09/09* 84
81. *Les cerimònies: un símbol amb missatge 08/06/11* 84
82. *Les cerimònies: la més olímpica de les patinades 28/11/11* 85
83. *El cinema: Greenspan: una imatge val més que mil paraules 04/01/11* 86
84. *El dopatge: la cervesa va causar el primer dopatge olímpic 07/08/09* 87
85. *El dopatge: esportistes de laboratori 09/11/09* 87
86. *Les dones: encara queda camí per fer 16/02/10* 88
87. *Els esports de demostració: quan les medalles eren quasi una utopia 19/08/11* 89
88. *Els esportistes: sota quatre banderes diferents 10/03/11* 89
89. *Els esportistes: un cas únic 05/08/10* 90
90. *El Joc net: el valor d'un pern 10/02/10* 91
91. *Les innovacions: el tartan va marcar un abans i un després 01/10/10* 92
92. *La justícia esportiva: el CAS, el Tribunal Suprem dels Jocs Olímpics 06/03/12* 92
93. *L'Holocaust: de la gloria olímpica a l'infern de l'Holocaust 12/01/12* 93
94. *Les lesions: l'altra cara dels jocs 18/10/08* 94
95. *Les mascotes: inspirades en la ficció però honorant el passat 20/05/10* 95
96. *Els mitjans de comunicació: quasi el doble de periodistes que d'atletes 04/11/10* 95
97. *Moviment olímpic: les cinc anelles, un símbol universal 01/04/09* 96
98. *Moviment olímpic: Usain Bolt i Solidaritat Olímpica 17/04/09* 97
99. *Els Jocs Paralímpics: una simbiosi envejable 16/03/10* 97
100. *El professionalisme: el dia que la realitat s'imposà a la hipocresia 28/10/10* 98
101. *El professionalisme: professionalitzar l'amateurisme 24/10/11* 99
102. *El programa esportiu: renovar-se o morir 19/03/09* 100
103. *Les seus: una renúncia sense precedents 04/02/11* 100
104. *Els símbols: el segrest de la bandera olímpica 29/09/10* 101
105. *La tecnologia: l'imperi de la centèsima 11/08/09* 102
106. *La tecnologia: la gran herència de Mèxic 1968 27/10/10* 102
107. *La televisió: tot va començar amb 2.000 Guinees 10/03/10* 103
108. *La televisió: el dia que l'esport va canviar per sempre 25/07/10* 104
109. *La torxa olímpica: el relleu més surrealista 02/11/11* 105
110. *El valors: quan guanyar no ho és tot 18/04/11* 105

111. *Relació sintetitzada i per orde alfabètic de la trajectòria olímpica dels esportistes i les efemèrides a les quals es fa referència al llarg del llibre.* 110

PRINCIPALS EFEMÈRIDES REFERENCIADES EN AQUESTA PUBLICACIÓ 130
BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ 133
GALERIA FOTOGRÀFICA 136

✣ *Darrera del títol de cada article figura la data de la seva publicació en el bloc.*

PRÒLEG

El llibre que teniu a les vostres mans és el fruit d'un gran treball de recuperació de la memòria d'un periodista que ha estat en primera línia en moments molt importants de la història esportiva barcelonina.

El Joan Manel Surroca ha viscut grans canvis en la seva llarga vida professional, dels quals ha sabut sempre treure'n la part positiva, i als quals s'hi sabut adaptar pujant a l'onada com si d'un surfista es tractés. I aquesta darrera onada ha estat el mitjà més actual, les xarxes socials i el seu bloc, El Marcador, http://elmarcadordejmsurroca.blogspot.com.es/, del qual en surt aquest llibre, i que ja ha complert el seu quart aniversari.

Quan em va explicar el seu projecte, no vaig dubtar ni un segon: s'havia de portar a la pràctica. La seva experiència, les seves vivències i els seus escrits serien d'utilitat per a moltes persones, estudiosos dels esports, de l'olimpisme, curiosos... I s'havia de publicar des de la Fundació Barcelona Olímpica.

Els Jocs Olímpics i Paralímpics deixen llegats com infraestructures, equipaments, espais a les ciutats, però també forma part d'aquest llegat la pròpia història, els esdeveniments que van succeir i que es poden identificar. En conseqüència, són llegats les dades que poden aportar els professionals que van viure els fets en primera persona. Les notícies i l'actualitat acaben sent documentació històrica útil com a curiositat, però també eina d'utilitat per als estudiosos dels esports, de l'olimpisme i de la història de les ciutats olímpiques.

Aquest llibre està ple d'informacions interessants, que van des de la vocació olímpica de Barcelona, els esportistes olímpics, noms propis amb històries singulars, passant per curiositats o efemèrides, o els canvis que van suposar les novetats tecnològiques, el fenomen televisiu o el patrocini i la solidaritat.

És un llibre de lectura distreta, alhora que molt acurada, amb un índex onomàstic per poder recuperar les històries una a una. Estic convençuda que fruireu de la seva lectura.

Maite Fandos i Payà
Tinenta d'Alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports
Presidenta de la Fundació Barcelona Olímpica
Ajuntament de Barcelona

PRÒLEG

Amb molt de gust vaig acceptar escriure el pròleg del treball que en Joan Manuel Surroca m'havia anunciat que estava fent, a partir del dia que el van escombrar, juntament amb quatre mil professionals de RTVE, per un ERO de l'any 2007.

La dalla "ero-tica" va tallar caps d'una forma indiscriminada sense destriar els vàlids dels mediocres, els ganduls dels diligents, els experts dels endormiscats i així fins arribar a la data del carnet d'identitat que va prevaldre per sobre de tot. En Joan Manuel Surroca quan es va refer de l'atzucac, va reaccionar positivament convertint el que podia ser un problema amb trauma inclòs, en una alliberació d'una vida de treball de dotze hores diàries que exigia la feina, pendent en tot moment dels esdeveniments que el periodisme comporta.

El ERO 2007 va ser un regal pel món de l'esport perquè tota l'empenta que portava en Joan Manuel malgrat els quasi quaranta anys de treball intensíssim que portava al cos, va començar una nova etapa de dedicació a l'esport des de la vessant d'historiador, cronista o blocaire com ell s'ha auto-titolat.

Em pensava que els meus anys dedicats a l'esport i amb una gran afició per conèixer la seva història i el decurs dels fets més importants, especialment els olímpics, haig de reconèixer que els més de cent capítols de que es composa el llibre d'en Joan Manuel Surroca m'han demostrat la superficialitat dels continguts de molts altres llibres que sobre l'olimpisme s'han escrit.

He estat sempre un admirador d'en Joan Manuel per la seva humilitat i humanitat. L'he tingut per un mestre que sense treva ensinistra els seus companys-deixebles formant un equip envejable. Penso, però, que no s'ha fet justícia amb el seu valer malgrat la quantitat de diplomes, medalles i distincions que se li han atorgat fins i tot després de l'ERO, reconeguts pel Consejo Superior de Deportes per una Real Orden del Mérito Deportivo del 2008. En Joan Manuel és un gran professional molt responsable, transmissor de l'actualitat sense embuts i, fidel a les empreses que ha treballat sense renunciar mai als principis ètics que ja el seu pare li va transmetre.

L'avantatge de l'amic Surroca és que encara és molt jove i les ganes de treballar no les ha perdudes. Crec que es continuarà dedicant al món de l'esport, col·laborant amb algunes institucions públiques i sobretot trobarà algun altre motiu per endinsar-se en la història de l'esport que tant valora i estima.

Possiblement ja no el podré sentir més donant les notícies diàries de l'esport amb els seus apunts sempre atinats, però espero que podré gaudir del seu bon saber amb articles, cròniques, blocs o altres llibres que ens donin a conèixer fets esportius passats o presents, explicats amb la simplicitat i frescor com els que figuren en aquest llibre que el seu autor, el meu bon amic Joan Manuel Surroca m'ha honorat en prologar.

Josep Lluis Vilaseca Guasch
Ex-Secretari General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya

PRÒLEG

Només una persona amb la llarga trajectòria periodística com en Joan, podia escriure un llibre tan amè com aquest. Una allau de noms i anècdotes et cauen al damunt a mesura que el llegeixes en una lectura que enganxa, que no pots deixar, perquè quan hi avances afloren en el propi pensament les teves vivències, els propis records... perquè per la gent com jo, que l'esport ha estat la meva casa, cada capítol del llibre em porta a capítols de la meva vida, viscuts des de molt a prop, viscuts algunes vegades des de dins. Són mes d'un centenar capítols que aporten històries emocionants, anècdotes i curiositats. Només llegint-ne els seus títols tan suggeridors, com per exemple 'D'una cadira de rodes al pòdium' o 'La cervesa va causar el primer dopatge olímpic', el lector queda atrapat. Un viatge en el temps, per països i per ciutats acompanyats de personatges rellevants, sovint amics i companys del meu propi viatge esportiu. Enmig de tota aquesta informació, capítol rere capítol s'aprecia l'estim que en Joan sent per la ciutat de Barcelona, per la seva vocació esportiva i olímpica que destil·la l'amor que sent per la terra i la seva gent que va més enllà del fet esportiu.

Periodista poliesportiu a qui no se li perd mai una referència, o una data, i que si no la persegueix fins a completar el contingut que el satisfà. Aquest llibre, nascut com el seu bloc personal a Internet traspua a través de les seves pàgines aquesta immediatesa que proporcionen els nous mitjans digitals. La frescor amb què està redactat és fruit d'una espontaneïtat, que només ell es podria permetre. Un pou de coneixements sobre l'esport que ha anat acumulant al llarg de tants anys d'ofici. Un ofici que ha anat canviant i que ell s'hi ha sabut adaptar, i n'ha reeixit.

David Moner i Codina
President
Unió de Federacions Esportives de Catalunya

INTRODUCCIÓ

He dedicat prop de quaranta anys de la meva vida al periodisme radiofònic, i no han estat més no per la meva voluntat sinó pel fet que vaig veure'm inclòs en l'ERO que l'any 2007 va afectar més de quatre mil treballadors de RTVE. Va ser un canvi radical però, al mateix temps, va suposar una "alliberació", acostumat a passar de deu a dotze hores diàries treballant sota la "dictadura" del rellotge i les exigències tan típiques de les urgències amb les quals avui en dia es mou el món de la comunicació.

Des del primer moment vaig tenir molt clar que la ment no es "prejubila" mai, i quan ho fa, mala peça al teler. Per tant, baixar els braços i quedar-me a casa era el pitjor que podia fer. Per això vaig decidir continuar la meva vinculació al món de l'esport portant a terme diferents col·laboracions amb la UFEC i la Secretaria General de l'Esport, que van valorar els meus coneixements i experiència. Va ser força interessant endinsar-me en el món de l'esport des d'una altra òptica i poder conèixer els diferents aspectes de l'entrellat en què es mou la política esportiva.

Però al mateix temps vaig anar madurant una idea que feia temps que em voltava pel cap: la de disciplinar-me a escriure un article diari, excepte els caps de setmana, per tal de mantenir actiu el meu esperit periodístic. Per això la millor opció era la d'obrir un "bloc" en el qual inclouria tot allò que cregués interessant del món de l'esport. Finalment, quasi un any després, a mitjan setembre del 2008, vaig donar el pas. De fet, només tenia els conceptes més elementals del que era activar un bloc, però a mesura que li vaig anar donant forma em vaig adonar de l'immens camp que permet la xarxa, així com la dedicació que exigeix per poc que es vulgui oferir un producte digne. "El marcador" va ser el nom que li vaig donar el bloc , aquesta paraula és una de les més universals de l'esport, ja que és un element comú en la immensa majoria d'especialitats esportives a l'hora de reflectir els gols, els punts, els sets, els forats, les curses, els assaigs, els temps o les distàncies. A més, també respon a la meva profunda vocació poliesportiva i olímpica.

En el decurs dels més de quatre anys d'existència, *El Marcador* ha incrementat progressivament els seus continguts relacionats amb l'olimpisme i amb la història de l'esport modern. Em sento satisfet d'aportar, en forma de crònica, interpretacions o reflexions noves o que, si més no, com a mínim ofereixen una visió personalitzada sobre fets esportius i olímpics. A punt d'arribar al miler d'articles escrits, vaig creure arribat el moment de fer-ne una selecció dels més interessants a manera de *Diari olímpic d'un blocaire* esportiu, i amb la celebració del vintè aniversari dels Jocs Olímpics de Barcelona 1992 a l'horitzó vaig pensar que l'opció més òptima era oferir-lo a la Fundació Barcelona Olímpica, ja que s'ajusta a la seva filosofia, i amb aquest argument vaig dirigir-me a la seva presidenta Maite Fandos exposant-li els trets bàsics del seu contingut, que va acollir amb interès donant totes les facilitats per tal que el projecte prengués cos i es convertís en una realitat. Tal com podreu comprovar, el contingut és molt divers i toca un ampli ventall de temes dins del món de l'olimpisme.

Aquest "Diari olímpic" es divideix en quatre apartats diferents: el primer està dedicat a la vocació olímpica de Barcelona, la seva postulació i posterior designació com a seu dels Jocs Olímpics del 1992, i al singular paper en el moviment olímpic de Joan Antoni Samaranch, un dels

barcelonins més universals; el segon està dedicat als nostres olímpics des d'Anvers 1920 fins a Pequín 2008; el tercer ens apropa a singulars històries olímpiques amb nom propi que van des dels seus mites fins als més modestos protagonistes, i, finalment, el quart se centra en diferents aspectes dels Jocs Olímpics des dels fets més curiosos fins a destacades efemèrides, passant per la tecnologia, les innovacions, la comunicació, els estadis, els àrbitres, el fenomen televisiu, el seu programa esportiu, els valors, els símbols, el patrocini i la solidaritat. Finalment, per completar simbòlicament els cinc anells, afegeixo, a manera de glossari, una relació de la gran majoria dels esportistes i efemèrides que apareixen en els diferents articles. Espero que us agradi, i en tot cas vagi per endavant el meu agraïment a la Fundació Barcelona Olímpica per haver-me donat l'oportunitat de publicar aquest treball, agraïment que faig extensiu a tots aquells que llegiu aquest "diari olímpic" pel fet de merèixer la vostra atenció.

Vull dedicar aquest llibre a Mari, la dona de la meva vida, per la seva infinita paciència i comprensió; als meus fills Cristina, Alejandro y Enric dels que em sento molt orgullós; a la meva mare que va ser una gran dona i al meu pare per ensenyar-me de ben jove que sempre cal buscar el perquè de les coses. Dedicatòria que faig extensible a tots aquells que, al llarg de la meva vida m'han ajudat a créixer como a persona i com a professional, amb especial record pels que considero han estat el meus mestres, l'Agustin Rodriguez, l'Alex Botines i en Juan Manuel Gozalo.

Sponsored by Telefónica

Barcelona'92

Jocs de la XXVa Olimpiada Barcelona 1992

Juegos de la XXV Olimpiada Barcelona 1992

Jeux de la XXVe Olympiade Barcelona 1992

Games of the XXV Olympiad Barcelona 1992

CAPÍTOL I

BARCELONA, ELS JOCS OLÍMPICS I SAMARANCH

1. MONTJUÏC: LA FERMA APOSTA D'UN ESTADI PELS JOCS OLÍMPICS 05/04/11

En un acte presidit per una gran solemnitat, el 5 d'abril de 1927 va ser col·locada la primera pedra del futur Estadi de Montjuïc que, en el context de l'Exposició Universal de 1929, era la gran aposta olímpica de la ciutat per a l'edició de 1936. No gaire lluny, a la mateixa muntanya de Montjuïc, i en una antiga pedrera anomenada La Foixarda, quedava inconclòs i abandonat a l'oblit el que hauria d'haver estat *"l'Estadi Català"* que, amb una capacitat prevista de 35.000 espectadors, va ser la primera gran aposta barcelonina en la seva postulació olímpica pels JJOO de 1924, que Coubertin atorgà a dit a París. El seu promotor va ser l'actiu periodista Elías Juncosa, convençut de la necessitat d'un recinte d'aquestes característiques. Raó no li'n faltaria quan, els dies de Nadal i Sant Esteve de 1921, de gran tradició a Catalunya, l'estadi, encara en una precària fase de construcció, va rebre més de 25.000 espectadors cada dia per presenciar els dos duels futbolístics entre el FC Barcelona i l'Sparta de Praga, un dels equips més prestigiosos d'aquell moment. Aquest gran èxit rellançà la idea de la construcció d'un gran estadi per potenciar la candidatura de Barcelona als JJOO de 1936.

En el context de l'Exposició Universal de 1929, es va apostar per un projecte més idoni amb l'objectiu de crear una potent estructura esportiva a Montjuïc, amb l'estadi com a principal referent. Dissenyat per l'arquitecte Pere Domènech i Roure, el projecte comprenia una zona de més de 45.000 metres quadrats. A més del mateix estadi, amb capacitat per a 60.000 espectadors, es projectava situar, en les seves àmplies dependències, les oficines del Comitè Olímpic Espanyol i de la Federació Catalana de Futbol, i a més es contemplava la construcció de dos pavellons, un per a la pràctica de la pilota i l'altre per a la boxa, l'halterofília i l'esgrima, així com d'una piscina de dimensions olímpiques.

L'acte va aplegar, en una àmplia tribuna instal·lada a aquest efecte, les principals autoritats civils i militars i una representació de tots els estaments de la societat civil catalana, especialment del seu puixant associacionisme esportiu. Però, sens dubte, va tenir un significat especial la presència del president del Comitè Olímpic Internacional, el comte Baillet Latour. En els discursos que van tancar l'acte, el representant espanyol en el COI, el baró de Güell, aprofità per reiterar l'aspiració olímpica de la ciutat i el seu futur estadi: *"Si algun dia el COI atén la petició de l'alcalde de Barcelona i es concedeix a la nostra ciutat l'organització dels JJOO, en ell s'aplegaran les més prestigioses figures esportives del món..."*, Baillet Latour va recollir el guant felicitant la ciutat pel seu futur estadi i elogià el seu esperit esportiu i olímpic. Més explícit es va mostrar quan, veient els plànols del futur estadi, es va fixar que es projectava una recta de 200 metres, i exclamà: *"Aquesta recta és vostre més ferm puntal"*.

Dos anys després, el 20 de maig de 1929 l'estadi de Montjuïc va ser inaugurat amb una gran brillantor i amb les seves flamants graderies plenes de gom a gom amb prop de 60.000 espectadors. Lamentablement es van torçar les coses i amb el pas dels anys Montjuïc va envellir i, quan estava moribund, per fi va veure feta realitat la seva ferma aposta i, conservant la seva imatge, es va regenerar fins a l'últim fonament per rebre joiós els Jocs Olímpics de 1992.

2. SESSIÓ CIO 1931: EL DIA QUE, MALGRAT PERDRE, BARCELONA COMENÇÀ A GUANYAR 26/04/10

El 26 d'abril de 1931 Barcelona vibrava amb la presència dels principals dirigents del Comitè Olímpic Internacional, convocats a la capital catalana amb motiu de la 29a Sessió d'aquest organisme. Entre els temes previstos, destacava especialment l'apartat relatiu a l'elecció de la seu de la XI Olimpíada de 1936 entre les onze ciutats candidates: Alexandria,

Budapest, Buenos Aires, Dublín, Hèlsinki, Roma, quatre ciutats alemanyes —Berlín, Nuremberg, Frankfurt i Colònia— i la ciutat amfitriona. Barcelona, que ja havia demostrat la seva vocació olímpica postulant-se reiteradament pels JJOO, i Berlín eren les clares favorites.

La recent proclamació, dotze dies abans, de la Segona República havia generat un clima d'incertesa internacional que va repercutir en la reunió, ja que només hi van acudir 19 dels 69 membres del CIO. En el matí d'aquell 26 d'abril de 1931 es va celebrar la reunió decisiva. No obstant això, davant les nombroses absències es va decidir guardar en un sobre lacrat els vots emesos i posposar l'escrutini i per tant la decisió, donant un marge de vuit dies perquè els delegats absents poguessin emetre el seu vot per correu o via telegràfica. Encara que els més optimistes van valorar positivament el retard, a causa de l'absència dels delegats sud-americans, que podien donar el seu suport a Barcelona, la realitat va resultar molt diferent. No va ser fins al 13 de maig que, a la seu del CIO a Lausana, es va fer l'escrutini, amb el resultat de 43 vots per a Berlín, 16 per a Barcelona i 8 abstencions.

El tren dels Jocs havia passat novament de llarg de les aspiracions barcelonines. No obstant això, aquell 26 d'abril de 1931 els membres del CIO, encapçalats pel seu president, el comte belga Ballet-Latour, van poder comprovar la capacitat organitzativa de la ciutat, la seva profunda vocació esportiva i el suport popular al seu somni olímpic assistint a un macrofestival esportiu que va reunir a Montjuïc 50.000 espectadors per presenciar el partit entre les seleccions de rugbi de París i Barcelona, una sèrie de proves atlètiques i el partit amistós entre les seleccions de futbol d'Espanya i Irlanda. El president de la recentment creada Segona República Espanyola, Niceto Alcalá Zamora, acompanyat del president de la Generalitat, Francesc Macià, va presidir aquesta gran demostració de l'esperit esportiu de la ciutat que va impactar els membres del CIO que, hores abans ja havien posposat la votació. Van ser més de quatre hores d'espectacle esportiu en les quals, a més, es va establir un nou record d'una prova olímpica. En els 3.000 metres marxa✣, el llegendari marxador Guerau Garcia va rebaixar la marca del tricampió olímpic, l'italià Hugo Frigerio, gran dominador de la marxa en els JJOO d'Anvers 1920 i París 1924, per deixar-la en 13 min 13 s 2/5, tal com reflecteixen les cròniques d'aquella històrica jornada.

Encara que finalment Barcelona no va obtenir els Jocs, aquell dia es va guanyar un merescut prestigi i el respecte dels dirigents olímpics, impressionats per la puixança esportiva de la ciutat. Barcelona no es va desanimar i va tornar a postular-se per al 1940, però, novament, la història li jugà una mala passada, ja que l'esclat de la Guerra Civil espanyola dies abans que es produís la votació, a la 35a Sessió a Berlín, va aplanar el camí a Tòquio. El reconeixement trigaria encara quaranta-set anys a arribar, els que faltaven per a l'històric 17 d'octubre de 1986 en què, en la veu d'un emocionat Joan Antoni Samaranch, Barcelona va ser proclamada seu dels Jocs Olímpics de la XXV Olimpíada de 1992.

✣ *Els 3 km marxa solament es van disputar als JJOO d'Anvers 1920.*

3. SAMARANCH: EL DIA EN QUÈ TAMBÉ GUANYÀ L'OLIMPISME 16/07/10

El 16 de juliol de 1980, minuts després de les dues de la tarda, en el Saló de Columnes de la Casa dels Sindicats de Moscou, i davant uns sis-cents periodistes, l'irlandès Lord Killanin va anunciar solemnement el nom del seu successor al capdavant del CIO: Joan Antoni Samaranch. Encara que teòricament les votacions no transcendeixen, ja que les paperetes són destruïdes poc després de l'escrutini, es dóna

com a fet cert que Samaranch va aconseguir 43 dels 77 vots possibles, superant en quatre la majoria absoluta i obtenint una victòria incontestable. El seu més directe rival, el suís Marc Holder, solament va aconseguir 21 vots, i quedaren com a testimonials els 6 vots del canadenc James Worral i els 5 de l'alemany Willy Daume.

La clau de l'elecció va raure en el fet que el dirigent esportiu espanyol va saber aglutinar el vot de blocs tan diferents com el dels països iberoamericans, els riberencs de la Mediterrània, l'Àfrica francòfona i, molt especialment, el bloc dels països socialistes de l'Europa de l'est. Sens dubte, la seva presència a l'ambaixada espanyola a Moscou va ser la jugada mestra que va permetre Samaranch guanyar-se la confiança de la URSS i de tots els països a l'òrbita de la seva influència. La seva arribada a la presidència del CIO va acabar amb quaranta anys de domini anglosaxó, amb els mandats d'Avery Brundage i Lord Killanin, i va obrir un nou camí per al moviment olímpic. Després de la seva elecció, la vigília del seu seixantè aniversari, Samaranch va dir que el seu primer repte era posar fi als boicots polítics i, després del que va succeir a Los Angeles 1984, ho va aconseguir.

A la seva primera roda de premsa ja va definir les seves intencions quan va explicar com pensava actuar: *"Amb criteris personals propis fruit d'una llarga experiència en el moviment olímpic i valorant les profundes transformacions que l'esport ha tingut en els temps. Sóc un català realista i el moment actual de l'esport al món exigeix solucions realistes..."*. Després del fracàs econòmic i el boicot viscut a Mont-real 1976, i el boicot nord-americà a Moscou 1980, Samaranch era conscient que el moviment olímpic estava afeblit i corria un seriós perill. Amb l'entrada de la comercialització a Los Angeles 1984, s'inicià una nova etapa de rellançament, a la qual seguiria la fi dels boicots polítics, l'obertura dels JJOO als millors esportistes, el seu programa de patrocini i la seva potenciació a través dels mitjans de comunicació audiovisuals, que van contribuir decisivament a la seva universalització.

El 16 de juliol de 1980 es pot considerar una data clau, ja que el moviment olímpic va encertar a triar la persona que va ser capaç de fer una imprescindible refundació de l'olimpisme adaptant-lo a les realitats dels temps moderns i els resultats de la qual han acabat per situar els Jocs Olímpics com l'esdeveniment esportiu més universal junt amb la Copa del Món de Futbol.

4. BARCELONA 1992: "... À LA VILLE DE... BARCELONA!!" 17/10/08

El 17 d'octubre de 1986, vaig tenir la sort de viure a Lausana la històrica jornada en què Barcelona per fi va veure fet realitat el seu somni olímpic, després de més de seixanta anys de tenaç lluita. A les 13 hores 22 minuts va ser quan, en el Palais de Beaulieu de Laussane, el president del CIO, Joan Antoni Samaranch, va anunciar el nom de la ciutat que organitzaria els JJOO de 1992. La seva famosa frase *"... à la ville de..."* la va pronunciar amb una petita pausa, *"... un petit moment..."*, mentre obria un sobre del contingut del qual ja era coneixedor, *"... à la ville de... Barcelona!!!"*. Era el premi a un generós esforç de generacions que, pràcticament des de 1910, havien treballat per aconseguir l'organització d'uns Jocs Olímpics per a la ciutat. No els va vèncer el desànim, tot i que, per una raó o altra, havien anant passant les ocasions.

El 1982, amb Narcís Serra com a alcalde, la ciutat va iniciar una nova temptativa que, avalada unànimement per totes les institucions i estaments de l'Estat, es va convertir en una sòlida candidatura la qual, sàviament aconsellada per Samaranch des de la seva obligada neutralitat, va saber fer una proposta que va merèixer la confiança del Comitè Olímpic

Internacional per davant de ciutats com París, Brisbane, Birmingham o Belgrad. Una decisió que, anys després, amb el brillant èxit aconseguit a tots els nivells, es va demostrar més que encertada. Amb els inesborrables records del que es va viure a Lausana, les hores prèvies i posteriors a la votació, el meu més sentit reconeixement a tots els que d'una o altra manera van contribuir al fet que el somni olímpic de Barcelona es fes realitat.

5. BARCELONA 1992: COBI, UN AMIC PER SEMPRE 29/01/10

Cobi, la inoblidable mascota de Barcelona 1992, ja és major d'edat. El 29 de gener de 1988, en el moment de fer públic el resultat del concurs restringit convocat pel Comitè Organitzador de Barcelona 1992 per triar la seva mascota, el seu conseller delegat, José Miguel Abad la va definir amb aquestes paraules: *"Sembla un gos però no m'atreviria a assegurar que ho sigui"*. Una mascota que va néixer sense nom i els primers dies de vida es van assemblar bastant a la història de *"L'aneguet lleig"*. Li van ploure pals per tots costats, i es van arribar a escriure titulars com aquest: *"Es la desperrización del perro"*. Fins i tot va haver-hi qui es va atrevir a dir: *"No és ni català, ni gos, ni olímpic"*.

Quan, dos mesos després, va ser presentat en societat solament agradava al 7 % dels enquestats, mentre que el 39 % el rebutjava. Però, a mesura que va anar creixent, Cobi va acabar guanyant-se el cor de tots i així, tres anys després de la polèmica decisió, la seva acceptació era més que majoritària, ja que al 15 % els agradava molt i el 47 % més l'aprovava. Prova superada. Va ser una aposta valenta i innovadora que va marcar un abans i un després en la creativitat de les mascotes olímpiques des de la seva implantació a Munic 1972.

La primera mascota va ser el bondadós Waldi, dissenyat per Olt Aicher, que es va inspirar en un gos alemany de la raça teckel molt típic de Baviera i popularment conegut com a *"gos salsitxa"*. Després li van seguir el castor Amik a Mont-real 1976, l'osset Misha a Moscou 1980, l'àguila Sam a Los Angeles 1984 i el tigre Horodi a Seül 1988. Totes elles, per definir-les globalment, *"mascotes de dibuixos animats"*. Amb Cobi es va obrir una nova etapa en la línia innovadora que Barcelona va imprimir també amb la seva extraordinària cerimònia inaugural. Però a diferència del *"segell Barcelona"*, que ha marcat la pauta de posteriors cerimònies inaugurals, l'efecte Cobi no va tenir la seva continuïtat amb l'incomprès Izy d'Atlanta 1996 —abreujament de què és aixo?—, ni amb Olly Syd i Mille, animals autòctons d'Austràlia a Sydney 2000, els antropomòrfics Athena i Phebos d'Atenes 2004 o la col·lecció d'animalets amb què Pequín 2008 va voler representar els cinc elements de la naturalesa.

Quelcom d'especial va tenir Cobi ja que, tal com confirmen fonts del CIO, junt amb l'osset Misha han estat les mascotes comercialment més rendibles de la història. Veurem ara que succeirà amb Londres. El 29 de gener de 1988 va néixer aquest gos pastor català d'aires picassians i traces bidimensionals, creat per Javier Mariscal i al qual vàrem *"batejar"* com a Cobi que, tot i que ens va abandonar en el seu vol de comiat cap a l'espai infinit, romandrà entre nosaltres com un veritable amic per sempre.

6. MEMÒRIES DEL 92: INOBLIDABLE 25/07/09

Sembla que va ser ahir, però ja han passat disset anys d'aquell inoblidable 25 de juliol de 1992 en què Barcelona va ser el centre del món i l'escenari d'una brillant i innovadora cerimònia inaugural dels XXV Jocs Olímpics. Una cerimònia que va merèixer unànimes elogis i que va marcar un abans i un després en aquest tipus d'esdeveniments. El segell de Barcelona encara es manté viu d'alguna manera, ha estat present en la filosofia de les cerimònies

inaugurals dels Jocs que l'han seguit. Per molt que ho han intentat, i sense desmerèixer les posteriors enceses del pebeter, continua sent insuperable el moment en què la fletxa llançada per l'arquer Rebollo va prendre el foc olímpic al pebeter de l'estadi de Montjuïc.

Les quatre posteriors fites olímpiques --Atlanta 1996, Sydney 2000, Atenes 2004 i Pequín 2008-- , malgrat tot, no han superat aquell meravellós moment de màxima expectació que va deixar bocabadat el món sencer. Pels qui vàrem tenir la sort de viure-ho in situ, fou el principi de quinze dies màgics d'inesborrables records en els quals la ciutat i els Jocs van formar una simbiosi perfecta. Malgrat el pas dels anys, Barcelona segueix considerant-se una capital internacional de l'esport i com a tal s'esforça a ser amfitriona de les més destacades competicions internacionals. Després dels JJOO, i entre altres esdeveniments, ha estat seu d'un campionat del món d'atletisme en pista coberta, d'un mundial absolut de natació, ha vibrat amb l'arribada del Tour i ha tornat a veure les graderies de Montjuïc plenes amb motiu del primer europeu d'atletisme a l'aire lliure celebrat a Espanya.

Des del principi del segle XX, amb la seva vocació olímpica, la ciutat va ser pionera en el nou concepte de l'esport que, gràcies al seu ric teixit associatiu, va marcar la pauta en la seva difusió i pràctica fins a convertir-lo en una imprescindible necessitat social sense la qual avui no es podria concebre una societat moderna. L'esforç a obtenir un digne paper en aquells JJOO va iniciar una nova etapa en el nostre esport d'alt nivell que, amb la seva constant progressió, s'ha situat per mèrits propis en la divisió d'honor de l'esport mundial.

7. MEMÒRIES DEL 92: "SENYORES I SENYORS: EL DREAM TEAM!!" 26/07/11

En arribar a la presidència del CIO, Joan Antoni Samaranch es fixà l'objectiu d'aconseguir la presència dels millors esportistes en els JJOO. A Seül el tennis va tornar per la porta gran i, quatre anys després, a Barcelona va tenir lloc la tan esperada aparició dels jugadors de l'NBA. El fracàs de Seül va posar fi a totes les reticències i l'NBA va donar el pas, això sí, amb el vistiplau del CIO, que va permetre que l'equip estatunidenc anés per lliure en diversos aspectes. Després que a Seül 1988 els Estats Units quedessin per primera vegada fora d'una final olímpica, l'NBA va preparar el més potent equip de la història. De la seva capacitat ja va donar una mostra en el preolímpic panamericà de 1991, en el qual va guanyar tots els partits amb una mitjana de 50 punts de diferència i anotant una mitjana de 121 punts.

El 26 de juliol de 1992, el primer dia de competició dels Jocs barcelonins, després de la formidable cerimònia inaugural, que va merèixer unànimes elogis arreu del món, l'anomenat Dream Team, l'equip somiat, debutà estomacant Angola per 126-48. El Pavelló Olímpic de Badalona va veure com, un dia darrere l'altre, la màquina basquetbolística de l'NBA massacrava els seus rivals: Croàcia, Alemanya, Brasil, Espanya, Puerto Rico, Lituània i, a la final, de nou els croats. Les seves estadístiques ho diuen tot: una mitjana de 117 punts per partit i una mitjana de gairebé 44 punts de diferència.

A Barcelona 1992, els Estats Units van recuperar la seva hegemonia en bàsquet que, excepte a Atenes, han mantingut amb autoritat fins avui, però mai no han presentat un equip tan poderós com el que va dirigir Chuck Daly, encapçalat per l'inigualable *"Magic"* Johnson i que va disposar de jugadors com Larry Bird, Clyde Drexler, Pat Ewing, Michael Jordan, Cristian Lathener, Karl Malone, Chris Mullin, Scottie Pippen, David Robinson i John Stockton. Déu n'hi do.

8. MEMÒRIES DEL 92: UN MINUT D'OR 27/07/11

Des de la seva primera participació olímpica a Anvers 1920 fins a Seül 1988, en seixanta vuit anys l'esport espanyol solament havia sumat vint-i-sis medalles, de les quals només cinc van ser d'or. La sisena va arribar a la segona jornada dels JJOO de Barcelona 1992, obrint un medaller que s'elevaria fins a un total de vint-i-dos i superaria de llarg fins les més optimistes previsions.

El 27 de juliol de 1992, el velòdrom d'Horta va ser l'escenari de la impactant victòria del ciclista José Manuel Moreno a la prova del quilòmetre. El gaditià, vigent campió del món, va ser l'últim a sortir. El temps a batre era el de l'australià Kelly, que havia superat al nord-americà Hartwell, a l'italià Capelli, al subcampió mundial l'alemany Glûeklich i al recordista mundial, el rus Kiritchenko. Enmig d'una gran expectació, la sortida de Moreno va ser lenta, i al primer pas per meta no era més que sisè, però a partir d'aquest moment va començar a guanyar velocitat per situar-se, en el segon pas, al primer lloc, que ja no deixaria. Després de 138 pedalades per cobrir mil metres, gairebé a 57 quilòmetres per hora, amb un temps d'1 minut 3 segons i 342 mil·lèsimes, José Manuel Moreno no solament va guanyar la medalla d'or sinó que, a més, va establir un nou rècord olímpic, el segon assolit per un esportista espanyol després de l'efímer d'Ignacio Sola durant la prova de salt en perxa a Mèxic 1968.

Va ser un minut d'or però fruit de quatre llargs anys d'exigent entrenament, en els quals Moreno arribà a cobrir més de vint mil quilòmetres.

9. MEMÒRIES DEL 92: UN ALTRE BANY D'OR 28/07/11

En aquesta ocasió l'escenari va ser la piscina Bernard Picornell en la qual, la tarda del 28 de juliol de 1992, arribà un nou bany d'or per a la delegació espanyola amb la contundent victòria de Martín López Zubero a la final dels 200 metres esquena. Amb uns poderosos últims cinquanta metres, Martín va superar clarament, en gairebé un segon, el rus Selkov i l'italià Batistelli, establint, amb el seu temps de 1 minut 58 segons 47 centèsimes, un nou rècord olímpic.

Aquella mateixa tarda, a l'emblemàtica piscina barcelonina, es va produir un altre fet singular. Per primera vegada des de 1956, cap nedador nord-americà no va pujar al pòdium a la prova reina de la natació, els 100 metres lliures, que va tenir com a guanyador el rus Aleksandr Popov, que va repetir or també en els 50 metres. Va ser una jornada negra per a la natació nord-americana i potser per això els periodistes nord-americans van buscar un cert *"consol"* apel·lant en les seves preguntes a l'origen de Martín López Zubero, encara que aquest, malgrat la seva habitual timidesa, va ser rotund tant a reiterar la seva condició d'espanyol com, per la seva condició de ciutadà del país on va néixer i habitualment resideix, a mostrar-se reconegut per la certa satisfacció que el seu èxit havia produït als Estats Units.

En tan sols tres dies de competició l'esport espanyol havia aconseguit a Barcelona el que no havia aconseguit durant setanta anys en les seves anteriors participacions olímpiques: guanyar dues medalles d'or en uns mateixos Jocs i, a més, ambdues avalades amb sengles rècords olímpics. Semblava un somni però era tan real com la vida mateixa. Aquell dia no va haver-hi més medalles però l'equip de futbol i els nostres regatistes caminaven amb fermesa cap al pòdium, i l'equip femení de gimnàstica aconseguí un històric cinquè lloc. El festival només acabava de començar.

10. MEMÒRIES DEL 92: LLEUGER COM UNA PLOMA PERÒ AMB LA FORÇA D'UN HÈRCULES 29/07/11

El 29 de juliol de 1992 els esportistes espanyols es van prendre un lleuger respir mentre, això sí, progressaven adequadament cap al pòdium en diversos esports com la vela, el tennis, l'hoquei femení o el futbol. Aquell dia el protagonisme va ser per Naim Süleymanoglu, considerat com el millor aixecador de tots els temps i mundialment conegut com *"el petit Hèrcules"*. A Barcelona 1992, Süleymanoglu aconseguí el seu segon or consecutiu en la categoria del pes ploma, i els qui el van veure competir expliquen que va guanyar pràcticament sense despentinar-se, evidenciant una clara superioritat sobre els seus competidors.

Aquest petit gran home, amb prou feines d'1 metre i 47 centímetres d'alçada, té una singular història. Naim va néixer en el si d'una humil família d'origen turc a la localitat búlgara de Ptichar, zona majoritàriament habitada per la minoria turca en aquell país. Naim va començar a practicar l'halterofília a dotze anys; a catorze va ser campió del món júnior, a quinze ja va assolir el primer rècord mundial dels trenta-dos que arribà a batre, i a setze es va convertir en el segon home capaç d'aixecar l'equivalent del seu pes, al voltant de 60 quilos, multiplicat per tres. Així mateix, quan el 1983 va conquerir el primer dels seus set títols mundials, es va convertir en el campió mundial més jove de la història. Süleymanoglu ha estat el primer aixecador a aconseguir tres ors olímpics consecutius, que haurien pogut ser quatre si no s'hagués produït el boicot dels països socialistes als JJOO de Los Angeles 1984.

La vida d'aquest singular esportista canvià radicalment quan el 1985 les autoritats búlgares, en un intent d'eliminar els vestigis culturals de la minoria turca, van prohibir que es parlés aquest idioma i van obligar tots els ciutadans d'aquesta ètnia a canviar el seu nom. En el seu cas van canviar-li el nom pel de Naum Shalamanov i li van atribuir falses declaracions que renunciaven al seu origen turc. Molt molest davant aquestes mesures xenòfobes, Naim no desaprofità la primera ocasió que va tenir i un any després, amb motiu de la Copa del Món de Melbourne, va sol·licitar asil en l'ambaixada turca de la capital australiana. El govern turc li va donar tot tipus de facilitats, fins i tot va mobilitzar l'avió del seu primer ministre, i després de concedir-li la nacionalitat va pagar el milió de dòlars exigit per Bulgària per tal que no s'oposés a la presència de Naim en els JJOO de Seül, en els quals va iniciar la seva gran trajectòria olímpica, que continuà amb les seves victòries a Barcelona 1992 i Atlanta 1996. Va acabar, ja sense pòdium, a Sydney 2000.

Els seus més afins expliquen que una part dels seus triomfs s'havia forjat en la pressió psicològica que exercia sobre els seus rivals als quals, renunciant al seu torn, forçava al sobreesforç que acabava per minar el seu rendiment. Després de la seva retirada es dedicà a la política. L'any 2001, en reconeixement a la seva trajectòria, el CIO el va distingir amb l'ordre olímpica.

11. MEMÒRIES DEL 92: EL DOPATGE ENTRE LLUMS I OMBRES 30/07/11

El 30 de juliol de 1992, en vigílies de l'inici de les proves atlètiques, la notícia va estar excepcionalment més fora que dins dels escenaris esportius i la paraula dopatge va ser la més repetida pels mitjans de comunicació. Tot va començar quan, a primera hora, es va convocar una urgent roda de premsa de la qual vaig ser testimoni, en la qual, enmig d'un ambient tibant i nerviós, els responsables de la delegació britànica van anunciar l'expulsió de l'equip de tres dels seus esportistes en confirmar-se el seu positiu en els controls antidopatge previs fets a primers de juliol. Es tractava de dos

aixecadors, Andrew Saxton i Andrew Davis, i un atleta, Jason Livingstone, conegut com *"Baby Johnson"* per la seva admiració pel velocista canadenc Ben Johnson.

El tema reactivà els presumptes positius de les atletes alemanyes de l'extinta RDA, Grit Breuer, Silke Möller i Katrin Krabe, que havien esclatat al juny, i encara que Krabe va ser exonerada per falta de proves, davant la polèmica creada renuncià a competir a Barcelona on, a priori, estava cridada a ser una dels seus estels atlètics.

Durant la competició el pòdium de llançament de pes va estar copat per tres atletes, dos nord-americans i un de rus, que havien complert sancions per dopatge, i la polèmica va esclatar quan Gwen Torrance, que es va quedar sense medalla en els 100 metres llisos, va dir de les seves rivals que *"estaven brutes"*, acusació que després va matisar dient que no es referia a la seva compatriota Gail Devers, sinó a la jamaicana Juliet Cuthbert i a la russa Irina Privalova. L'enrenou provocat pel seu comportament va acabar amb la seva expulsió de l'equip nord-americà el dia de la cloenda dels Jocs. No va ser l'única expulsió ja que, aquest mateix dia, el velocista canadenc Ben Johnson, que havia passat amb més pena que glòria en ser eliminat en semifinals, va ser també expulsat per agredir un voluntari olímpic, passant a la història com l'únic esportista expulsat en dues ocasions d'uns Jocs: la primera per trampós, la segona per violent. Durant els Jocs Olímpics de Barcelona es van fer 1.783 controls i es van detectar tan sols cinc casos positius, tots irrellevants en relació amb els resultats obtinguts pels infractors excepte el cas de Medredova, quarta en salt de llargada.

Tal com va comentar al final dels Jocs el responsable dels seus serveis mèdics, el doctor Josep Ignasi Cuervo, la realització de controls previs als esportistes a la majoria dels països participants va ser el principal preventiu. A Barcelona 1992 es va fer un pas més en l'eficàcia de la lluita contra el dopatge, però seria hipòcrita oblidar que, per l'explicar el que va succeir en els Jocs barcelonins, aquesta lluita va tenir les seves llums però també les seves ombres, entre les quals sempre romandrà la *"butlla"* per als jugadors de l'NBA i les *"sospitoses"* infusions d'herbes medicinals dels esportistes xinesos.

12. MEMÒRIES DEL 92: LA NOSTRA PRIMERA CAMPIONA OLÍMPICA 31/07/11

A la setena jornada, i amb els Jocs barcelonins camí del seu equador, el 31 de juliol de 1992, la participació espanyola es va saldar amb una doble ració d'or. Ja n'anaven quatre. Daniel Plaza va posar dempeus l'estadi de Montjuïc en entrar destacat com a guanyador dels 20 quilòmetres marxa. La festa hauria estat completa però Valentí Massana va ser desqualificat a tan sols mig quilòmetre de l'estadi quan anava en segon lloc. D'aquesta efemèride amb tanta marxa se'n parla en un altre apartat d'aquest llibre, i per això em centraré en la segona medalla d'or, que va ser històrica tant pel seu significat com per les circumstàncies especials que la van envoltar.

La judoka Miriam Blasco es va convertir en la nostra primera campiona olímpica. La seva victòria emocionà el Palau Blaugrana, que va rendir un pòstum homenatge al seu entrenador Sergio Cardell, mort poques setmanes abans víctima d'un fatal accident de trànsit. Molt afectada per aquesta pèrdua, Miriam va estar a punt d'engegar-ho tot a dida, però el seu marit Alfonso Aracil, que va ser el seu introductor en aquest esport, la va convèncer per tal que hi participés i anés a totes. Era el millor homenatge que podia fer a Sergio, i ho va aconseguir superant un grup de gran dificultat. Per començar, Miriam es va treure del damunt una més que perillosa rival, la coreana Seong Yong, i després va superar la japonesa Tetero i es guanyà un lloc a la final en imposar-se a una altra rival de nivell, la cubana Driulis González. En

el combat decisiu per l'or, la seva rival va ser la britànica Fairbrother, que era la vigent campiona europea. A la final, Miriam va portar sempre el control, encara que amb el risc que una acció aïllada de la britànica li pogués complicar les coses. Era qüestió d'esperar pacientment el moment més oportú, que arribà a poc més de dos minuts del final, quan aconseguí marcar un yuko d'or que va saber administrar neutralitzant els desesperats intents de la seva rival.

El valor de la seva victòria s'engrandeix quan observem que tres de les quatre rivals amb les quals va competir també van pujar al pòdium: la britànica Fairbrother, plata, i la cubana González i la japonesa Tetero, bronzes. Nascuda a Valladolid però resident des de fa molts anys a Alacant, després de la seva retirada Miriam es dedicà a formar nous judokes en el seu club i també va ser seleccionadora espanyola júnior. Va entrar en política sent elegida senadora pel Partit Popular en les tres últimes legislatures. Des de la seva posició parlamentària sempre es va mostrar molt sensibilitzada en temes relacionats amb l'esport, singularment quan va presidir la comissió especial que estudià la situació dels esportistes d'alt nivell en finalitzar la seva carrera esportiva.

Mentrestant, aquell 31 de juliol de 1992, els nostres regatistes continuaven vent en popa i a tota vela i la selecció espanyola de bàsquet va viure el seu dia més amarg amb una humiliant derrota davant Angola per vint punts de diferència. La fructífera i perllongada etapa de Díaz Miguel com a seleccionador arribava a la seva fi.

13. MEMÒRIES DEL 92: TANTS ORS EN UNA SETMANA COM EN SETANTA ANYS 01/08/11

Arribats al meridià dels Jocs barcelonins, l'1 d'agost de 1992 va arribar el cinquè or per a la delegació espanyola. Amb aquestes cinc medalles d'or, l'equip olímpic espanyol havia aconseguit igualar, en una sola setmana, els cinc ors fins llavors aconseguits pels nostres esportistes en tota la seva trajectòria olímpica.

Una altra vegada el Palau Blaugrana va vibrar amb un nou i inesperat èxit de les nostres judokes, ja que a la categoria del pes lleuger s'esperava un duel entre les dues últimes campiones mundials: la britànica Sharon Rendle, doble campiona del món el 1987 i el 1989 i guanyadora del torneig de demostració a Seül 1988, i la seva més directa rival, la vigent campiona mundial, la italiana Alessandra Giungi. Tot anava segons el previst fins que a la tercera ronda Almudena Muñoz es creuà en el camí de la britànica. El combat va ser molt igualat fins al punt que va acabar sense que cap de les dues no aconseguís puntuar, per la qual cosa la vencedora es va decidir per un criteri arbitral *hantei*, i mentre que l'àrbitre principal aixecà la mà de Rendle, els dos jutges de cadira van donar la victòria a l'espanyola per decisió *yusei-gachi*. Segons els experts, va poder ser clau un intent d'immobilització iniciat per l'espanyola en els segons finals del combat. Molt motivada per aquesta victòria a la semifinal, Almudena es va imposar a la xinesa Li Zhongyun, assegurant-se la medalla d'argent. Amb aquests resultats de l'esperada final entre les dues grans favorites, es va passar a una d'inesperada entre Almudena i la combativa japonesa Noriko Mizoguchi que, per la seva banda, havia eliminat a la italiana Giungi. Fent gala d'una sorprenent serenitat, Almudena Muñoz va saber conduir la final al seu terreny neutralitzant les constants escomeses de la nipona fins que, a poc més de dos minuts per al final, aconseguí marcar un koka que li va donar un mínim però definitiu avantatge per guanyar un disputat i igualat combat.

Qui havia de dir a la valenciana, quan el 1989 va patir una greu lesió en el genoll que la va allunyar més d'un any dels tatamis, que acabaria al més alt del pòdium olímpic de Barcelona 1992. Sense un palmarès internacional que la

recolzés abans dels jocs, Almudena Muñoz va rubricar el seu or olímpic i va aconseguir un any després el campionat europeu i el subcampionat mundial. Quatre anys després va defensar el seu or a Atlanta però acabà cinquena i es va retirar el 1997. Des de llavors ha seguit doblement vinculada a l'esport des del Servei d'Esports de l'Ajuntament de València i com a entrenadora formant part de l'equip tècnic de la Federació Espanyola de Judo en categories inferiors.

14. MEMÒRIES DEL 92: LA SEVA ÚLTIMA CURSA 02/08/11

Com a tota cita olímpica, a Barcelona 1992 també es van viure moments impressionants que queden per sempre en el record i en els quals sobresurten les millors virtuts de l'ésser humà. El 2 d'agost de 1992 l'atleta britànic Derek Redmon i el seu pare, units en l'adversitat, van escriure una bella pàgina que difícilment s'oblidarà. Després de veure's obligat a no poder prendre la sortida a les sèries dels 400 metres a Seül 1988 per una lesió en el tendó d'Aquil·les, circumstància que el va portar diverses vegades a visitar el quiròfan, Derek Redmon arribà a Barcelona plenament recuperat i amb un sol objectiu: el pòdium.

Acreditant la seva condició de recordista britànic de la distància, va obtenir el millor temps en la ronda preliminar i guanyà la seva sèrie en quarts de final. A la semifinal era un dels favorits, i mentre, pel carrer cinc, progressava clarament camí de la final, als 250 metres, de sobte va fer una revinclada amb evidents gestos d'haver patit una lesió i va aturar la seva carrera. Havia sofert una seriosa lesió muscular en els isquiotibials de la cama dreta. Després de romandre uns segons ajupit, es va posar dempeus i, rebutjant les assistències mèdiques, amb evidents mostres de dolor va continuar la cursa fent uns saltirons amb la cama dreta encongida. Poc abans que entrés a la recta final, una persona del públic va saltar a la pista i, amb la complicitat de voluntaris i oficials en identificar-se, va acudir al costat de Dereck per abraçar-lo i acompanyar-lo fins a la línia de meta mentre els 65.000 espectadors, posats dempeus, dedicaven a ambdós una extraordinària i solidaria ovació. Aquesta persona, que portava una gorra en la qual es podia llegir *Just do it, pots aconseguir-ho*, una samarreta on es podia llegir amb lletres grans una pregunta, *¿Ha abraçat avui vostè el seu fill?*, no era altra que el pare de Dereck, que sempre l'acompanyava a totes les competicions. Quina lliçó més bella ens van donar en la que es pot dir que va ser l'última carrera de Redmon que, després d'aquesta enèsima lesió, mesos després es va veure obligat a abandonar l'atletisme.

Només les constants lesions li van impedir demostrar tot el seu potencial, que solament va poder acreditar en escasses ocasions formant part dels relleus 4 x 400 amb els quals va ser campió del món i d'Europa. Al llarg de la seva carrera com a atleta, va passar fins a tretze vegades pel quiròfan. I encara més, després de deixar l'atletisme, un cirurgià li va dir que ja no podria practicar l'esport d'alt nivell. Però Dereck arribà a jugar a bàsquet professional amb el Birmingham, equip del qual va enviar una foto *dedicada* a l'esmentat metge, i també va practicar el rugbi fins a arribar a ser preseleccionat per a l'equip anglès de seven. Actualment continua vinculat a l'atletisme com a responsable de l'equip de desenvolupament d'esprints i de tanques del seu país i manté una intensa activitat com a orador motivacional.

15. MEMÒRIES DEL 92: UN MAR DE MEDALLES 03/08/11

Quan les medalles arribaven en comptagotes al caseller olímpic espanyol, la vela n'era l'excepció. Des de Mont-real 1976, amb la plata de *"Toño"* Gorostegui i *"Piti"* Millet a la classe 470, a cada fita olímpica la vela ha aportat sistemàticament la seva medalla, amb l'única excepció

de Sydney. No és estrany, doncs, que dels cinc ors guanyats per Espanya fins a Barcelona 1992, tres els havia aportat aquest esport. El 3 d'agost de 1992, la base nàutica, situada en el Port Olímpic, en el cor de la Vila Olímpica, va viure el seu dia més agitat i feliç. La vela espanyola va sumar un *"repòquer"* de medalles, quatre d'or i una de plata. De fet, dues, la de Luis Doreste i Domingo Manrique eren en la classe flying-dutchman i la de Jose Mª van der Ploeg en Finn, ja estaven virtualment decidides des de la jornada anterior. A aquestes s'hi van sumar dos ors més a la mateixa classe, la 470: d'una banda, amb la tripulació femenina formada per Teresa Zabel i Patricia Guerra i, de l'altra, amb la masculina de Jordi Calafat i Quico Sánchez Luna. La jove Natalia Via Dufresne va completar la *"maneta"* de medalles amb un argent a la classe Europa, que s'estrenava en els Jocs barcelonins.

Havent Assolit medalla en la meitat de les classes, l'equip espanyol va arrodonir la seva classificació amb dos diplomes: el sisè lloc en soling, en què, amb Fernando Leon, Alfredo Vázquez i el príncep d'Astúries, Felip de Borbó, van arribar a competir per les medalles en la regata de dos participants, i el sisè d'Asier Fernández a la classe Lechner masculina. Els resultats es van completar amb dos desens llocs, el de Rita i Piris a Star i el de Ballester i Santacreu a Tornado i, finalment, amb el dotzè de Mireia Casas a Lechner femení. Espanya va batre el poderós equip nord-americà, que s'havia presentat a Barcelona com el gran favorit. De fet, els nord-americans van ser els dominadors de les regates olímpiques barcelonines, ja que van aconseguir medalla en nou de les deu classes, però van perdre la batalla per l'or enfront dels espanyols per un contundent quatre a un, i es van haver de conformar amb sis plates i dos bronzes.

El balanç de l'*"armada espanyola"* no va ser fruit de la casualitat sinó d'intensos quatre anys de treball, molt especialment l'últim, quan ja es van decidir les tripulacions que competirien, fet que els va permetre preparar-se a fons a les aigües barcelonines i conèixer fins al mes mínim detall de les seves condicions i els *"secrets"* del garbí, el seu vent tan característic. El resultat va ser esplèndid: la mar de medalles.

16. MEMÒRIES DEL 92: L'OR MÉS INESPERAT 04/08/11

No sé si la fletxa que, tan precisament llançada per l'arquer paralímpic Antonio Rebollo, va prendre la flama en el pebeter olímpic barceloní va ser premonitòria, però la veritat és que el 4 d'agost de 1992 Espanya va obtenir en tir amb arc la seva medalla d'or més inesperada. Amb aquesta ja en sumava deu!! i hi havia la perspectiva que n'arribarien més.

El camp de tir amb arc estava situat al costat del pavelló de la Vall d'Hebron i a prop del complex tennístic de la Teixonera, formant part de la seva àrea esportiva. A la final per equips, aquell 4 d'agost, Antonio Vázquez, Juan Carlos Holgado i Alfonso Menéndez van aconseguir una tan inesperada com merescuda diana.

Classificat durant les preliminars en desè lloc, l'equip espanyol va entrar a la final dels setze millors. La competició sobre la distància de 70 metres es disputà amb tres arquers per país i per eliminació directa i a 27 fletxes. En vuitens Espanya va superar Dinamarca per un ajustat 236-233, gràcies a l'encert de les dues últimes fletxes; en quarts de final va donar la campanada en superar per nou punts (238-229) el potent Equip Unificat, que era un dels candidats a l'or. El tercer arquer espanyol va ser molt superior al de l'equip format pel conglomerat d'exrepúbliques soviètiques. Ja eren semifinalistes. Mai abans no s'havia arribat tan lluny. Era molt més de l'esperat. Però aquell 4 d'agost els nostres arquers estaven en estat de gràcia i no els va tremolar ni el braç ni el pols per imposar-se als britànics per un

ajustat 236-234. Anaven llançats, i ja solament l'equip de Finlàndia i vint-i-set fletxes els separaven de l'or. A la primera de les tres sèries de nou fletxes, Espanya va obtenir vuit punts d'avantatge i a la segona va haver-hi empat. A nou fletxes del final, vuit punts d'avantatge eren molts, i encara més quan mancant set llançaments, n'eren nou. Però no podia ser tan senzill. En els tres següents els nostres arquers no van passar del vuit i els finesos es van posar a tan sols tres punts tot i que va haver-hi un cert respir en el sisè i setè llançaments. Eren quatre punts quan faltaven tres fletxes, que es reduïren a només dues després de dues dianes consecutives dels *"víkings"*. L'avantatge havia permès a l'equip espanyol administrar els seus possibles errors, i tenia l'or a l'abast en la seva darrera fletxa. Després del 9 de Finlàndia, n'hi havia prou amb un 8, i Antonio Vázquez l'aconseguí amb escreix assolint un 9. Campions olímpics!! Va ser el deliri.

Aquest èxit no va ser fruit de la casualitat: aquests arquers van renunciar al seu treball i van estar pràcticament dos anys concentrats en la Residència Blume de Madrid, i solament ells saben del dur treball a les ordres de l'exigent tècnic ucraïnès Viktor Sideruk, llançant dues-centes fletxes diàries i millorant ostensiblement la seva tècnica. Aquella inesperada medalla enxampà amb el peu canviat la gairebé totalitat de mitjans de comunicació, ja que la jornada tenia nombrosos punts d'interès, i va obligar a improvisar. Com a coordinador de l'equip de RNE, vaig patir el tema en les meves carns. Tots els redactors estaven repartits en els diferents escenaris i, fora de la competició, per raó de la distància era molt complicat desplaçar-los a temps d'un lloc a l'altre, per la qual cosa al final vàrem anar al més pràctic, que va ser desplaçar-hi el que s'hi trobava més proper; en aquest cas, el que estava seguint el tennis que, en qüestió de pocs minuts, va haver de canviar raquetes i pilotes per arc i fletxes.

17. MEMÒRIES DEL 92: L'AMISTAT I EL RESPECTE PER DAMUNT DE TOT 05/08/11

Junt amb la vela, el tennis és un valor segur a l'efecte del medaller olímpic espanyol. Des de la seva tornada als Jocs a Seül 1988, puntualment cada quatre anys, els nostres tennistes sempre han sumat, aportant fins a onze medalles. Des de la plata d'Emilio Sánchez Vicario i Sergio Casal a Seül 1988 fins a l'or, únic de moment, de Rafa Nadal a Pequín 2008. En el camí tres finalistes individuals i sengles finals en dobles.

D'aquestes onze medalles, quatre les ha aportat Arantxa Sánchez Vicario, la més llorejada de les nostres olímpiques, que el 5 d'agost de 1992 va aconseguir la primera. No va ser la que hauria desitjat, ja que arribà després de la derrota en tres sets davant una puixant i jove nord-americana anomenada Jennifer Capriati. La tan desitjada final entre Arantxa i Steffi Graf es va quedar al pap. Dos dies després, Arantxa i Conchita Martínez van afegir al medaller una plata després de cedir en una disputada final de dobles davant les nord-americanes *"Gigi"* i *"Mari Jo"* Fernández, que l'única cosa que tenien en comú era el cognom de profundes arrels hispanes. Però de les tres medalles guanyades pels nostres tennistes a Barcelona, la plata de Jordi Arrese, després d'una maratoniana final de cinc hores davant el suís Marc Russet, té un valor afegit: el de l'amistat i el respecte.

Al principi de 1992, amb el seu vint-i-tresè lloc, Jordi Arrese era el tercer tennista espanyol millor situat en el rànquing ATP. El tennista barceloní va apostar llavors per preparar a fons els Jocs encara que fos en perjudici dels seus ingressos i rànquing. Paral·lelament es va produir l'eclosió de Carles Costa que, amb les seves victòries a Estoril i el Godó i les finals a Madrid i Roma, va fer un espectacular salt de 49 llocs en el rànquing situant-se el desè del

món. A primers del 1992, Carles Costa, sumit en una crisi de joc, va trobar la millor teràpia treballant al costat de Jordi Arrese i el seu entrenador Roberto Vizcaíno, i sempre els ho va estar reconegut. Tant que quan des del CSD i el COE es va pressionar la Federació Espanyola de Tennis perquè Costa ocupés el lloc d'Arrese a l'equip olímpic, va ser el mateix Carles el que hi va renunciar per considerar que Jordi havia planificat la temporada amb l'objectiu olímpic pel qual, al començament de l'any, ell no comptava per a res.

Quan va començar el torneig, l'avui mànager de Rafa Nadal va assistir al primer partit d'Arrese i li va prometre que tornaria per veure'l a la final, i així va ser. Si quan Carles Costa es va situar entre els deu millors va tenir sempre paraules d'agraïment per a Jordi i Roberto, també les va tenir aquest per a Carles, a qui dedicà la medalla aconseguida. Una clara demostració que l'amistat i el respecte està per damunt de qualsevol temporalitat. Així dóna goig.

18. MEMÒRIES DEL 92: UNA TARDA PER RECORDAR 06/08/11

Els Jocs ja han entrat en la seva recta final: en molts esports arriben els moments decisius i la lluita per les medalles. El 6 d'agost de 1992 a l'estadi olímpic de Montjuïc s'escenificà la consecució del primer rècord mundial d'atletisme, assolit en el seu flamant tartan. No va ser una marca qualsevol: és d'aquelles que, per la seva transcendència, romanen en un lloc preferent en la història d'aquest esport. Em refereixo al mític rècord dels 400 metres tanques d'Edwin Moses que, inabastable durant nou anys, va caure després de la fulgurant carrera del nord-americà Kevin Young. El rècord serà sempre recordat no solament per ser el primer obtingut en l'estadi olímpic barceloní, sinó també perquè va ser la primera vegada que un atleta baixava de la barrera dels 47 segons, 46,78 per ser exactes.

El públic que omplia l'estadi va veure els 400 metres tanques més ràpid de la història, en el qual els tres medallistes van baixar dels 48 segons. Però aquella tarda ens tenia reservades més emocions. El duel entre el recordista mundial Mike Powel i Carl Lewis a la final de salt de llargada havia despertat força expectació, i no es descartava que caigués la barrera dels 9 metres. La final, però, no arribà al nivell esperat i va estar controlada per Lewis que, amb el seu primer salt de 8 metres i 68 centímetres, va marcar la pauta. Powel, amb molèsties, va tenir un concurs en progressió a manca d'una marca excepcional. L'emoció va anar creixent fins a la màxima intensitat quan Powel es concentrava per al seu darrer salt. Va anar-hi a totes i va fer un llarg vol que va portar la intranquil·litat al rostre de Lewis. Impaciència en els moments del mesurament fins que en el marcador s'il·luminà la marca, 8 m 65 cm que, per l'escàs marge de tres centímetres, donava al *"fill del vent"* el seu tercer or consecutiu en aquesta especialitat.

La sessió també va oferir una gran alegria per a l'atletisme espanyol amb la formidable segona jornada del decatleta murcià Antonio Peñalver, que va començar defensant el bronze i acabà per aconseguir el segon lloc per darrere del txec Zmelik. Aquest va fer un concurs molt complet. Una plata al decatló ja era cosa de gran fet. Personalment em va fer molt de goig ja que, durant els dos dies de competició, vaig mantenir una aposta sobre el color de la medalla d'Antonio amb l'inoblidable Juan Manuel Gozalo mentre seguíem les proves des del Centre de radiotelevisió, on tenia instal·lats els seus estudis i redacció l'equip olímpic de RNE així com la Ràdio Olímpica, que emetia en quatre idiomes a través del seu canal Ràdio 4. Encara que fos per una vegada, l'inoblidable Juanma, el qual sempre admiraré i que acostumava a encertar en els seus pronòstics, va haver de rendir-se a l'evidència.

19. MEMÒRIES DEL 92: LES NOIES D'OR 07/08/11

El 7 d'agost de 1992, Terrassa, la ciutat de l'hoquei per excel·lència, es va posar els seus millors vestits de gala per ser l'escenari d'una històrica final olímpica en la qual les nostres noies es van vestir d'or. No va ser fruit de la casualitat, sinó el resultat d'un seriós i progressiu treball d'anys en els quals el seleccionador José Brasa va forjar un equip guanyador. L'any previ als jocs, i després d'un exigent procés de selecció, les divuit jugadores triades van encarar la fase final de preparació i van romandre en règim de concentració permanent a Terrassa amb l'objectiu d'aconseguir el millor paper possible en el debut olímpic de la selecció femenina espanyola d'hoquei.

El primer partit davant Alemanya va marcar la pauta del que seria el torneig quan, sobreposant-se a un 0-2 en contra, van aconseguir un valuós empat davant les robustes jugadores germanes, que no se'n sabien avenir. El primer pas ja estava donat, i les jugadores espanyoles van comprendre que podien aspirar a tot. Per a això era vital guanyar en el segon partit Canadà, i ho van aconseguir superant clarament les canadenques. Les semifinals estaven a un pas, però per a això era imprescindible no perdre davant Austràlia, la vigent campiona mundial i olímpica, a la qual, després de la seva derrota davant Alemanya, solament li valia el triomf. En aquest partit Espanya va tenir la sort dels campions, i després d'avançar-se en els compassos inicials va resistir l'escomesa de les australianes, que van acabar desesperades davant la magistral actuació de la portera Mariví González, insuperable. En semifinals, davant una lluitadora de Corea que aconseguí neutralitzar el gol inicial de les espanyoles, la portera espanyola va tornar a tenir un paper destacat, i l'equilibri de forces desembocà en una pròrroga en la qual Espanya va disposar de millors ocasions, fins que, a tres minuts del seu final, Carmen Barea va fer el gol decisiu transformant un penal-córner. La final era tota una realitat. En plena celebració el seleccionador Brasa va rebre una bufetada de la mare de Celia Corrés, enutjada perquè la seva filla era l'única jugadora de camp que no havia participat en cap partit.

A la final, seguint la tònica de tot el torneig, Espanya va tornar a prendre la davantera en el marcador en els primers minuts, però aquesta vegada les alemanyes no van trigar a aconseguir l'empat abans del descans. A la segona part, el domini alemany es va intensificar amb un equip espanyol que buscava sorprendre amb perillosos contraatacs. Una altra vegada Mariví González va ser providencial amb les seves intervencions i l'absència de gols va portar la final a la pròrroga. En el temps afegit les espanyoles es van mostrar molt fortes físicament i van disposar de diverses ocasions de gol. En una d'aquestes, a tres minuts del final, Elisabeth Maragall va provocar el deliri en *"punxar"* la bola cap a dins de la porteria alemanya en una espectacular planxa. Els tres últims minuts van ser d'una gran intensitat, amb les alemanyes a la desesperada davant l'ordenada defensa espanyola. Al final del partit va haver-hi una gran explosió d'alegria: el somni s'havia fet realitat. Anècdota curiosa és que els documents oficials i fins i tot l'acta del partit, signada pel delegat espanyol, van reflectir per error el resultat de 2-1 favorable a les alemanyes, fet que, en ser detectat, va ser ràpidament corregit.

Quan s'estaven preparant per als Jocs, a les jugadores seleccionades se'ls va preguntar què preferien davant el seu debut olímpic: gaudir o anar a totes. La resposta va ser contundent: anar a totes. I Déu n'hi do si ho van aconseguir. Això sí, amb molt treball, esforç i sacrifici.

20. MEMÒRIES DEL 92: LA TRACA FINAL 08/08/11

Impressionant és el millor adjectiu per definir la penúltima jornada dels Jocs per l'esport espanyol. Com a traca final, un *"repòquer"* de medalles que situaven Espanya amb vint en el medaller i, a més, a falta de saber-ne el color, unes altres dues estaven assegurades per a l'última jornada. Vint-i-dues medalles, quina barbaritat!! Campions olímpics en futbol, l'or de Fermín Cacho als 1.500 metres, la plata de Jordi Arrese i el doble femení en tennis, i plata també per a Carolina Pascual en gimnàstica rítmica.

Impressionant la final dels 1.500 metres amb la majestuosa última recta de Cacho entrant com a gran triomfador; impressionant l'ambient del Camp Nou, escenari d'una gran i disputada final, i l'èxtasi amb el gol de *"Kiko"* Narváez que, a dos minuts del final, portà el futbol espanyol al lloc més alt del pòdium. Esgotadora final masculina de tennis en la qual, durant cinc hores, Arrese va coure a foc lent el suís Russet, que es salvar de la crema gràcies a uns inoportuns núvols i al seu formidable servei en el cinquè set. Tampoc Arantxa i Conchita no van poder arribar a l'or en una final amb les dues Fernández, la porto-riquenya *"Gigi"* i la d'origen dominicà, *"Mari Jo"*. Les *"nord-americanes"* van imposar la seva llei en el tercer i definitiu set, després que l'arribada dels reis d'Espanya a la Teixonera coincidís amb una insuficient remuntada de les espanyoles a la segona mànega. Tot el contrari va succeir a Carolina Pascual, que en el darrer aparell, just després de l'arribada de la família real al Palau d'Esports, amb les maces i al ritme de West Side Story, aconseguí assegurar-se la medalla de plata, mentre que Carmen Acedo es quedà a set dècimes del bronze. No es podia demanar més.

En vigílies de la seva cloenda, era una evidència que els Jocs havien estat un gran èxit organitzatiu i que, fins avui, eren de llarg la millor actuació de l'equip olímpic espanyol en uns Jocs.

21. MEMÒRIES DEL 92: UNA AMARGA PLATA 09/08/11

La jornada final dels Jocs, el 9 d'agost de 1992, ens va portar les dues últimes medalles, ambdues de plata: la del jove Faustino Reyes en boxa i la de la selecció de waterpolo, que es va quedar en portes de posar, amb l'anhelat or, un fermall daurat a una actuació de somni de l'equip espanyol. Amb l'aval del subcampionat mundial, obtingut l'any anterior a Perth, la selecció de waterpolo era una seriosa aspirant al pòdium i, dels més pessimistes pronòstics als més optimistes, figurava com a *"medalla fixa"* en totes les previsions.

La seva condició d'equip amfitrió era un arma de doble tall: l'avantatge de jugar a casa i l'inconvenient de la pressió afegida que aquest fet suposava. Per això els jugadors sabien que era fonamental començar bé i així ho van fer amb dues golejades: 12-6 a Holanda i 11-6 a Grècia. Arribà el partit clau davant Hongria, que es va resoldre amb una brillant victòria de doble efecte: d'una banda situava Espanya en posició més que favorable per accedir a semifinals i de l'altra deixava els hongaresos a la vora de l'eliminació. Per tant, és comprensible que el duel davant Itàlia es resolgués amb un empat a 9, resultat que es dóna quan dos equips juguen més preocupats de no perdre que de guanyar, i que va satisfer ambdues parts. Pensant ja en semifinals, es va sortir del pas davant Cuba (12-10). Davant els Estats Units va arribar l'hora de la veritat i Espanya va funcionar com un corró davant els nord-americans que, absents els iugoslaus, eren seriosos candidats a l'or. Total, 6-4 i la medalla assegurada, però l'objectiu ja era obertament l'or.

A la final enfront d'Itàlia, la més llarga del waterpolo olímpic, l'equip espanyol va haver de remuntar un preocupant 3-6 fins a aconseguir l'empat a 7 i forçar la pròrroga. Si durant el partit els italians havien estat millors, en les tres emocionants pròrrogues la iniciativa la varen portar els nostres waterpolistes, però la jugada decisiva va somriure doblement Itàlia, que després d'aconseguir el gol de la victòria va veure com, a escassos segons del final, una rematada de l'atac espanyol es va estavellar al travesser de la seva porteria. Va ser una amarga plata encara que el públic, que omplí a vessar les graderies de la piscina Picornell, reconeixent el seu esforç, va aclamar els nostres abatuts waterpolistes com si haguessin estat els campions.

En un vestuari silenciós els jugadors van plorar i es van lamentar amargament de la seva sort. La derrota a la final va costar de digerir, però la que havia estat la seva derrota més amarga els va esperonar perquè aconseguissin, quatre anys després, la més gloriosa victòria quan a Atlanta van guanyar l'or que a Barcelona havien tingut a tocar. Va ser el penúltim graó per a aquesta selecció que, dos anys després, el 1998, arribà al cim quan a Perth es va coronar campiona mundial. Sens dubte la dels noranta ha estat la dècada prodigiosa del nostre waterpolo: dues vegades campió del món (1998/2001), dos subcampionats mundials (1991 i 1994) i dues medalles olímpiques (plata a Barcelona 1992 i or a Atlanta 1996).

22. LES TRES VISITES DE LA TORXA OLÍMPICA A BARCELONA 23/12/11

Des de la seva incorporació al ritual olímpic el 1936, la torxa olímpica ha circulat per territori espanyol en tres ocasions i en les tres ha passat per Barcelona: la primera el 1968 camí de Mèxic; la segona el 1992 per quedar-se a casa i il·luminar des del pebeter de l'estadi olímpic de Montjuïc els inoblidables Jocs del 92, i la tercera el 2004 camí d'Atenes.

La primera vegada que el foc olímpic arribà a Espanya va ser el 31 d'agost de 1968, procedent de Gènova i camí de Mèxic. En aquella ocasió es va voler rememorar la ruta del descobriment d'Amèrica amb el recorregut de la flama olímpica. Així, després del ritual de la seva encesa a Olímpia, la flama es va traslladar fins a Gènova i, per mar, arribà a Barcelona, que una vegada més la va rebre d'acord amb la seva vocació olímpica. Des de la Ciutat Comtal, després d'un recorregut pels seus principals carrers, va iniciar el seu camí per terres hispanes, durant quatre dies i portada per 1.186 rellevistes, fins a Moguer (Huelva), des d'on va embarcar camí de les illes Canàries i San Salvador, ja en el continent americà.

El foc olímpic arribà per segona vegada el 13 de juny de 1992 i va ser rebut, amb un entranyable acte carregat de simbolisme, a la gironina platja d'Empúries. Durant trenta-nou dies, portada a peu o amb bicicleta per 9.500 rellevistes, la flama olímpica va visitar totes les comunitats autònomes espanyoles per tornar a Barcelona la vigília de la inauguració dels Jocs en què, envoltada d'un gran entusiasme ciutadà, va recórrer els diferents districtes de la ciutat fins a ben entrada la matinada.

Finalment, la tercera i última vegada, la torxa va tornar a Barcelona el 27 de juny del 2004 amb motiu dels Jocs d'Atenes. El seu recorregut va tenir un gran simbolisme ja que, des del 25 de març i fins al 9 de juliol del 2004, va visitar totes les ciutats que han estat seu dels Jocs Olímpics de l'era moderna i també altres capitals com Nova York, Madrid, Brussel·les i Istanbul. Per primera vegada, la torxa va viatjar pels cinc continents visitant països com a Sud-àfrica i l'Índia.

Quatre anys després, i durant prop de quatre mesos, el foc olímpic de Pequín 2008 va voltar també pels cinc continents en el que pretenia ser *"el viatge de l'harmonia"*, visitant 136 ciutats de 21 països, però que va acabar sent el de la

discòrdia pels múltiples incidents que van envoltar el seu pas en més de les meitat dels països que va visitar. L'àmplia difusió internacional del seu recorregut va ser objectiu preferent per a actes de denúncia per part d'organitzacions de drets humans i dissidents del règim xinès i les reivindicacions dels tibetans. Després d'aquesta experiència, el CIO va decidir replantejar-se el tema i concentrar el recorregut als països amfitrions. Així, el recorregut de la flama olímpica de Londres 2012 se circumscriurà a un extens itinerari al llarg de tota la geografia britànica.

23. LA PREUADA HERÈNCIA DE SAMARANCH 25/06/10

Els Jocs Olímpics són una de les plataformes de màrqueting internacional més efectiva del món, ja que arriba a milers de milions de persones en més de dos-cents països i territoris de tot el planeta. Els programes de màrqueting olímpic tenen quatre fonts diferents d'ingressos: els drets de televisió, els programes de patrocini, les llicències de marxandatge olímpiques i la venda d'entrades.

Recentment el CIO ha celebrat els 25 anys de l'engegada del programa The Olympic Partner (TOP), que va significar un abans i un després quant al patrocini dels Jocs. Aquesta va ser la primera gran aportació de Joan Antoni Samaranch en la presidència del CIO que, amb la perspectiva del temps, mereix unànimes elogis per la seva visió de futur i és considerada una de les seves més preuades herències.

El 1983, vist l'interès de destacades multinacionals per associar-se globalment amb el moviment olímpic, el CIO va encarregar a l'agència internacional de màrqueting ISL el desenvolupament d'un programa mundial de màrqueting que inclogués un paquet de prestacions per als seus membres potencials. Les negociacions entre les parts implicades, la majoria dels Comitès Olímpics Nacionals, les multinacionals interessades i el mateix CIO, van durar dos anys. Finalment, el programa ideat per aquesta agència va ser aprovat pel consell executiu del CIO el 1985 i aviat es van evidenciar alguns dels seus avantatges, com la simplificació de les negociacions, ja que hi havia un únic interlocutor, ISL, fins al 2001, en què, arran de la fallida d'aquesta empresa, les va assumir el mateix departament de màrqueting del CIO.

El TOP concedeix a cada empresa participant una exclusiva mundial en dels drets de màrqueting dels seus productes i tecnologies durant un període quadriennal des del final d'uns JJOO fins a la celebració dels següents. Les empreses que s'integren al programa, a més d'exercir els drets d'àmbit mundial, poden activar iniciatives amb els membres del moviment olímpic, siguin comitès nacionals o els comitès organitzadors d'uns JJOO. El TOP suposa el 40 % dels ingressos per patrocini del CIO, i des de la seva activació ha desenvolupat fins a sis programes i ha passat dels 96 milions de dòlars inicials, en el període Los Angeles 84 - Seül 88, als 866 milions amb què es va tancar el TOP, que va estar en vigor fins al final dels JJOO de Pequín 2008. En total, per aquest concepte, des de 1985 i fins avui, el CIO ha ingressat més de 2.500 milions de dòlars.

El programa TOP ha anat evolucionant i adaptant-se a cada moment a les circumstàncies i, a banda dels ingressos pels drets de televisió, s'ha convertit en una eina imprescindible i més que beneficiosa sense la qual seria impossible la celebració d'uns Jocs Olímpics en el seu actual format. El TOP VII, que abasta el període que va de Pequín 2008 a Londres 2012, inclou nou empreses que haurien invertit, cadascuna, xifres properes a 100 milions de dòlars, i per tant molt probablement se superarà la barrera dels 900 milions; gairebé deu vegades més que els 10 milions que van pagar cadascuna de les empreses que, fa vint-i-cinc anys, van participar en el primer programa.

24. EL MUSEU DE SAMARANCH 29/06/10

Barcelona ha començat a pagar el deute que té amb un dels barcelonins més universals de la història: Joan Antoni Samaranch. Des del 28 de juny de 2010 el Museu Olímpic i de l'Esport, del qual Samaranch va ser el més ferm impulsor, porta el seu nom. Coincidint amb la celebració del Dia Olímpic, instaurat pel CIO per commemorar la data de la seva creació el 23 de juny de 1894, la Fundació Barcelona Olímpica va organitzar la celebració entorn de la figura del recentment desaparegut president honorari del CIO.

Una àmplia representació de l'Ajuntament de Barcelona, encapçalada pel seu alcalde i Maria Teresa Samaranch i Salisachs, acompanyats del president del COE, van presidir un acte senzill però emotiu en el qual varen estar presents els diferents estaments esportius així com un nodrit grup de familiars i persones del cercle proper de Joan Antoni Samaranch.

Gràcies a la confiança que la Fundació Barcelona Olímpica va dipositar en la meva persona, vaig tenir el privilegi de conduir aquest moment tan significatiu i també de moderar la taula rodona convocada a l'efecte amb la presència de Manel Ibern, olímpic a Mèxic 1968 i seleccionador espanyol als JJOO de Moscou i Los Angeles, en els quals el waterpolo espanyol va aconseguir dos quarts llocs; Gaietà Cornet, actual cap de l'equip olímpic i únic atleta espanyol que ha corregut els 400 metres per sota dels 45 segons, rècord que encara persisteix des de l'agost de 1989, i Toni Bové, un autèntic "mag" de la fisioteràpia. Des de Los Angeles 1984 no ha faltat a la cita i centenars d'atletes olímpics han estat a cura de les seves mans.

Va ser una xerrada amena, distesa i en la qual varen aparèixer curioses anècdotes entorn de la figura de Samaranch. Hi va haver una total coincidència a definir els Jocs Olímpics com l'experiència més gran que pot viure un esportista, no tan sols per la significació de la mateixa competició, sinó també per la convivència i agermanament que els Jocs generen entre tots els esportistes del món sense cap mena de limitació. Els tres també van coincidir a qualificar d'experiència única i irrepetible el fet de participar en la seva cerimònia inaugural.

A tots els que llegiu aquest modest bloc us convido que, si en teniu l'ocasió, no desaprofiteu l'oportunitat de visitar aquest museu. Realment s'ho val. Mentre continua pendent si, en el futur, la ciutat reconeixerà la irrepetible aportació de Joan Antoni Samaranch donant-li el seu nom a un carrer o una plaça, tal com ja s'ha fet en altres llocs, com ja he comentat en altres ocasions seria just que l'anella olímpica de Montjuïc, que comprèn les principals instal·lacions esportives d'aquells inoblidables Jocs del 1992, algun dia s'anomenés, en honor seu, Anella Olímpica Joan Antoni Samaranch.

25. BARCELONA: JOCS OLÍMPICS,GAUDÍ I SAMARANCH 26/04/11

Coincidint amb el primer aniversari del traspàs del que fos president del CIO, Joan Antoni Samaranch, ha estat presentant en societat el premi internacional que porta el seu nom. Ha estat una iniciativa de la Federació Espanyola de Tennis amb el vistiplau de la seva família que, respectant els seus desitjos, és molt poc donada a aquest tipus d'iniciatives. No obstant això, de tots és coneguda la vinculació de Samaranch amb el tennis, un dels seus esports preferits, i que sense el seu decidit suport hauria tingut molt més difícil la seva tornada al programa olímpic.

El mateix dia en què Samaranch va ser internat per la irreversible insuficiència coronària aguda que, tres dies després causà la seva mort, encara que indisposat, havia seguit per televisió el partit de Nadal davant Verdasco

en la final de Montecarlo, poc abans que s'encenguessin tots els llums d'alarma sobre el seu estat de salut. I és que Samaranch admirava Rafa Nadal, i per a ell va ser un autèntic plaer penjar del seu coll la medalla d'or en els JJOO de Pequín. Del manacorí deia: "És un noi exemplar en tots els sentits". No és estrany, doncs, que el primer premi internacional Joan Antoni Samaranch hagi estat concedit per unanimitat a Rafael Nadal per reunir tots els requisits que exigeixen les bases d'aquest i que van mes enllà dels èxits esportius, ja que valora la contribució de persones o institucions com a referents de la societat, així com la seva capacitat de transmetre els valors humans com l'esforç, la solidaritat i el compromís en la promoció del tennis i de l'esport.

Aquest premi ve a recordar-nos la importància cabdal que va tenir la figura de Samaranch. Si preguntes a qualsevol dels molts catalans que viatgen per aquest món quins són els tres conceptes que internacionalment s'associen sistemàticament amb la ciutat de Barcelona, la resposta de la immensa majoria és concloent: Jocs Olímpics, Gaudí i Samaranch.

26. FÒRUM OLÍMPIC: FER ESPORT ÉS FER SALUT 22/10/11

El Fòrum Olímpic és una de les activitats que, amb caràcter biennal, organitza la Fundació Barcelona Olímpica. La IX edició del Fòrum Olímpic, corresponent a l'any 2011, s'ha centrat en una important temàtica, que és l'esport i la salut per a tots. Durant dos dies, des de diferents òptiques, les nombroses ponències han coincidit que l'esport és el millor instrument per preservar la salut. Des d'Eddie Engelsman, assessor de l'Organització Mundial de la Salut, fins al catedràtic i sociòleg Manuel García Ferrando, amb la perspectiva d'haver analitzat els hàbits esportius dels espanyols en les tres últimes dècades, passant per representants del CSD, de les Administracions autonòmica i municipal, així com entitats dedicades a la integració i rehabilitació de les persones amb discapacitat han coincidit en la importància que té per a la nostra salut la pràctica de l'activitat física i l'esport.

És per això que considero d'interès reproduir les conclusions d'aquest Fòrum que, a petició del comitè organitzador que presideix Romà Cuyás, he tingut la responsabilitat de redactar: *"L'activitat física, a més de permetre'ns gaudir d'una vida més sana, és la millor forma de prevenció. És a dir, fer activitat física és fer salut, alhora que l'activitat esportiva pot ser la millor teràpia i una eficaç eina per als metges que, receptant activitat física, poden estalviar-se l'ús de productes farmacològics. L'activitat física i l'esport és, a més, un dels principals impulsors perquè l'esport estigui obert a tots, inclosos aquells grups o col·lectius socials afectats per algun tipus de discapacitat. Però perquè l'activitat física i l'esport ens permetin una vida sana i exerceixin la seva funció preventiva, hi ha un tercer element fonamental i indispensable: una nutrició adequada. De poc serviria l'activitat física i esportiva si l'alimentació fos deficient o fins i tot contraproduent. Els arguments exposats em aquest Fòrum pels diferents ponents han permès fer una completa radiografia d'on estem i cap a on anem. Malgrat el notable progrés en els hàbits saludables de la població espanyola en les tres últimes dècades i la implicació de les diferents Administracions i els organismes internacionals, la nostra societat manté un excessiu sedentarisme i no és suficientment conscient dels beneficis que realment aporten l'activitat física i l'esport"*.

És per això que entre tots hauríem de tenir una més activa implicació a l'hora de difondre la importància del benefici que ens pot reportar l'activitat física, encara que sigui al nivell més elemental. El nostre cos, morfològicament i biològicament, esta concebut per al moviment actiu, i moltes vegades els seus desajustos vénen donats precisament per la inactivitat. Res més cert que la dita *"El moviment es demostra caminant; per cert, molt recomanable fer-ne a bon pas i un mínim de mitja hora al dia, i si en fem durant una hora encara millor"*.

CAPÍTOL II

ELS NOSTRES OLÍMPICS

27. ANVERS 1920: EL DEBUT OLÍMPIC DEL WATERPOLO ESPANYOL 24/08/10

El 22 d'agost de 1920, i en els JJOO d'Anvers, va tenir lloc el debut olímpic del waterpolo espanyol. Malgrat la manca de concreció a la Memòria Oficial d'aquells Jocs, així ho confirma l'hemeroteca si ens atenim al que van publicar els diaris belgues i francesos que van dedicar grans espais al seguiment d'aquests Jocs, al nostre país les primeres referències apareixen en despatxos datats el dia 24, publicats en l'edició de La Vanguardia del 25 d'agost de 1920 (pag. 6) i El Mundo Deportivo, llavors setmanal, de data 26 d'agost (pag. 3).

En el seu debut olímpic, els waterpolistes espanyols van superar en vuitens de final Itàlia en un partit disputat en un dia plujós i gèlid *"com a pocs dies de l'hivern de Barcelona"*, segons va escriure García Alsina en la seva nota publicada en La Vanguardia del 27 d'agost. La veritat és que el partit va acabar amb empat a un gol i amb un jugador menys per equip. Com que es tractava d'una eliminatòria, els jutges van decidir que es jugués un temps extra per decidir el vencedor. Excepte el seu porter, els italians es van negar a seguir adduint l'adversa climatologia. Finalment, amb el porter com a únic italià a la piscina, es va reprendre el partit i els espanyols van anotar immediatament el segon gol que els va donar el passi als quarts de final.

Davant Gran Bretanya no van tenir cap opció i van ser golejats per 9-0, però com sigui que els britànics van acabar campions, en aplicació del mètode de Bergvall, Espanya i els Estats Units, les dues seleccions eliminades pels britànics, van ser repescades per disputar la medalla de plata a Bèlgica, perdedora de la final. Així, doncs, Espanya es va enfrontar als Estats Units, davant la qual va perdre per 5-0, i van ser per tant els nord-americans els qui van disputar sense èxit la plata als belgues que, fent bona la seva condició de finalistes, els van superar per 7-2. Cal destacar que tots els jugadors de la selecció eren pertanyents al CN Barcelona, i així es va repetir, amb alguna excepció, en successives cites olímpiques fins a Hèlsinki 1952.

28. ANVERS 1920: DE LA "FÚRIA" AL "TIKI-TAKA" 28/08/10

L'11 de juliol de 2010 la selecció espanyola de futbol es va coronar com a campiona del món fent realitat un somni tan vell com la seva pròpia existència, que va començar a Anvers el 28 d'agost del 1920. L'estadi de la Union Sportive Saint Gilloise, de la municipalitat de Saint Gilles, propera a Brussel·les, va ser l'escenari del primer partit de la selecció espanyola de futbol, que precisament s'havia format amb la finalitat de participar en els esmentats Jocs d'Anvers. Per tant, aquest partit significa una doble efemèride, ja que va ser el primer partit de la selecció i a la vegada el seu debut en una fita olímpica.

El rival va ser Dinamarca; hi van assistir més de tres mil espectadors, i l'holandès Eijners en va ser l'àrbitre. La primera part es va caracteritzar per l'equilibri de forces, i malgrat les constants alternatives en el joc no es va moure el marcador, ja que va ser anul·lat un gol espanyol per fora de joc. Després del descans en el minut 54, Patricio Arabolaza va marcar el gol espanyol d'un xut ras ajustat al pal culminant una jugada iniciada per Belauste. Arran d'encaixar el gol els danesos, subcampions olímpics en les dues anteriors edicions, es van llançar a l'empat, i el seu domini va ser tan absolut com estèril, ja que no van poder superar la fermesa dels defensors espanyols i, especialment, la formidable actuació sota els pals de Ricardo Zamora. Tant és així que al final del partit els danesos no van tenir cap objecció a felicitar-lo abans que *"el divino"* sortís del terreny de joc a coll dels aficionats.

A Anvers la selecció es va guanyar l'apel·latiu de *"furia roja"*, especialment per la seva empenta enfront dels suecs en un partit força dur. D'aquesta *"fúria"* ha viscut el nostre futbol durant llargues dècades i, tret de fets puntuals com el triomf a l'Eurocopa del 1964, gràcies a l'inversemblant gol de Marcelino, el llegendari gol de Zarra a la *"pérfida Albión"* en el Mundial de 1950 o la golejada per 12-1 a Malta, les decepcions han estat la norma. No obstant això, tot va canviar quan, sota el guiatge d'una generació de genials futbolistes que *"parlen"* amb la pilota i l'acaronen quan juguen, la *"fúria"* s'ha convertit en elegància, creativitat i toc, i fruit d'aquest estil han arribat els èxits: primer l'Eurocopa 2008 i després la Copa del Món 2010. Un estil de joc que popularment es coneix com el *"tiki-taka"*, paraula amb la qual, en clara allusió a aquesta joguina malabar que requereix habilitat i destresa en el seu maneig, va definir el futbol de toc de la nostra selecció l'inoblidable narrador Andrés Montes.

29. PARÍS 1924: DONES OLÍMPIQUES 13/07/09

El 13 de juliol del 1924 és una data que té un especial significat per a l'esport femení espanyol, ja que aquest dia, a París, dues tennistes és varen convertir en les primeres dones espanyoles a participar en uns Jocs Olímpics. La llegendària *"Lili"* Álvarez i la catalana Rosa Torras van disputar els seus primers partits en el torneig individual femení. Ambdues varen guanyar: *"Lili"* va superar per un doble 6-2 la nord-americana Scharm, mentre que Rosa va imposar-se a la italiana Perelli en tres sets, per 6/4, 4/6 i 8/6. En aquell torneig, *"Lili"* Álvarez va arribar fins als quarts de final, mentre que Rosa Torras va perdre en segona ronda davant la nord-americana Jessup. Ambdues fent parella, van competir també en el doble femení, en què van ser eliminades en segona ronda, i la seva actuació va cloure en la modalitat de dobles mixtos. Rosa no va passar de la primera ronda fent parella amb Ricardo Saprisa, polifacètic i singular esportista. En canvi, *"Lili"* Álvarez i Eduard Flaquer varen arribar fins als quarts de final, on van ser superats pels nord-americans Jessup-Richards, que acabarien essent els campions olímpics. Aquella participació es pot definir com un oasi al bell mig d'un immens desert.

Des del 1924, tret de la participació, el 1936, de les esquiadores Ernestina Baenza i Margot Moles en els Jocs Olímpics d'hivern a Garmisch-Partenkirchen, com a conseqüència de la Guerra Civil l'esport femení espanyol va entrar en un llarg i obscur túnel, del qual no va sortir fins al 1960, quan sis gimnastes, tres esgrimidores i dues nedadores varen ser incloses en l'equip que va participar en els JJOO de Roma. A Mèxic 1968, la nedadora Maria Pau Coromines va marcar una nova fita en convertir-se en la primera esportista espanyola a disputar una final olímpica i, vuit anys després, a Mont-real, Carme Valero va ser la primera atleta a trepitjar el tartan olímpic.

Tot i això, la presència de les dones en l'equip olímpic espanyol es va donar amb comptagotes i no va superar les xifres de Roma 1960 fins a Los Angeles 1984, amb vint esportistes, i aquestes xifres es van doblar a Seül 1988, on varen anar quaranta. Des de la primera participació olímpica espanyola a Anvers 1920 i fins a Seül 1988, només un centenar de dones havien estat olímpiques, i això significa un testimonial 6,2 % respecte del total.

El gran salt qualitatiu de l'esport femení espanyol va arribar amb motiu dels JJOO de Barcelona 1992, on tres de cada deu esportistes espanyols van ser dones que, a més, van aportar un percentatge equivalent pel que fa a nombre de medalles: 7 de les 22 aconseguides. A la històrica cita barcelonina encara es va assolir un tercer repte, el d'equiparar-se en percentatge de participació al de la mitjana de dones participants en els Jocs. Des de Barcelona 1992 la història ha estat molt diferent. La dona

no només ha consolidat la seva presència en l'equip olímpic espanyol, sinó que l'ha incrementada superant el 40 % en els darrers Jocs celebrats a Pequín. Malgrat tot, a l'esport femení encara li resta una assignatura pendent, que no és altra que, tret d'algunes excepcions, aconseguir l'espai que realment es mereix i li correspon en els mitjans de comunicació. Demanda a la qual hauríem de contribuir tots.

30. AMSTERDAM 1928: VA SER EL PRIMER, N'HAN SEGUIT CENT MÉS 17/05/11

El 17 de maig de 1928, el mateix dia en què es van inaugurar els JJOO d'Amsterdam, la selecció espanyola d'hoquei va jugar davant Alemanya el seu primer partit olímpic.

El torneig va començar amb una contundent victòria per 5-0 dels amfitrions sobre França. A continuació va ser el moment dels espanyols davant la potent selecció alemanya. El domini dels germànics va ser tan abassegador que a la fi de la primera part ja havien marcat quatre gols; a la segona l'equip espanyol va millorar i va perdre per 5-1 però va evitar una golejada major. En la seva edició de l'endemà El Mundo Deportivo assenyalava que *"El equipo español ha tenido una primera parte desgraciadísima, mejorando en la segunda"*, per afegir encesos elogis al porter Luis Isamat, *"que ha tenido una actuación monumental, salvando a España del desastre"*. L'onze espanyol el van formar Luis Isamat, Bernabé Chavarri, Juan Becerril, Manuel Llop, Fernando Torres, Santiago Goicoechea, Luis Rierola, José Mª Chávarri, Josep Caralt, autor del gol, Josep M. Caralt i Francisco Roig.

En el segon partit, Espanya es va jugar totes les seves opcions de passar a semifinals davant França. Malgrat arribar al descans amb un avantatge en el marcador, acabà perdent per 1-2, després de veure com li van anul·lar de forma injusta un segon gol *"en un partido desgraciado y un arbitraje funesto"*. Ja sense opcions, i en el seu comiat, l'equip espanyol va jugar el seu millor partit del torneig i aconseguí un valuós empat a 1 davant els holandesos, que acabarien sent subcampions olímpics. Les cròniques estaven signades per Masip. Es tracta del col·legiat Manel Masip, que va dirigir un partit del torneig, tal com ho confirma l'edició del 25 de maig de 1928 de El Mundo Deportivo en una nota preliminar a la crònica de l'Espanya–Holanda: *"Hoy se ha jugado el partido entre la India y Suiza, que ha acabado con la victoria del equipo indio por 5-0 a pesar de no haber realizado ninguna brillante actuación. El arbitraje ha corrido a mi cargo"*.

Manel Masip va ser un dels primers àrbitres internacionals del nostre hoquei i el primer a ser olímpic. Posteriorment arribà a presidir la Federació Catalana entre 1931 i 1933. Aquell 17 de maig de 1928 l'hoquei espanyol inicià la seva dilatada trajectòria olímpica al llarg de quinze participacions. Aquell primer partit l'han seguit uns altres cent amb un balanç de quaranta-cinc victòries, vint-i-dos empats i trenta-quatre derrotes. L'hoquei és l'esport d'equip espanyol que ha aconseguit més medalles, quatre: el bronze a Roma 1960 i l'argent a Moscou 1980, Atlanta 1996 i Pequín 2008, on va estar més a prop de l'or que mai.

31. LOS ANGELES 1932: VA SER LA CINQUENA, PERÒ LA PRIMERA 12/08/10

Després de l'or dels pilotaris José d'Amézola i Francisco Villota a París 1900, les plates dels equips de futbol i de polo a Anvers 1920 i la d'or de l'equip d'hípica a Amsterdam 1928, va ser la cinquena però la primera. Als JJOO de Los Angeles 1932 l'esport espanyol va sumar la seva primera medalla olímpica a títol individual. El 12 d'agost de 1932 el barceloní Santiago Amat Cansino va aconseguir la medalla de bronze en la modalitat de monotip olímpic de vela. A la tercera va ser la vençuda. Olímpic a París 1924, on va ser vuitè en la classe de 6 metres al costat d'Arturo Mas Bové i Pedro Pi Castelló, quart a la classe dinghy i catorzè

a Amsterdam 1928 a la mateixa modalitat, Santiago Amat, un dels principals forjadors de la vela catalana, va aconseguir per fi el premi de la medalla olímpica. Un bronze històric que, amb una mica de sort, com a mínim hauria pogut ser de plata.

Si repassem a la Memòria Oficial d'aquells Jocs[1] els resultats de cadascuna de les onze regates disputades, observarem que, mancant les tres últimes proves, Santiago Amat, amb un primer, dos segons, dos quarts, dos cinquens i un vuitè llocs, ocupava la segona plaça de la general provisional a dos punts de l'holandès Adriaan Lambertus Josef Maas i avantatjava en un punt el francès Jacques Lebrun, que acabaria sent el guanyador. Si hagués mantingut la seva regularitat, les opcions d'or eren reals per a Santiago Amat, però els seus pitjors resultats van arribar en les tres últimes proves: un desè, un vuitè i un setè llocs, que el van apartar de tota opció a l'or encara que li van permetre assegurar-se el bronze en resistir l'escomesa dels representants d'Alemanya, Canadà i la Gran Bretanya. Una de les característiques que més valor dóna a aquesta medalla és que els vaixells se sortejaven cada dia abans d'iniciar-se la competició, fet que donava una major rellevància a la qualitat i capacitat dels regatistes.

La competició de monotip olímpic es va disputar en aigües de l'oceà Pacífic, en una zona propera al cap de Saint Fermín que, per la seva visibilitat, permetia un notable seguiment des de terra. El monotip olímpic va ser la novetat de la competició, que substituïa l'embarcació d'orsa com a vaixell d'un sol tripulant. Aquest canvi es va fer en favor d'un vaixell més petit de la classe anomenada snowbird, usat durant molts anys en competicions d'un sol tripulant per la seva comprovada adaptabilitat a les aigües de la zona.

[1] *http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1932/1932spart3.pdf*

32. GARMISCH-PARTENKIRCHEN 1936: LES PRIMERES OLÍMPIQUES D'HIVERN 07/02/11

Si a París 1924 les llegendàries tennistes *"Lili"* Álvarez i Rosa Torras van ser les primeres dones espanyoles olímpiques, dotze anys després, el 7 de febrer de 1936, a Garmisch-Partenkirchen dues esquiadores, la catalana Margot Moles de Pina i la cordovesa Ernestina Maenza es van convertir en les nostres primeres olímpiques a competir en uns Jocs d'hivern.

Recentment constituïda la Federació Espanyola d'Esquí, Espanya debutà en una cita olímpica d'hivern representada per les dues esmentades esquiadores i quatre esquiadors de fons, Enrique Millán, Jesús Sanz, Tomás Velasco i Oriol Canals. La figura de l'equip era Margot Moles que, a més de bona esquiadora, va ser una esportista completa que va destacar com a jugadora d'hoquei, nedadora i atleta, esport en què el seu rècord de llançament de disc va prevaldre fins a 1965.

Aquell debut va ser una aventura cap al que era desconegut en la qual els nostres pioners i pioneres de l'esquí van patir les conseqüències de la seva inexperiència en l'alta competició. El 7 de febrer de 1936 es va disputar el descens de la combinada femenina, en la qual Margot Moles va acabar antepenúltima després de diverses caigudes, i Ernestina Baenza va finalitzar fora de control amb l'espatlla dislocada, fet que li va impedir participar en les restants proves. Posteriorment, Margot tampoc no va poder acabar la prova d'eslàlom després de caure en la segona mànega. Quant als esquiadors Velasco, Suárez i Canals, van finalitzar respectivament en els llocs 62, 63 i 65 de la prova de fons sobre 18 quilòmetres, que Pina no va poder acabar.

Aquella generació d'esquiadors va sofrir en la seves carns, com tantes altres coses, la

crueltat i les conseqüències de la Guerra Civil, en la qual Oriol Canals va morir al front. Un altre destacat esquiador, Manuel Pina, marit de Margot, va ser afusellat en 1942, després d'una denúncia que el va implicar en l'execució d'un presumpte espia franquista en el front de la serralada madrilenya. Per la seva banda, Margot va ser inhabilitada per motius polítics, ja que el seu oncle va ser ministre de la Governació en 1936 i el seu pare, un dels mes destacats químics d'aquell moment, no va ser readmès en la seva càtedra en tornar del seu exili francès. Si després de 1924 van haver de passar trenta-sis anys perquè a Roma 1960 tornessin a figurar dones en l'equip olímpic espanyol, no fou també fins a aquest any que de nou hi va haver participació femenina, la de Marian Navarro en els Jocs d'hivern de Squaw Valley 1960.

33. BERLÍN 1936: ESPAÑA I ELS JOCS OLÍMPICS DE 1936 30/08/11

Des del mateix moment en què, al desembre de 1933, Espanya va rebre la invitació oficial per participar en els JJOO de Berlín 1936, la seva presència en aquests Jocs sempre va estar en dubte. La causa fonamental van ser les serioses dificultats de finançament que va trobar el COE per sufragar les 400.000 pessetes necessàries per garantir l'enviament a Berlín d'una abundant delegació esportiva.

A Espanya el Govern de la CEDA sempre va jugar amb la indefinició i l'ambigüitat, sense arribar a posicionar-se mai de forma oficial i contundent entorn del tema. Sempre va estar a l'expectativa de com evolucionaven les iniciatives entorn d'un possible boicot als Jocs en protesta pel règim nazi i acuitat pel seriós problema econòmic a conseqüència de la situació per la qual travessava la divisa espanyola. Finalment, en una de les seves últimes reunions abans de les eleccions generals, després del Consell de Ministres del 6 de febrer de 1936, el president del Govern Portela afirmà que s'havia aprovat un pressupost per participar en l'olimpíada, i afegir que s'havia fet una petita bestreta per als Jocs d'hivern de Garmisch-Partenkirchen, que per cert començaven l'endemà, i va assegurar que per descomptat Espanya estaria a Berlín.

Dues setmanes després, el 23 de febrer de 1936, el front de partits d'esquerra va obtenir una àmplia victòria electoral. La postura del nou Govern, conformat pel Front Popular, era molt poc partidària a la participació en els JJOO, i apostava clarament en favor de l'esport popular. No obstant això, i malgrat que a Madrid s'arribà a dir *"ni un atleta, ni un cèntim per als JJOO de Berlín"*, el Govern d'Azaña no va revocar la subvenció aprovada pel Govern anterior. El 2 de maig una representació dels partits, sindicats i associacions que havien participat en la manifestació de l'1 de maig lliurà al president Azaña una proclama reivindicativa en la qual, en un dels seus apartats, se sol·licitava explícitament la no participació en l'olimpíada de Berlín i destinar les 400.000 pessetes a fomentar l'esport popular. Azaña va respondre que ell tampoc no era partidari d'assistir-hi, però va recordar que s'havia de ser conseqüent amb els compromisos internacionals i les actituds que observessin altres Governs democràtics. I encara més, en debats parlamentaris membres del Govern van arribar a donar per feta la no presència espanyola en els JJOO i advocaven per destinar, tal com se'ls reclamava, la subvenció governamental a promoure l'esport popular.

El Govern, encara que evidencià la seva aposta per l'Olimpíada Popular, alternativa impulsada per associacions, sindicats i col·lectius d'esquerra de diversos països, va optar per complir l'expedient davant el CIO permetent una reduïda presència espanyola en els dos esports militars, pentatló i hípica. A mitjan juny la no concessió de la subvenció al COE es donava ja per feta, màximament quan el 3 de juliol el Govern aprovaria destinar 250.000

pessetes per als preparatius de l'Olimpíada Popular prevista a Barcelona dotze dies abans que s'inauguressin els Jocs berlinesos. Així les coses, davant la postura governamental, i en un últim i desesperat intent d'aconseguir un canvi de rumb, el COE, en la seva reunió del 20 de juny, va decidir formalitzar dins del termini previst la inscripció en els Jocs de dotze esports amb una previsió d'uns vuitanta esportistes. Inscripció, això sí, condicionada a la subvenció governamental. Els dotze esports eren✣: atletisme (?), bàsquet (10), boxa (8), esgrima (?), hípica (6), hoquei (15), natació (8/10), waterpolo (10), lluita (?), pentatló modern (3), rem (1), tir (6) i vela (2). A més, es donava la contradicció que, per part del Ministeri de la Guerra, havien estat proveïts els fons, més de 62.000 pessetes, perquè competissin en l'olimpíada els equips d'hípica i pentatló modern formats, com era llavors norma, íntegrament per militars.

Una setmana després, la directiva del COE, encapçalada pel seu president Agustí Pi i Suñer, va dimitir de ple. Davant aquesta situació l'1 de juliol va tenir lloc una reunió extraordinària del COE, a la qual no va assistir el seu president ja dimitit, i en la qual va ser presents el delegat espanyol en el CIO, el baró de Güell que, en nom de l'organisme internacional, es va negar a acceptar la dimissió, explicant les conseqüències negatives que podien derivar-se'n, i va obrir la porta a possibles solucions per aconseguir que hi anés una reduïda participació dels esportistes inicialment inscrits. Es tractava d'aconseguir fons procedents de donacions particulars amb què sufragar el cost del viatge dels esportistes, i es contemplà fins i tot que aquests se'n fessin càrrec d'una part. De fet, a menys d'un mes del començament dels Jocs la participació semblava limitada a hípica, hoquei, bàsquet i tir olímpic.

Com que el tema de la subvenció no era nou, des de mesos abans algunes federacions esportives havien programat festes i actes per recaptar fons. En altres casos, com el del rem, una vegada descartat per falta de recursos poder presentar un equip complet, tot es va reduir a la iniciativa de presentar un remer finançat pel seu propi club. Un cas a part és el de l'equip d'hípica que, abans d'iniciar el viatge cap a Alemanya, fins i tot va ser acomiadat oficialment pel ministre de la Guerra l'11 de juliol, just una setmana abans que esclatés la rebel·lió militar que va ser el detonant de l'inici d'una destructiva i cruenta Guerra Civil. Si encara existien mínimes esperances en alguns esports, l'estat de guerra va posar fi a tota opció que els nostres esportistes estiguessin en els JJOO de Berlín. Alguns amb les maletes ja fetes es van quedar forçosament a casa, i els pocs que ja estaven a Berlín, com l'equip d'hípica, per la seva condició de militars van haver de tornar precipitadament deixant fins i tot els seus cavalls abandonats a la capital berlinesa. Encara que ja era un secret de domini públic, no va ser fins a l'1 d'agost de 1936, el mateix dia en què es van inaugurar els Jocs, que es va formalitzar la retirada oficial de l'equip olímpic espanyol.

✣ *Entre parèntesis el nombre d'esportistes espanyols inicialment seleccionats per anar als JJOO de Berlín.*

34. LONDRES 1948: UN ATLETA SENYOR I UN SENYOR ATLETA 31/10/11

Constantino Miranda va ser un atleta senyor i un senyor atleta que ha deixat una profunda petjada en la història del nostre atletisme. En la dècada dels quaranta, al costat de Gregorio Rojo, amb el qual va mantenir una sana rivalitat, van ser els dominadors de les proves de fons. Ambdós van acudir a Londres i van participar en els 10.000 metres, prova en la qual el caòtic control de les voltes per part dels jutges va provocar que solament prenguessin el temps als vuit primers classificats, deixant un obert ampli ventall d'incògnites per completar els resultats. Contrastades diverses fonts, tot sembla indicar que Constantino va acabar 7è o

✣ 8è i Gregorio entre el 10è i el 12è llocs.

A més, Constantino Miranda va competir en els 3.000 metres obstacles i es guanyà un lloc en la final, a la qual va accedir amb la setena millor marca gràcies al quart lloc de la seva sèrie classificatòria. La final es presentava com un duel entre els tres atletes suecs, que eren els grans favorits, i els tres francesos Guyodo, Pujazon i Chesneau. Els sis finalistes restants, Constantino Miranda, els finlandesos Siltaloppi i Kainlauri, el belga Everaert, el iugoslau Segedin i el nord-americà Ross, eren els convidats d'excepció. La final va ser un festival dels suecs Sjöstrand, Elmsäter i Hagström, que, per aquest ordre, van copar les medalles, i un fracàs estrepitós dels gals, ja que solament Guyodo va poder plantar-los cara. Per la seva banda, després d'un començament lent, anant de menys a més, Miranda va remuntar posicions fins a situar-se vuitè. Va ser llavors quan en un dels passos de la ria, el iugoslau Petar Segedin va ensopegar amb el seu peu i va caure. Miranda va frenar la seva carrera per ajudar-lo a recuperar-se de la caiguda, fet que va ser valorat i premiat amb una gran ovació per part d'un públic entès que, com tots els dies, i malgrat el temps plujós, omplia Wembley. Al final el iugoslau acabà entrant sisè per davant de Miranda, que va finalitzar vuitè amb un temps de 9:26:4, dos segons superior al que havia marcat en les sèries. Si no hagués tingut aquest gest, probablement l'atleta espanyol hauria pogut millorar com a mínim una posició, i potser fins i tot lluitar per la sisena plaça. En tot cas, aquesta classificació el va convertir en el primer atleta espanyol a disputar una final olímpica.

No existeix cap indici que, excepte el reconeixement del públic amb la seva unànime ovació, que no és poc, aquesta generosa acció de Constantino Miranda, malgrat el que s'indica en nombroses fonts, li suposés el premi Fair Play. Aquest premi va ser instaurat molt després, concretament a partir dels JJOO de Tòquio 1964. És cert que amb la medalla Pierre de Coubertin el CIO va reconèixer amb caràcter retroactiu alguns actes de joc net, però molts altres, com el que ens ocupa, que es van donar amb una certa assiduïtat en les primeres cites olímpiques, van quedar en l'oblit.

Sense anar més lluny, i en una de les sèries classificatòries d'aquesta mateixa prova, durant els JJOO d'Amsterdam, el llegendari Paavo Nurmi, que solia córrer amb un cronòmetre a la mà, va caure en passar la ria, quan anava destacat, i el francès Lucien Duquesne, que era el seu més immediat perseguidor, es va detenir per ajudar-lo no solament a aixecar-se sinó també a recuperar el seu cronòmetre. Tots dos marxaven destacats i, després de reprendre la carrera, Nurmi va cedir al francès el cap de la prova i li brindà fins i tot l'opció d'entrar el primer, però aquest va declinar el gest entrant segon a una dècima del finlandès. A la final, que va ser un festival dels nòrdics, que van copar el pòdium, Nurmi va obtenir la plata mentre que Duquesne va finalitzar sisè.

✣ Agraïment especial a José Luis Hernández, de la RFEA, per la documentació facilitada, i a Enrique Tre per la seva inestimable col·laboració.

35. HÈLSINKI 1952: OLÍMPIC A QUASI SEIXANTA-DOS ANYS 11/05/11

Excepte sorpresa imprevista, segons totes les dades de què disposo a data d'avui, el tirador Emilio Álava Sautu és l'olímpic espanyol que ha competit en uns Jocs amb més edat: gairebé 62 anys. Ho va fer en els JJOO d'Hèlsinki 1952, on es va classificar tretzè en la prova de pistola velocitat 25 metres, guanyada per l'hongarès Károly Takács i la seva *"famosa"* mà esquerra, de la qual més endavant ja farem esment.

Nascut a Vitòria el 5 de maig de 1890, va morir a la capital alabesa el 18 d'abril de 1974, a punt de complir 85 anys. Curiosament, s'inicià en la pràctica del ciclisme i arribà a ser el campió d'Àlaba el 1910. Posteriorment, es traslladà

a l'Argentina, on començà a practicar el tir. El 1935 va tenir un destacat paper en el Mundial disputat a Roma. Les seves expectatives per als JJOO de Berlín eren grans però, com a molts altres esportistes, la Guerra Civil va tallar de soca-rel les seves il·lusions. Després d'un parèntesi de deu anys, va tornar a la competició per proclamar-se campió d'Espanya i guanyar-se més endavant la selecció olímpica per a Hèlsinki.

A més de bon tirador, Emilio Álava va ser un consumat jugador d'escacs i capaç de pujar, en la dècada dels vint, a la muntanya Gorbea en un cotxe i de repetir-ho cinquanta anys després, a setanta anys. La seva vida el va convertir en un personatge singular, dels quals n'hi ha pocs. Va ser el primer agent de Citroën a Espanya, i destacà en la seva faceta de descobridor i inventor. En aquest sentit, disposà de diverses patents, entre les quals hi ha un sistema de suspensió de disc en vehicles de rodes i un nou sistema per a una màquina d'empolvorar o distribuir productes en pols. Però la seva principal obsessió van ser els recursos petrolífers d'Espanya.

Durant més de vint anys va predicar en el desert sobre les bondats del subsòl espanyol. El 1971, va arribar a publicar un estudi titulat La gran riqueza petrolífera de España, en el qual, amb una acurada informació topogràfica, detalla els vint-i-vuit punts on, segons els seus estudis basats en unes variants de la radioestèsia que mai no va voler revelar, existeixen importants recursos petrolífers, amb una especial incidència en la depressió de l'Ebre i la badia de Cadis, en concret en aigües de Sant Lúcar de Barrameda. En el seu moment, Álava considerà que les prospeccions fetes per Campsa i Shell en aquesta zona es van fer en llocs no adequats. Ja en la dècada dels setanta va augurar, en matèria energètica, el poder de l'energia solar, dels *"minerals radioactius"* i del cotxe elèctric com a alternativa al motor de benzina. Solament li van fer cas els seus col·laboradors, alguns periodistes i pocs més. En 1969 l'Ajuntament de Vitòria li va reconèixer la seva trajectòria amb la medalla al mèrit esportiu, i a la capital alabesa existeix un club de tir olímpic que té el seu nom.

36. MELBOURNE 1956: MÉS HONGARESOS QUE ELS HONGARESOS 13/08/09

El total antagonisme del règim franquista amb la URSS el va portar a decidir de forma equivocada la absència de l'equip olímpic espanyol als JJOO de Melbourne 1956 com a protesta per la sagnant intervenció soviètica a Hongria. Malgrat que des de l'oficialisme es donava per fet que els Jocs no se celebrarien perquè el boicot internacional seria absolut, el cert és que aquest no es va produir i va ser pràcticament testimonial. A banda d'Espanya, només Holanda i Suïssa varen retirar-se per aquest motiu, de la mateixa forma que ho varen fer Egipte, Iraq i Líban arran de les conseqüències del conflicte del canal de Suez.

En principi, *"las autoridades deportivas españolas"* havien previst enviar tan sols tres esportistes a Melbourne: el tirador de pistola Ángel León, medallista a Hèlsinki, l'atleta Miguel de la Cuadra Salcedo, amb el seu revolucionari sistema de llançament de javelina, i el gimnasta Joaquín Blume que, segons tots els pronòstics, estava cridat a ser la gran figura gimnàstica d'aquells jocs. Lamentablement tot va quedar com el que podia haver estat i no va ser, i Joan Antoni Samaranch, que havia estat designat el cap de la delegació espanyola en aquella cita olímpica, va dir aquesta irònica frase: *"Al final Hungría sí ha participado en los Juegos y nosotros hemos sido más húngaros que los propios húngaros"*.

Malgrat tot, a Melbourne sí hi va haver presència espanyola, concretament l'àrbitre de waterpolo, Tomàs Batallé, que va atendre la convocatòria de la FINA desobeint l'expressa prohibició de les autoritats espanyoles. Durant

els primers dies el va acompanyar el periodista Carlos Pardo, que finalment va ser obligat a tornar cap a casa. A Batallé li va correspondre la responsabilitat d'arbitrar el partit decisiu del torneig en què la victòria d'Hongria per 2-1 sobre Iugoslàvia va decidir el títol olímpic a favor dels magiars. Quan Batallé va tornar, la Delegación Nacional de Deportes pretenia castigar la seva gosadia inhabilitant-lo a perpetuïtat. Tot i això, els bons oficis de Samaranch van aconseguir que la sanció quedés reduïda a només tres mesos, que *"casualment"* varen coincidir amb l'estiu en què no hi va haver competició. Batallé va dirigir partits en cinc edicions dels Jocs Olímpics, la darrera a Tòquio 1964.

37. ROMA 1960: CINQUANTENARI OLÍMPIC DEL BASQUETBOL ESPANYOL 26/08/10

El 26 d'agost de 2010 es va complir el cinquantenari del debut olímpic del basquetbol espanyol. Un debut que va arribar amb vint-i-quatre anys de retard respecte de la data prevista de 1936. Per la seva condició de subcampiona europea, la selecció espanyola de basquetbol tenia plaça assegurada per participar en els JJOO de Berlín, però l'inici de la Guerra Civil va impedir que aquest debut s'arribés a produir tal com era previst, el 7 d'agost del 1936 enfront dels Estats Units.

Va ser en el torneig classificatori de Bolònia que la selecció espanyola va aconseguir, contra pronòstic, el seu passaport per als JJOO de Roma. El 26 d'agost del 1960, España va debutar en un torneig olímpic de bàsquet enfront d'Uruguai, que havia estat medalla de bronze en les dues darreres edicions. Va ser un debut sonat, ja que va vèncer els sud-americans per 77-72. Era increïble però, a tres minuts del descans, els basquetbolistes espanyols dominaven uns desconcertats uruguaians per un contundent 38-22, i s'arribà a la mitja part amb nou punts d'avantatge, 41-32. A la segona part els *"charrúas"* es van posar les piles i van anar retallant diferències fins que van capgirar el marcador a un minut del final (66-70). Tot semblava perdut, però a setze segons del final, en una acció increïble, els uruguaians, que guanyaven per dos punts, enlloc d'esgotar la possessió van llançar a cistella sense anotar, i això va permetre un ràpid contraatac espanyol que va acabar amb dos tirs lliures al seu favor a dos segons de la fi i que, transformats per Codina, van donar lloc a la pròrroga. En el temps addicional va aparèixer Enseñat, que pràcticament no havia jugat. Anotà tres punts que varen resultar decisius per a la victòria. Van destacar en aquell partit els 18 punts d'Emiliano Rodríguez, els 15 de Josep Lluís Cortés i els 13 de *"Nino"* Buscato.

Del que va succeir en aquell torneig ja en parlarem en una altra ocasió. Una curiositat per acabar. Si fem un ràpid repàs a la trajectòria olímpica del nostre bàsquet, observarem que està marcada pel signe del número 24. Els vint-i-quatre anys que van passar des del seu frustrat debut a Berlín fins a la primera participació olímpica (1936-1960), els vint-i-quatre anys que separen el debut de la primera medalla (1960- 1984) i els vint-i-quatre anys que han transcorregut de la primera a la segona medalla (1984-2008). Per si tanta coincidència encara no fos suficient, també vint-i-quatre han estat els basquetbolistes espanyols que s'han penjat del coll una medalla olímpica.

38. TÒQUIO 1964: EL DORSAL 270: EL TIRADOR FANTASMA 05/01/12

En la recta final dels Jocs Olímpics de Tòquio es va produir un notable enrenou quan, a la seva edició del 25 d'octubre de 1964, el diari La Vanguardia denunciava la presència d'un *"tirador fantasma"* en l'equip olímpic espanyol que, sense cap tipus de llicència federativa, havia participat a la prova de pistola velocitat i havia quedat el darrer *"aconseguint una puntuació superable per qualsevol tirador nacional novell"*, i criticava els dirigents federatius i exigia

responsabilitats a les autoritats esportives per aquest disbarat.

La malifeta es desfeia un dia després quan, a la seva edició del 26 d'octubre de 1964, i en la seva pàgina 2, el diari El Mundo Deportivo publicava la crònica sobre el retorn de l'equip olímpic espanyol procedent de Tòquio i en la seva part final es podia llegir textualment: *"Finalment, com a detall anecdòtic indiquem que, xerrant amb Mariano Omist, que és la persona que s'ha qualificat com a 'tirador fantasma' de l'equip espanyol de tir en l'Olimpíada, aquest senyor ens ha manifestat que va viatjar com a simple esportista particular des de Saragossa, d'on és, i que el succeït va ser com a conseqüència del fet que per passar als centres esportius de Tòquio se li va donar un carnet de la Federació de Tir i que aquest va ser, sens dubte, l'error que ha motivat la informació de premsa que s'ha publicat a Espanya, i de la qual donàvem nosaltres les primeres notícies, però sense que ell hagi tirat mai, ni tan sols al blanc..."*. En fi, que tot es va deure a un costum, cosa corrent en aquells temps pretèrits, i també en menor grau en uns altres de més recents, que consistia a acreditar com a suposats delegats, oficials o esportistes persones, generalment dirigents federatius o esportius, perquè poguessin disposar de la corresponent credencial que els permetés accedir als recintes esportius.

Convé fer algunes puntualitzacions. La primera és que, revisada la Memòria Oficial dels esmentats Jocs, es pot comprovar que Mariano Omist (1 m 75 cm, 80 kg i nascut el 10-01-03) figura com inscrit en la prova de pistola lliure amb el dorsal 270, prova en la qual consta com a retirat en la classificació oficial. És a dir que, com és lògic, no arribà ni a competir. Si a més afegim que Mariano Omist va tenir una dilatada trajectòria com a dirigent esportiu, representant de la federació aragonesa en la mutualitat de futbolistes, va presidir la federació saragossana de gimnàstica, i va ser el primer delegat provincial d'Esports a Saragossa i posteriorment vicepresident de la seva Junta Provincial d'Educació Física i Esports, tindrem més elements de judici, als quals encara n'hem d'afegir un altre de pes. Al desembre de 1952, segons vas publicar el diari ABC de Madrid en la pàgina 48 de la seva edició de 24 de desembre de 1952, Mariano Omist Martínez va ser un dels dos únics encertants dels catorze resultats de la travessa d'aquella setmana, i això li va suposar un premi de gairebé 700.000 pessetes de l'època, ja que a més tenia unes altres catorze columnes de tretze. És a dir, diners per viatjar pel seu compte a Tòquio no li'n mancaven.

39. MÈXIC 1968: UN DIA PER AL RECORD 25/10/10

El 25 d'octubre de 1968 és un dia per al record. La natació espanyola va viure el seu primer gran moment olímpic. No va obtenir cap medalla però, per primera vegada en la seva història, va veure dos dels seus nedadors participar en una final olímpica. Els seus protagonistes van ser dos llegendaris nedadors, Maria Pau Corominas i Santiago Esteva, i tots dos en la mateixa prova de 200 metres esquena. Nascuts el mateix any 1952 i tan sols amb catorze dies de diferència, Santiago i Maria Pau, malgrat la seva joventut, setze anys, eren les dues més fermes esperances d'una natació espanyola que començava a donar senyals de vida en l'àmbit internacional.

El 25 d'octubre de 1968, Maria Pau Corominas es va convertir en la primera dona espanyola present en una final olímpica, la dels 200 metres esquena, en la qual es va classificar en setena posició amb un temps de 2 minuts 33 segons 9 dècimes. Tot un guany si tenim en compte que, inclòs Mèxic 1968, la participació femenina en l'equip olímpic espanyol amb prou feines aconseguia el 2,5 % del total (18 participacions femenines sobre un total de 703). Quant a Santiago Esteva, la seva actuació va ser brillant en millorar el rècord espanyol amb un cinquè lloc, a un sospir del seu company d'estudis

Gary Hall, en una prova dominada pel fantàstic nedador de la RDA Roland Matthes. Aquest èxit va ser el resultat de la planificació, un factor poc habitual en l'esport espanyol en aquells temps. Amb la finalitat d'adaptar-se a l'efecte de l'altitud a la capital mexicana, els nedadors espanyols van arribar un mes abans a la vila olímpica que, per aquest motiu, inusualment va obrir les seves portes als esportistes amb un marge de temps més ampli de l'habitual.

Va ser com un oasi en el desert i van haver de passar uns altres dotze anys fins que, a Moscou 1980, *"l'americà"* David López Zubero aconseguís, amb el seu bronze en els 100 esquena, la primera medalla olímpica per a la natació espanyola.

40. MÈXIC 1968: EL NOSTRE PRIMER RECORDISTA OLÍMPIC 16/10/11

Poques vegades en els Jocs Olímpics s'ha vist una prova atlètica en la qual, durant el seu transcurs, fins a onze atletes hagin millorat o igualat el rècord olímpic. Això va succeir, el 16 d'octubre de 1968 a la prova de salt amb perxa dels JJOO de Mèxic 1968.

La combinació de l'altura i el material —les perxes de fibra de carboni havien suplert les de fibra de vidre— va propiciar que el rècord vigent des dels Jocs anteriors a Tòquio fos millorat en 30 centímetres. Entre aquests onze atletes es trobava el navarrès Ignacio Sola que, com a primer saltador sobre els 5 m i 15 cm, es va convertir en el primer atleta espanyol a aconseguir un rècord olímpic. Va ser una experiència tan inoblidable com efímera que li va durar gairebé mitja hora. Finalitzada la sèrie de salts sobre aquesta altura, Sola, amb un nul, era provisionalment tercer, i havien quedat eliminats el suec Isaksson i el japonès Niwa. Encara que en el tercer intent, aconseguint amb això el nou rècord espanyol, Sola va superar també els 5 m i 20 cm de manera que va baixar al setè lloc, ja que altres sis atletes van passar aquesta altura. El sedàs començà sobre els 5 m i 25 cm, altura que no van poder superar ni l'alemany Engel ni Sola que, superant amb escreix els seus objectius, es guanyà un merescut novè lloc. Els set perxistes que seguien en competició van passar els 5 m i 30 cm. A la següent altura van quedar fora altres dos atletes, el rus Bleznitsov i el francès D'Encausse que no van poder amb els 5 m i 35 cm. Solament en quedaven cinc i, malgrat que el llistó anava pujant de cinc en cinc centímetres, el rècord olímpic seguia caient amb una extraordinària facilitat. Amb l'altura situada a 5 m i 40 cm, es va decidir tant la prova com el pòdium. Eliminats el grec Papanikolau i el nord-americà Pennel, els tres atletes que restaven en competició van passar a disputar-se l'or amb el llistó a 5 m i 45 cm. Cap d'ells no el va poder superar però, en igualtat de nuls, el nord-americà Bob Seagren es va erigir vencedor pel menor nombre de salts, nou, per davant del germà oriental Nordwig que, amb dotze, va obtenir la plata i l'alemany occidental Schiprowski que, amb quinze intents, es va haver de conformar amb el bronze.

Aquesta va ser una de les finals olímpiques més dures i competides d'aquesta especialitat, ja que va començar a les nou del matí i es va desenvolupar, sota una intensa calor, fins al seu desenllaç al voltant de les deu de la nit. Des d'aquella data van haver de passar vint-i-quatre anys fins que a Barcelona 1992 dos esportistes espanyols, el ciclista José Manuel Moreno a la prova del quilòmetre i el nedador Martin López Zubero als 200 metres esquena, obtingueren sengles rècords olímpics.

Malgrat haver de finalitzar els seus estudis d'aparellador, Ignacio Sola, després de veure's obligat a retirar-se prematurament per una complexa lesió, sempre ha estat vinculat amb l'esport, primer al capdavant d'una empresa de calçat esportiu, després com a responsable de màrqueting de la multinacional Adidas i en l'actualitat com a president de la Comissió d'Esportistes del Comitè Olímpic Espanyol,

que vetlla pel futur professional dels nostres atletes d'alt nivell.

41. MUNIC 1972: ANIVERSARI OLÍMPIC DE L'HANDBOL ESPANYOL 30/08/10

Com podeu comprovar, la setmana final d'agost està marcada pels aniversaris dels debuts olímpics d'alguns dels nostres esports d'equip: el 22 d'agost del 1920 el waterpolo; sis dies després, el 28, el primer partit de la història de la selecció espanyola de futbol, i el 26 d'agost del 1960 l'estrena olímpica del nostre bàsquet. Doncs be, va ser el 30 d'agost de 1972 el dia en què Espanya va jugar el seu primer partit d'handbol en uns Jocs Olímpics.

L'escenari va ser l'Sporthalle de Böblingen, ciutat situada a uns 400 quilòmetres de Munic, i el debut va ser davant els amfitrions i es va resoldre amb una més que honrosa derrota davant els alemanys per 10-13 (5-7 al descans). Van jugar aquell partit: Josep Perramon i José Guerrero, porters, Joan Morera (3), Antonio Andreu, Santos Labaca, José Villamarín (1), Josep M. Taure (1), *"Quico"* López Balcells, Fernando d'Andrés (4) i Vicente Ortega (1). Completaven l'equip espanyol en aquells Jocs de Munic: Miguel Cascallana, José Antonio Medina, Miguel Igártua, José Rochel i Javier García Cuesta.

Des de llavors Espanya s'ha convertit en un clàssic dels tornejos de l'handbol olímpic, fins al punt que, amb la seva única absència a Mont-real 1976, és el país que suma més participacions en aquest esport: nou. La seva trajectòria ha estat progressiva, i en les últimes participacions ha viscut la seva *"dècada de bronze"* amb les tres medalles d'aquest metall aconseguides a Atlanta 1996, Sydney 2000 i Pequín 2008.

42. SAPPORO 1972: UN OR TAN HISTÒRIC COM ÚNIC 13/02/12

El 13 de febrer del 1972 els JJOO d'hivern de Sapporo arriben al seu darrer dia de competició. Una vegada més, la reduïda delegació espanyola semblava condemnada a acomiadar-se sense pena ni glòria, però els vessants del mont Teine li reservaven un dia gloriós. Fa una quarantena d'anys, Francisco Fernández Ochoa va escriure la més brillant, i gairebé única, pàgina de l'esport de neu espanyol en uns Jocs blancs. A més, *"Paquito"* es va convertir en el primer esportista espanyol a aconseguir una medalla d'or olímpica a títol individual, setze anys abans que arribés la primera en uns Jocs d'estiu, l'obtinguda a Seül 1988 pel regatista José Luis Doreste en la classe finn.

Encara que Francisco Fernández Ochoa va accedir directament a la final de l'eslàlom pels punts FIS, que el situaven entre els quinze millors, la premsa internacional, que com a molt li donava opcions a situar-se entre els deu primers, va acollir la seva victòria com una gran sorpresa, però pels qui van viure aquells moments molt de prop, potser no ho va ser tant. En les obertures prèvies durant la jornada de classificació, l'espanyol havia registrat el millor temps, però aquesta preciosa circumstància va ser gelosament guardada. Solament un besllum es podia interpretar a la crònica de l'inoblidable Juan José Castillo al El Mundo Deportivo del mateix dia quan assenyalava la importància que tant Aurelio García, que havia aconseguit el quart millor temps en els classificatoris, com *"Paquito"* sortien en el grup dels vint millors: *"Tot permet esperar que aquest últim diumenge dels Jocs l'esquí alpí espanyol aconseguirà una classificació al nivell de les justes esperances despertades per la seva actual temporada blanca. Paquito Fernández ha fet, pel que sembla, un gran temps oficiós en les seves obertures"*.

En la victòria de Francisco Fernández Ochoa es van donar molts factors: el seu gran estat de forma, la seva mentalitat guanyadora, la seva capacitat d'adaptació a les peculiars condicions climatològiques que es van donar i el saber fer del seu entrenador Bernard Favre.

La veritat és que l'esquiador espanyol va ser el protagonista de principi a fi, ja que per sorteig li va correspondre sortir en segon lloc. La seva primera mànega va ser majestuosa i, lliscant amb molta anticipació i agressivitat, va marcar uns excepcionals 55 segons i 39 centèsimes, dos segons menys que el suís Zwilling, que l'havia precedit. A partir d'aquell moment, el seu es va convertir en el temps a batre sense que ningú no ho aconseguís; els que més se li van apropar van ser els francesos Aubert i Duvillard, a 41 segons i 56 centèsimes i, més retardat, l'italià Gustavo Thoeni, el gran favorit, a 1 segon i 13 centèsimes. En l'intermedi entre la primera i segona mànega, el triple campió olímpic, Jean Claude Killy, comentarista de la BBC, va augurar que *"Paquito"* guanyaria la prova perquè era el que millor s'havia adaptat a les condicions i el que més havia arriscat. Era evident que les opcions d'or per a Francisco Fernández Ochoa eren clares, però llavors, amb dues hores per davant fins a la segona mànega, començava una altra batalla: la psicològica. El seu entrenador Bernar Favre ho va tenir clar i el va aïllar de l'entorn. Tots dos van pujar ràpidament cap a la caseta de sortida, on tranquil·lament van analitzar com afrontar la segona mànega. Una segona mànega amb 75 portes i molt vertical que pel seu disseny encara va ser més exigent. Arribat el moment de la seva sortida, en el lloc tretzè, *"Paquito"* ja coneixia els temps dels seus rivals i que Gustavo Thoeni havia fet una gran baixada marcant el millor temps, 53 segons i 59 centèsimes. No hi havia altre remei que anar a totes, i això és el que va fer. A mig recorregut ja marcava el millor temps intermedi i anava llançat cap a l'or. Però hi va haver un moment crític quan, en passar la porta 50, va patir un desequilibri, del qual aconseguí refer-se miraculosament per atacar molt decidit les últimes portes i entrar ajupit sobre els genolls, en posició jet, esgarrapant unes valuoses centèsimes. Total, 53 segons i 91 centèsimes, segon millor temps i victòria absoluta amb gairebé un segon sobre Gustavo Toheni, mentre que el bronze l'aconseguí el cosí d'aquest, Rolando Thoeni, i així es consumava el fracàs de l'esquí francès en aquells Jocs.

Tan sorprenent com merescut guanyador, *"Paquito"* va ser portat a coll per un periodista francès des de l'arribada fins a la tribuna de premsa, on va haver-hi una autèntica revolada per aconseguir les seves primeres paraules. Entre els qui més ho celebraven hi havia Aurelio García, el seu amic i company de penes i fatigues, que es va classificar en un més que notable dotzè lloc en una prova en la qual van participar 73 esquiadors i que, per la seva exigència, solament van acabar-la la meitat: 37.

43. MONT-REAL 1976: UNA ATLETA EXCEPCIONAL 01/03/11

El 28 de febrer de 1976 la localitat escocesa de Chesptow va ser l'escenari del primer gran èxit internacional d'una atleta espanyola, el brillant triomf de Carmen Valero a la primera edició del Campionat del Món de cros. Precisament a partir d'aquell any, amb aquesta nova denominació la prova prenia el relleu del tradicional Cros de les Nacions, que de fet ja era considerat oficiosament com el mundial de l'especialitat.

L'atleta vallesana, encara que nascuda a Castellseràs (Terol), va aconseguir una sonada victòria imposant-se a les grans favorites les russes Tatiana Kazankhina i Galia Romanova i la italiana Gabriela Dorio. Aquestes quatre atletes aviat es van destacar al capdavant, situació que es va mantenir fins que a mitja cursa primer va cedir Romanova i després, just en iniciar-se la segona i última volta, va

ser la italiana la que es va endarrerir uns metres. El colze a colze entre Carmen Valero i Kazankhina es va mantenir en el següent quilòmetre fins que, en un tàlveg previ a l'entrada a la part final de la prova, disputada sobre 4.800 metres, a indicacions del seu entrenador Josep Molins, la Carme va llançar un incontestable atac que la va deixar sola al capdavant, camí d'una brillant victòria.

Va ser la consagració d'una jove atleta de vint anys que, mesos després, en els JJOO de Montreal, es convertiria en la primera atleta espanyola a trepitjar un tartan olímpic on, malgrat la seva qualitat, la manca d'experiència li va passar factura. A l'any següent a Düsseldorf, Carmen Valero va reeditar la seva victòria en el Mundial de cros. Sens dubte aquesta irrepetible atleta marcà una fita, i en la dècada dels setanta i principi dels vuitanta va ser la gran dominadora de les proves de camp a través, amb vuit títols nacionals i fins a quinze campionats d'Espanya en pista en les proves de mitja distància: tres en 800 metres, set de consecutius en 1.500 metres, uns altres quatre en els 3.000 metres i, ja en la recta final de la seva carrera, un en els 5.000 metres.

Amb una maduresa impròpia de la seva joventut, una independència que va incomodar més d'un, i d'una constància gairebé espartana en els seus entrenaments, que compaginava amb el seu treball sense cap beca, Carme Valero va obrir el camí a futures generacions de l'atletisme femení espanyol. Cal preguntar-se fins a on hauria pogut arribar una esportista del seu nivell si hagués tingut tot allò que avui dia considerem imprescindible perquè un esportista d'elit pugui aconseguir brillants resultats.

44. MOSCOU 1980: UNA EFEMÈRIDE AMB MOLTA MARXA 03/08/09

El 30 de Juliol de 1980 és una data molt especial per a l'atletisme espanyol, ja que a l'estadi olímpic Lenin de Moscou un somrient Jordi Llopart alçava els braços celebrant, amb el seu segon lloc en els 50 quilòmetres marxa, la primera medalla de l'atletisme espanyol en uns Jocs Olímpics. Va voler el destí que, dotze anys i un dia després, el 31 de Juliol del 1992, en els Jocs de Barcelona, Jordi Llopart com a entrenador veiés com el seu deixeble Daniel Plaza entrava victoriós a l'estadi olímpic de Montjuïc per aconseguir el primer or olímpic del nostre atletisme amb la seva gran victòria en els 20 quilòmetres marxa. Curiós el detall dels seus dorsals, el d'en Jordi acabat en 54 i el d'en Dani en 45.

Aquesta especialitat atlètica ha protagonitzat una bona part dels majors èxits olímpics del nostre atletisme. Des de 1980, tret d'excepcions, tant en campionats mundials com en Jocs Olímpics, els nostres marxadors no han baixat del pòdium. Llopart, plata en Moscou 1980; Plaza, campió olímpic a Barcelona 1992; Valentí Massana, bronze a Atlanta 1996; María Vasco, també bronze a Sydney 2000, i *"Paquillo"* Fernàndez, plata a Atenes 2004, han pujat al pòdium olímpic, que s'ha resistit, però, a l'incombustible Josep Marín.

No obstant això, fou Marín qui va aportar les primeres medalles en uns campionats mundials amb les seves dues plates en els 50 quilometres a Hèlsinki 1983 i en els 20 a Roma 1987. El 1993, la marxa espanyola va protagonitzar un gran èxit amb els títols mundials de Valentí Massana en els 20 quilòmetres i Jesús Ángel García Bragado en els 50; Massana a Göteborg 1996 i Jesús Ángel García Bragado a Atenes 1997 i Edmonton 2001 van seguir aportant medalles. Va prendre el relleu *"Paquillo"* Fernández, tres vegades subcampió del món

de 20 quilòmetres en els Mundials de 2003 a París, 2005 a Hèlsinki i 2007 a la japonesa Osaka. De cara al futur, el repte per als nostres marxadors no serà fàcil, però els avala un palmarès *"amb molta marxa"*.

45. LOS ANGELES 1984: LA NIT DE "MATRACO" MARGALL 29/12/11

Vint-i-quatre anys després del seu debut olímpic a Roma, el bàsquet espanyol va assolir a Los Angeles 1984 el seu primer gran èxit olímpic: una històrica medalla de plata. Després de superar amb nota el preolímpic, disputat a França, on solament va cedir davant la URSS, i avalada per la seva condició de subcampiona europea, la selecció espanyola de bàsquet arribà a la cita olímpica amb renovades il·lusions.

Després de l'esglai inicial amb una agònica victòria sobre Canadà, va superar amb comoditat els següents partits davant francesos, xinesos i uruguaians per acabar com a segona de grup després d'una tan honrosa com esperada derrota davant el poderós equip dels EUA, al qual li va mantenir el pols fins al descans (41-46).

A Los Angeles el torneig olímpic de bàsquet va estrenar format de competició incorporant la modalitat del play-off, on solament valia guanyar; en cas contrari de res no servia el fet fins llavors. A l'encreuament de quarts de final davant Austràlia va tocar patir en els minuts finals davant un rival dur i lluitador, però superada la prova la selecció de bàsquet es va situar a un sol esglaó de la somiada medalla. No obstant això, per superar aquest esglaó hi havia un complicat obstacle anomenat Iugoslàvia, la vigent campiona olímpica.

El partit per decidir el finalista que es mesuraria als Estats Units a la final es va jugar la mitjanit del dia 8 d'agost de 1984. Durant el primer temps, les sensacions no eren bones: Espanya va anar a remolc del joc dels iugoslaus, que al descans dominaven per 40-35; però a la segona part l'equip espanyol va treure tot el millor que portava dins, la seva empenta, la seva defensa, la seva rapidesa i, sobretot, la seva ambició, i va donar la volta al partit superant en tots els aspectes els desconcertats iugoslaus fins a endossar-los un parcial de 39-21 en els segons vint minuts per aconseguir un victoriós resultat final de 74-61. Va ser una segona part memorable en la qual tot l'equip va rendir al més alt nivell. Però, especialment, va ser la nit de *"Matraco"* Margall que, amb el seu precís tir, va *"martellejar"* el cèrcol iugoslau anotant 16 punts que van resultar clau, i valuosos van ser també els 11 rebots de Fernando Romay, tot un colós sota els taulers. Va valer la pena haver robat un parell d'hores al son per poder viure un moment tan històric com aquell. Amb un inaccessible equip EUA esperant a la final, aquest va ser un premi afegit perquè la veritable final pels basquetbolistes espanyols havia estat la seva memorable victòria davant tota una potència del bàsquet mundial a la qual, en partit oficial, tan sols havia pogut superar una vegada i per la mínima a l'Eurobasket 1983.

Va ser el moment culminant d'aquella inoblidable selecció dels Corbalán, Solozábal, Llorente, José Mª Margall, Epi, López Iturriaga, Beirán, Fernando Arcega, De la Cruz, Jiménez, Romay i Fernando Martín. Encara que en posteriors campionats mundials i europeus va mantenir un bon nivell, el bàsquet espanyol no tornaria a aconseguir una medalla fins a l'europeu de 1991, i no va tornar al pòdium olímpic fins a vint-i-quatre anys després a Pequín 2008, un altre dia assenyalat d'agost, el 24, amb una altra medalla d'argent en la que ha estat considerada com la millor final de la història del bàsquet olímpic.

46. SEÜL 1988: UN DOBLE INOBLIDABLE 01/10/2008

Malgrat ser un dels tretze esports que van competir en els primers Jocs Olímpics de l'era moderna a Atenes 1896, el tennis va deixar de ser esport olímpic després dels JJOO de 1924 a París, ja que llavors se'l va considerar un esport professionalitzat. Després d'un llarg pelegrinatge i nombrosos intents, no va tornar al programa olímpic fins al 1988 a Seül gràcies al decidit suport del llavors president del CIO, Joan Antoni Samaranch. A la recta final d'aquells Jocs, l'1 d'octubre de 1988, una jove parella formada per Emilio Sánchez Vicario i Sergi Casal, considerada la millor de la història del tennis espanyol, es va penjar la medalla de plata després d'una èpica final a cinc sets amb els millors especialistes del moment, els nordamericans Ken Flack i Robert Seguso.

Era el primer dels nombrosos èxits que, posteriorment, han obtingut els tennistes espanyols en els Jocs Olímpics, tal com ho acrediten les onze medalles guanyades des de llavors i que han culminat en la coronació de Rafa Nadal com a campió olímpic a Pequín 2008. Emilio i Sergi van figurar entre les millors parelles de dobles del món, i destaquen en el seu palmarès les victòries a l'Open dels Estats Units i a Roland Garros i la seva condició de finalistes a Wimblendon. De fet, van ser els successors d'una altra gran i ja llegendària parella: la formada per José Luis Arilla i Joan Gisbert.

Després de la retirada d'Emilio i Sergio, i excepció feta de situacions conjunturals com el cas d'Àlex Corretja i Joan Balcells o l'inesperat bronze olímpic del mateix Corretja i Albert Costa a Sydney 2000, el tennis espanyol sempre ha tingut dificultats a l'hora d'articular un doble amb garanties per disputar la Copa Davis. En l'actualitat s'ha recuperat aquesta consistència amb l'aposta per l'anomenada doble F, Feliciano López y Fernando Verdasco, que a més té un avantatge afegit: el fet que Rafa Nadal, com en el seu temps Manolo Santana, pot ocupar qualsevol de les dues places en aquest doble sense que aquest perdi consistència, sinó tot al contrari. És curiós però durant molt anys, quan arribava una eliminatòria de Copa Davis, l'únic punt que donàvem per segur era el del doble. , Avui, en canvi, són els que defensa Rafa Nadal.

47. BARCELONA 1992: SALTS DE CARA I CREU 12/01/12

Si en les travesses prèvies a Barcelona 1992 un atleta figurava com a fix per a l'or, aquest no era un altre que el saltador amb perxa Sergey Bubka, considerat el millor perxista de la història. Guanyador de sis mundials consecutius, i encara avui detentor del rècord mundial que, centímetre a centímetre per allò dels premis en metàl·lic, va batre fins en trenta-cinc ocasions, l'ucraïnès arribà a Barcelona amb el repte de revalidar el títol olímpic assolit a Seül.

Res no feia preveure que es torçarien els pronòstics, però el destí li havia preparat un amarg tràngol. Mentre la majoria dels participants van començar el concurs, Bubka va anar passant altures i no va entrar en competició fins als 5 m i 70 cm, en què feu dos inesperats nuls. Davant la situació de la prova, Sergey va decidir per reservar-se el darrer intent sobre els 5 m i 75 cm. Però, davant la sorpresa general, també va tombar el llistó. La seva eliminació va deixar oberta la prova que, en aquell moment de forma provisional i contra tot pronòstic, encapçalava el saltador barceloní Javier García Chico, que estava fent el concurs de la seva vida.

Després d'un vacil·lant inici, en què García Chico va haver posar la resta en el tercer intent sobre 5 m i 30 cm, una vegada superada la pressió inicial, començà a saltar com els àngels passant a la primera els 5 m i 40 cm, i això el va situar com a líder provisional. Després de reservar-se en les dues següents altures, entrà

de nou en acció passant també a la primera els 5 m i 60 cm i a continuació, poc després que Bubka quedés sorprenentment eliminat, Javier va enfervorir l'estadi superant els 5 m i 75 cm en el seu segon intent, col·locant-se de nou en primer lloc. Eliminats els altres dos saltadors, l'americà Volz i el finlandès Peltoniemi, solament quedaven quatre atletes en competició. La medalla per a l'espanyol havia deixat de ser una quimera, i encara que no va poder amb els 5 m i 80 cm, els tres nuls del nord-americà Tapening li van assegurar el bronze. Els dos russos Tarasov i Tradenov es van disputar l'or amb el llistó a 5 m i 90 cm, que no van aconseguir sobrepassar, i l'or va ser per a Tarasov per menor nombre de nuls. Va ser una prova amb un autèntic cara i creu, una memorable cara per a Javier García Chico, el nostre millor perxista de sempre, i una amarga creu per a Sergey Bubka en un concurs per oblidar.

48. ATLANTA 1996: ORGULL DE CAMPIONS 28/07/10

Ja han passat uns quants anys, però per alguns és com si fos ahir. El 28 de juliol de 1996, a Atlanta, el waterpolo espanyol va pujar al més alt del pòdium olímpic per celebrar una medalla que solament els que la van aconseguir saben els esforços i sacrificis que els va costar. Diuen que per guanyar una gran final primer cal perdre-la. Solament així es pot mesurar el seu autèntic valor. Precisament l'amarga plata de Barcelona 1992, en una duríssima i competida final que necessità tres pròrrogues i en la qual la selecció espanyola va tenir l'or a tocar, va ser el major esperó per aconseguir-lo quatre anys després.

Poques vegades he vist esportistes plorar en el pòdium malgrat penjar-se la plata, perquè aquella derrota va ser molt dura però, tanmateix, es va convertir en el trampolí de futurs èxits. Quatre anys després la immensa majoria d'aquells jugadors va viatjar a Atlanta amb un sol objectiu: saldar el seu deute històric i a fe que ho van aconseguir. El camí no va ser fàcil. Espanya va accedir als quarts de final amb mínimes derrotes davant Hongria i Iugoslàvia, les dues grans favorites. Això va obligar els espanyols a creuar-se davant els Estats Units, que jugant com a local afegia un plus de dificultat. Superada la prova, va arribar el decisiu partit davant Hongria, que es va resoldre amb una històrica victòria per 7-6.

Solament faltava l'últim esglaó, el més difícil, davant una sorprenent Croàcia, que havia eliminat iugoslaus i italians. La final no va començar bé. Al descans un 1-3 no convidava precisament a l'optimisme, però al tercer quart va arribar la reacció: els waterpolistes espanyols van treure el seu orgull de campions i, amb gols de Miki Oca, *"Txiqui"* Sans i Manel Estiarte, van equilibrar el marcador. Amb un emocionant empat a 5 es va arribar als últims i decisius set minuts. Aquesta vegada no va haver-hi dubtes, ni patiment. La selecció espanyola, amb una fe cega en la victòria, jugà esplendorosament davant una desconcertada Croàcia, que va quedar tocada amb el 6-5, assolit per Pedro García, i enfonsada per un genial gol de revers de *"Txiqui"* Sans, l'expressiva celebració del qual dedicada al seu fill nounat va donar la volta al món. El deute amb la història va quedar saldat i aquest triomf va catapultar aquest irrepetible col·lectiu de jugadors cap al cim del waterpolo mundial, que van assolir el 1998, quan aconseguiren el seu primer Campionat del Món.

49. SYDNEY 2000: SALTS D'OR 25/09/10

Durant els Jocs Olímpics de Sydney, el 25 de setembre de l'any 2000, el jove gimnasta Gervasio Deferr es va proclamar inesperat campió olímpic de salt, donant a la gimnàstica espanyola el seu primer gran èxit olímpic. Ferit en el seu orgull per l'error en l'última diagonal, que el va deixar fora de la final de sòl, en la qual era un seriós candidat al pòdium, *"Gervi"*

va anar a totes en la final de salt, a la qual havia accedit amb la sisena millor nota.

Recordo especialment aquella final que, passades les tres de la tarda, hora de Sydney, vaig seguir entre bocada i bocada, veient les imatges sense so en les nombroses pantalles installades en l'immens menjador global de l'International Broadcasting Center✣. Gervasio va saltar en quart lloc just a l'equador de la competició. Els tres gimnastes que l'havien precedit, el suís Rhen, el grec Melissandis i el rus Bondarenko, van tenir dificultats a l'hora de la recepció dels seus salts, factor que va repercutir negativament en les seves puntuacions.

Després d'analitzar llurs possibilitats amb Alfred Hueto, el seu entrenador de sempre, *"Gervi"* va triar dos salts de gran dificultat. El primer, un mortal cap endavant estès amb gir i mig de dificultat 10. El va clavar i s'endugué la millor nota fins al moment: 9,800. El segon, un corb amb gir de dificultat 9,800. També el va brodar i obtingué un 9,650. Total, una nota de 9,712 que començava a apuntar seriosament a medalla. Però encara faltaven quatre finalistes per saltar. El polonès Blanik va caure en el seu primer salt, la qual cosa situà Deferr a un pas del bronze; el rus Nemov va arriscar i va caure assegut, un de menys i el bronze assegurat. Va seguir el kazak Fedorchenko, que també va caure de natges en el matalasset. Deferr ja era medalla de plata! Solament faltava el nord-americà Wilson que, en el seu primer salt, se la va jugar, però després del vol també acabà acariciant el matalasset; mig punt de penalització i, ni fent un 10 en el segon, no podia superar Gervasio Deferr, que ja era medalla d'or!!.

Hores després, surant encara en un núvol, *"Gervi"* va visitar el plató de TVE i els estudis de RNE, on vaig tenir la satisfacció professional d'entrevistar tot un campió olímpic. Em va sorprendre la seva senzillesa i, sobretot, malgrat els seus dinou anys, la seva maduresa i la seva mentalitat guanyadora que, amb el pas del temps, així s'ha confirmat. En definitiva, un dia inoblidable per a *"Gervi"* i, professionalment, també per a mi.

✣ *IBC: International Broadcast Center (Centre Internacional de Ràdio i Televisió)*

50. ATENES 2004: MEDALLES DE DOS EN DOS 30/12/11

A Atenes 2004 l'equip olímpic espanyol va completar la seva segona millor actuació olímpica de sempre totalitzant 19 medalles —tres d'or, onze de plata i cinc de bronze— i 51 diplomes o posició de finalistes, dels quals 7 van ser quarts llocs, és a dir, l'anomenada medalla de llautó. Una quarta part d'aquest botí olímpic correspon al ciclisme que, superant les tres medalles d'Atlanta 1996, va escriure fins aleshores la més brillant pàgina del seu historial olímpic amb cinc medalles, el valor de les quals s'accentua, ja que quatre d'aquestes van ser aconseguides en una especialitat com la pista, de pràctica molt minoritària al nostre país.

L'equip de persecució format per Castanyer, Maeztu, Torrent i Sergi Escobar aconseguí el bronze, que aquest últim va repetir a títol individual. A la carrera per als punts, molt vigilat pels seus rivals, Joan Llaneras no va poder repetir el seu or de Sydney, però va assolir la plata, i el mateix metall aconseguí Josep Anton Escuredo en la prova de keirin, en la qual va passar d'estar eliminat a lluitar per la medalla. El cert és que Escuredo va ser quart a la sèrie semifinal i per tant va quedar inicialment eliminat, però la desqualificació, per maniobra incorrecta, del britànic Jamie Stam li va obrir les portes de la final i el ciclista català no va desaprofitar l'oportunitat per conquerir la medalla d'argent. Finalment, la cinquena, també de plata, va arribar de Josep Anton Hermida a la prova de bicicleta tot terreny fruit d'una espectacular reacció després de caure a dues voltes del final quan anava en el grup davanter.

A Atenes 2004 fins a tres esportistes espanyols van aconseguir doblet medallístic: el corredor de pista Sergi Escobar, amb els dos bronzes individual i per equips a la prova de persecució; el piragüista David Cal, or a C-1 1.000 m i plata a C-1 500 m, i l'amazona Beatriu Ferrer Salat, bronze en el concurs de domatge individual i plata en la prova per equips. La tennista Conchita Martínez va sumar el seu tercer metall en dobles, i altres esportistes van afegir una segona medalla del seu historial, com el ciclista Joan Llaneras, la regatista Natalia Via Dufresne i el gimnasta Gervasio Deferr, que es va convertir així en el tercer doble campió olímpic del nostre esport després dels regatistes Luis Doreste i Teresa Zabel.

51. PEQUÍN 2008: CAMPIÓ OLÍMPIC, I DESPRÉS QUÈ? 20/09/08

No fa encara un mes que els piragüistes Saúl Craviotto i Carlos Pérez ens han proporcionat una de les més grates satisfaccions de l'actuació espanyola en els JJOO de Pequín en guanyar la medalla d'or en K-2 500 metres. Com a subcampions europeus, tenien les seves opcions al pòdium, però l'or semblava inaccessible enfront dels alemanys, que feia vuit temporades que estaven invictes. Saúl i Carlos van aconseguir sorprendre'ls i ens van regalar una d'aquestes medalles amb les quals no es compta. Ja ha passat el moment de les abraçades, les felicitacions, sortir a la foto al seu costat, l'emotiva rebuda que els seus orgullosos conciutadans els van oferir.

Quines conseqüències positives els ha reportat el seu triomf? Com sol succeir en aquests casos, poques. El lleidatà Craviotto reivindica poder entrenar en millors condicions a la seva terra i segueix sense aconseguir els patrocinadors que per a un esportista d'elit d'un esport com el piragüisme són tan necessaris. Aquest cas em recorda el que ja va succeir amb el gallec David Cal que, mesos després de guanyar dues medalles a Atenes 2004, una d'or i l'altra de plata, es queixava amargament en una entrevista televisiva de no aconseguir patrocinadors malgrat ser el primer campió olímpic del piragüisme espanyol. Al final li van arribar, però l'esforç per aconseguir-los li va costar molt.

Les ajudes del pla ADO, tot i ser importants, són insuficients. En aquest país seguim amb el mal costum de recordar-nos cada quatre anys, quan arriben els Jocs Olímpics, d'una sèrie d'esports que aconsegueixen bons resultats i nombrosos èxits internacionals, moltes vegades gairebé en la clandestinitat mediàtica. Aquest anonimat és la causa que dificulta l'aparició de patrocinadors per a aquests esports, ja que sovint prefereixen apostar per opcions més segures.

Sonja Henie una llegenda del patinatje artístic.

CAPÍTOL III

OLÍMPICS AMB NOM PROPI

52. ATENES 1896: DE TURISTA A CAMPIÓ OLÍMPIC 22/08/11

Curiosa, la història de John Pius Boland. Va arribar com a turista a Atenes, convidat per un amic, i va acabar sent el primer campió olímpic de tennis. John Pius Boland es va quedar orfe a dotze anys. Els seus pares adoptius el van iniciar en el tennis, i els professors del seu col·legi el van encoratjar perquè hi continués jugant. Quan va començar els seus estudis de jurisprudència a Oxford, el va seguir practicant a les seves estones lliures.

Precisament a Oxford va començar la història quan, el 1894, va convidar el seu amic grec Konstantinos Manos a fer una xerrada i aquest va triar com a tema el renaixement dels Jocs Olímpics. La seva amistat es va enfortir i Manos el convidà a passar les seves vacances a Atenes en les dates coincidents amb la celebració dels primers Jocs Olímpics moderns. Encara que Boland hi va viatjar com a turista, procedent de Bonn, a on durant un semestre havia perfeccionat els seus estudis, el seu amic, que formava part del comitè organitzador, el va convèncer perquè participés en el torneig de tennis. Boland va accedir, i després de guanyar tres partits acabà proclamant-se campió olímpic individual i també ho va fer en dobles acompanyat de l'alemany Fritz Taum.

Aquell primer torneig olímpic de tennis va ser més que rudimentari: solament hi van participar tretze jugadors, set d'ells grecs. La resta: un alemany, un australià, un hongarès, un francès, un anglès i un irlandès. Després d'una polèmica que es va perllongar durant anys, les seves medalles van ser adjudicades definitivament a Irlanda, malgrat que els britànics les reclamaven per al seu medaller. Finalment va prevaler el fet que en els JJOO d'Atenes Boland es va inscriure individualment i al marge de la delegació anglesa.

Fins poc abans de la seva mort, el 1958, les seves medalles van romandre en un lloc preferent del seu domicili londinenc i, segons la versió de la seva filla Bridget, van ser cedides a l'Associació Irlandesa d'Olímpics de Londres per a una exposició durant els JJOO de Melbourne 1956, un esdeveniment que mai no arribà a realitzar-se, i aquí es va perdre la seva pista. Més de quaranta anys després, van aparèixer als Estats Units, concretament en el centre d'entrenament olímpic de Colorado Springs. Això va permetre reconstruir el seu *"itinerari"*. En els anys vuitanta van ser venudes a un col·leccionista de monedes de Londres que, a través d'un intermediari, va trobar dos compradors als Estats Units, que van pagar cadascun 5.000 dòlars per una medalla. Posteriorment una d'aquestes dues medalles va anar a parar a la coneguda empresa de subhastes d'objectes esportius i olímpics Ingrid O'Neill, que la va posar en el mercat per 11.500 dòlars. Les pressions del Comitè Olímpic Irlandès, amb el suport del nord-americà, que dubtaven sobre la legitimitat de la seva compra, van frenar inicialment la seva venda però, aportats els documents exigits, va ser adjudicada per 13.500 dòlars. Nous parèntesis fins que, de nou, Ingrid O'Neil la va posar a subhasta l'any 2004 amb un preu mínim de sortida de 20.000 dòlars.

També és curiós el fet que durant la dècada dels noranta aparegués un diari manuscrit de Boland que, en un centenar llarg de fulls, detallava tots els seus viatges, entre aquests el que va fer a Atenes. Aquest diari manuscrit ha donat lloc al llibre *De Bonn a Atenes. Simple i volta*, del qual és autor el Dr. Heiner Gillmeister, de la Universitat de Bonn, especialista en l'Anglaterra medieval i tota una eminència en matèria d'investigació de l'esport a la fi del segle XIX i principi del segle XX i dels seus esportistes pioners. Finalment cal afegir que des de 1900, i durant divuit anys, John Pius Boland va ser parlamentari britànic representant del partit nacionalista irlandès.

Font: www.la84foundation.org/sportslibrary/joh/johv12n2/johv12n2t.pdf

53. PARÍS 1900: EL MISTERI DEL MEDALLISTA DESCONEGUT 15/03/11

En l'albor de l'olimpisme modern, i durant la segona edició dels JJOO a París, es va donar un cas curiós i alhora estrany que encara avui és tota una incògnita. Durant moltes dècades, han estat nombrosos els especialistes i historiadors que han investigat infructuosament el cas sense que, cent deu anys després, hagin pogut esvair l'interrogant sobre la identitat de l'anomenat medallista desconegut, que segueix sent tot un misteri.

Va succeir el 26 d'agost de 1900, durant la competició de rem i concretament en la modalitat de dos amb timoner. Els holandesos François Brandt i Roelof Klein, del Club Minerva de Rotterdam, que havien estat segons en la seva sèrie semifinal, a gairebé nou segons de l'equip francès, de la Société Nautique de la Marne, es van adonar que la lleugeresa dels gals obeïa a una raó de pes, ja que el seu timoner era un jove molt prim que no superaria els 25 quilos. Així les coses, van decidir substituir el seu habitual timoner, Hermanus Brockman, el pes del qual era d'uns 60 quilos, per un jove francès prim que pesava aproximadament la meitat. El resultat va ser decisiu, ja que els holandesos van superar en la final els francesos per dues dècimes i van guanyar la medalla d'or.

Encara que aquest jove va posar amb ells, com ho testifica un document gràfic de l'època, se'n desconeix la identitat així com l'edat que, molt probablement, el situaria com el més jove medallista masculí en la història dels Jocs Olímpics moderns. Segons totes les dades disponibles, la seva edat se situa en un interval que va dels set als dotze anys; si aquest fóra més proper als deu anys que als dotze, el confirmaria com a tal, ja que el medallista més precoç documentat és el gimnasta grec Dimitrios Loundras que, sense arribar als onze, va ser medalla de bronze en paral·leles en la primera edició dels jocs moderns a Atenes 1896. Quant a la categoria femenina, la més jove medallista és també una gimnasta, la italiana Luigina Giavolti que, a Amsterdam 1928, va obtenir la medalla de plata formant part de l'equip italià.

54. SAINT LOUIS 1904: UNA MARATÓ SURREALISTA 09/12/2011

Sense dubte per la sèrie de circumstàncies que la van envoltar, la reduïda participació —solament tretze països—, i les desencertades decisions dels seus organitzadors, els JJOO de Sant Louis 1904 van ser els jocs menys olímpics de la història. Amb la perspectiva de més d'un segle, la seva surrealista marató segueix sent un els seus principals referents històrics. El més conegut és que el seu inicial guanyador, Fred Lorz, va haver d'abandonar l'estadi per cames en descobrir-se que, després de sofrir un esvaïment, havia fet una bona part del recorregut en un cotxe que es va avariar a pocs quilòmetres de l'arribada.

El seu vencedor real va ser un altre nordamericà, Thomas Hicks, que arribà a la meta en braços dels seus amics en estat gairebé comatós. Durant la prova, Hicks va tenir diversos defalliments i va ser reanimat pel seu entrenador i amics? a força de dues injeccions o pastilles de sulfat d'estricnina i algunes clares d'ou amb conyac. És a dir, que va acabar totalment dopat, la qual cosa explica que, atès el seu llastimós estat, no estigués en les mínimes condicions per tal de rebre els honors de guanyador.

Però el cas més especial és el del cubà Félix Carvajal, que acabà en quart lloc. Aquest cubà, conegut com *"el andarín"*, era popular pels seus duels de resistència; el més conegut, el que va mantenir amb l'espanyol Mariano Bielza donant voltes al parc de la seva ciutat Sant Antonio de Baños. Bielza es va rendir a les deu hores, i Carvajal va resistir-ne encara dues

més. Sense treball fix, era un home anunci que passejava cartells pels carrers o bé treballava de carter ocasional fent llargs recorreguts. Precisament així, lluint una samarreta *"Cooperi amb un esportista cubà que vol anar a l'Olimpíada"* pels carrers de l'Havana aconseguí finançar, mitjançant donatius, la seva participació en els JJOO. Va recollir una mica més que el necessari per pagar-se el viatge, però a la seva arribada a Nova Orleans, entre el joc, els estafadors i les meuques, es va quedar sense un dòlar. Malgrat aquestes precàries condicions, i gràcies a l'ajut desinteressat de moltes persones, va arribar a Saint Louis després d'un viatge de prop de mil quilòmetres, més propi d'una epopeia.

La seva arribada a Saint Louis es va produir tan sols dos dies abans de la prova. Amb prou feines alimentat, i amb l'única roba de què disposava, Félix Carvajal es va presentar a la sortida amb una pinta que fins i tot provocà burles: una boina, una camisa i pantalons llargs i sabates de carrer. Alguns atletes nord-americans es van oferir a endreçar-lo escurçant les mànigues de la seva camisa i una part dels camals dels pantalons.

Hi ha diferents versions del seu paper a la carrera, des de les que amb prou feines en donen detalls excepte el seu resultat final, fins a les que, com la cubana, asseguren que Félix va marxar al capdavant durant els primers 30 quilòmetres. En el que sí coincideixen totes és que Carvajal s'aturava amb freqüència per saludar la gent i que va menjar la fruita que li van oferir fins que, no se sap si agafant-les d'una pomera o bé d'algú que les hi va donar, va menjar-se dues pomes verdes que, als pocs minuts, li van provocar una diarrea que el van obligar a aturar-se en nombroses ocasions, i aquesta vegada no precisament per saludar el públic. Tot i això, malgrat els efectes del còlic, Carvajal va cloure en quart lloc. Són molts els que pensen que, ben alimentat i amb una indumentària apropiada, el cubà hauria pogut guanyar aquella marató, disputada sota una forta temperatura. El seu dur recorregut i la pols generada pels automòbils que la seguien la van convertir en un autèntic martiri per als participants.

Article inspirat en les interessants referències que d'aquesta marató es fan en el llibre *"Historias de la maratón, los 100 km y otras largas distancias"*, de l'asturià José Luis García-Millariega.

55. LONDRES 1908: GENI I FIGURA FINS A LA SEPULTURA 25/05/11

La presència de la dona en els JJOO de Londres 1908 va ser testimonial, ja que solament va suposar el dos per cent dels participants. Àdhuc quedava lluny la seva gradual incorporació. De les 45 dones que figuren en els llistats de participació —dotze en tennis, vuit en patinatge sobre gel i vint-i-cinc en tir amb arc—, solament cinc no eren britàniques: una sueca i dues alemanyes en patinatge i dues sueques en tennis. De fet, igual que succeí a Saint Louis 1904, el torneig de tir amb arc va estar reservat només a participants locals; per això en totes les documentacions figura com Women's Double National Round.

En els annals de l'olimpisme modern, la vencedora d'aquesta competició, Sybil Newall Fenton, figura com la campiona olímpica més veterana. Aconseguí la victòria a 53 anys i 273 dies en una competició disputada, els 17 i 18 de juliol, sota les inclemències d'un temps borrascós en el qual la pluja i el vent van dificultar el normal desenvolupament. El cas d'aquesta dona, més coneguda popularment com *"Queenie"* Newall, crida l'atenció.

Nascuda a l'octubre de 1854, va ser la més gran de set germanes d'una hisendada família de llarga tradició. Amb recursos econòmics propis, malgrat no casar-se, s'independitzà fixant la seva residència a Chentelham on, a cinquanta anys, començà a practicar el tir en

arc només tres anys abans dels Jocs. Malgrat la seva edat, va destacar per les seves portentoses qualitats i el 1907 guanyà quatre dels cinc tornejos regionals en els quals va participar. En el torneig olímpic, disputat en el White City Stadium, va sorprendre superant la gran favorita Lottie Dod, considerada la millor arquera britànica de la història. Posteriorment, confirmà la seva qualitat en obtenir per dues vegades el títol britànic el 1911 i el 1912.

Després d'un llarg parèntesi, arran de la Primera Guerra Mundial, tornà a la competició, a la qual mai no va renunciar, fins a tal punt que, el seu últim resultat conegut se situa el 1928, a punt de complir setanta-quatre anys, tan sol uns mesos abans de la seva mort, el 24 de juny de 1929. En síntesi, un clar exponent de la coneguda dita *"geni i figura fins a la sepultura"*.

56. ESTOCOLM 1912: OFICIAL I CAVALLER 24/05/11

George S. Patton, un dels militars més determinants en el desenllaç de la Segona Guerra Mundial, en favor dels aliats, va tenir una curiosa experiència com a esportista olímpic. La seva versatilitat poliesportiva va ser determinant per tal que fos seleccionat per competir en el primer torneig de pentatló modern en els JJOO d'Estocolm 1912. Un nou esport ideat pel mateix Coubertin i del qual el vencedor seria el més semblant al *"militar deu"*.

En aquesta competició Patton sempre va estar entre els primers, i se situà entre el tercer i el setè llocs en les classificacions d'esgrima, hípica, natació i cros. Les seves conegudes dots de bon tirador el convertien en un clar candidat a l'or però, lamentablement, el seu excés de punteria li va jugar més que una mala passada. En la puntuació de la sèrie de vint trets va obtenir un set, dos vuits, quatre nous i tretze deus. No obstant això, el jurat tècnic, amb les limitacions tecnològiques de l'època, no va poder identificar dos dels deus, ja que no en trobà rastres a la diana, i els va puntuar com dos zeros, i això va apartar Patton del pòdium relegant-lo al cinquè lloc. Què havia succeït? Segons tots els indicis, el problema es va produir per usar Patton un revòlver de calibre 38, mentre que la majoria dels seus contrincants van usar un arma del 22. La punteria de Patton va fer que dos dels deus entressin, sense deixar rastre, pel mateix orifici de trets anteriors. Una probabilitat, atesa la regularitat de la seva puntuació, que malgrat ser admesa per diversos dels seus rivals va ser rebutjada pels jutges.

El llavors jove tinent nord-americà encaixà l'adversitat com un cavaller sense fer la més mínima protesta i destacant el gran ambient d'esportivitat i sana competència entre els participants. A Estocolm, Patton va saber perdre amb la elegància pròpia d'un oficial i cavaller. Tot i algunes versions contradictòries, cal aclarir que no hi va haver cap vincle familiar entre George S. Patton i el campió olímpic dels 200 metres a Londres 1948, Mel Patton. Melvin, també militar i més conegut per *"Mel"* o *"Skynny"*, per la seva acusada primesa, també va guanyar l'or formant part del relleu 4 x 100 metres.

57. ANVERS 1920: EL CAMPIÓ DE LA PAU 21/04/11

Fill d'una família quàquera desplaçada a Anglaterra per motius professionals, Philip Baker es llicencià en història i economia a la Universitat de Cambridge. A més de bon estudiant, era un excel·lent atleta i en el seu equip d'atletisme destacà com a migfondista. Això va merèixer la seva selecció per als JJOO d'Estocolm de 1912, en els quals participà en els 800 i 1.500 metres llisos, prova aquesta última en la qual va ser finalista sacrificant les seves opcions en favor de la tàctica d'equip que va permetre la victòria al seu compatriota Arnold Jackson.

Durant la Primera Guerra Mundial, fidel a les seves conviccions, es va negar a combatre, però va tenir una decidida implicació comandant un

cos d'ambulàncies que va actuar en els fronts de França i Itàlia, la qual cosa li va valer rebre diverses condecoracions dels Governs francès, italià i britànic. En 1915 es va casar amb la infermera Irene Noel, i va afegir el cognom de la seva dona al seu propi passant a anomenar-se Philip Noel Baker. Ja amb aquest nom, participà en els seus segons Jocs a Anvers 1920. Encara que es va classificar per a la semifinal dels 800 metres, hi va renunciar per centrar-se en la final dels 1.500 metres. En l'esmentada final va mantenir un interessant duel amb el seu compatriota Albert Hill, que el va batre per un escàs marge en la lluita per la medalla d'or.

Tampoc no va faltar als JJOO de París 1924, en aquest cas ja no com a atleta sinó com a capità de l'equip britànic d'atletisme encara que, malgrat això, de la seva figura no aparegui ni rastre en la famosa pel·lícula Carros de foc. La seva relació amb l'olimpisme pot considerar-se com excepcional. En els JJOO del 1908 va ser espectador, en els de 1912 i 1920 competidor i el 1924 capità de l'equip britànic d'atletisme. Com el ministre del Govern britànic responsable, se'l considera l'home clau perquè els JJOO de Londres 1948 arribessin a ser realitat. I també va ser el responsable de l'equip olímpic de la Gran Bretanya a Hèlsinki 1952. El 1960 va presidir el Consell Internacional de l'Esport i l'Educació Física de la UNESCO.

Va ser un ferm defensor del moviment olímpic per promoure els valors humans i la convivència en pau entre tots els pobles. Preguntat sobre si li preocupava la creixent grandiositat i el cada vegada major cost dels Jocs, en la seva resposta va fer una mostra del seu pacifisme: *"Cap dels Jocs han costat tant com el carburant que gasten tots els avions militars del món en un sol dia"*. Philip Noel Baker és l'únic medallista olímpic que ha estat guardonat amb un premi Nobel, el de la Pau.

Durant la seva llarga trajectòria política i diplomàtica com a diputat al Parlament britànic, i en les etapes que va ocupar càrrecs d'importància al Govern del seu país, va ser un encès pacifista, va donar suport a la causa dels refugiats i va ser un ferm defensor d'un veritable desarmament mundial. Va participar en la creació de la Societat de Nacions, com també més endavant en la constitució de l'ONU. La seva decidida aposta per la pau i el desarmament va ser merescudament reconeguda amb la concessió el 1959 del premi Nobel de la Pau. No arribà a ser campió olímpic però sí ho va ser de la pau.

58. ANVERS 1920/CHAMONIX 1924: "L'ARQUITECTE" DEL PATINATGE ARTÍSTIC SOBRE GEL 13/07/11

Gillis Grafström figura a la història olímpica com l'únic esportista que ha estat campió olímpic en un mateix esport tant en els Jocs d'estiu com en els d'hivern. En les actuals circumstàncies això és impossible, però sí ho va ser en aquella primera etapa de l'olimpisme modern, en el qual els límits no estaven ni molt menys definits.

En els Jocs d'estiu a Anvers 1920 s'hi va incloure el patinatge artístic sobre gel que, quatre anys després, s'incorporaria a la I Setmana d'Esports d'Hivern a Chamonix que, posteriorment, el CIO acabaria per reconèixer com la primera edició dels Jocs Olímpics d'hivern. A Anvers, el patinador suec Gillis Grafström va començar a escriure la primera de les seves pàgines d'or olímpiques, amb anècdota inclosa. Durant la competició es va trencar la fulla d'un dels seus patins i, en buscar un recanvi, no en va trobar cap de semblant i es va haver d'apanyar amb una de molt antiquada, encara que malgrat tot no l'impedí guanyar l'or. Quatre anys després a Chamonix va repetir la seva victòria, que arribà per tercera vegada consecutiva a Saint Moritz 1928 malgrat competir amb un genoll inflamat. Finalment, a Lake Placid 1932 va tenir al seu abast el que hauria estat el seu quart or, però durant el seu exercici va

topar amb un fotògraf situat en una cantonada de la pista, i aconseguí tot i així la medalla de plata. Grafström va limitar molt la seva presència a les competicions i solament participà en els Mundials entre Jocs, en què guanyà els tres en què concursà (1922,1924 i 1929).

Gillis Grafström està considerat com un dels millors patinadors de figures obligatòries de la història per la seva precisió artística alhora que la gran suavitat i elegància del seu patinatge. Va ser el primer a practicar l'àxel, salt controlat, ideat i practicat per Axel Paulsen a l'hoquei sobre gel. A més, Grafström, sempre innovador, va idear un nou salt que porta el seu nom i també aportà diversos nous girs. A més de patinador, va ser l'entrenador de la llegendària patinadora noruega i tricampiona olímpica Sonja Henie.

Finalitzada la seva excepcional carrera com patinador, es dedicà a la seva professió d'arquitecte, i emprà el seu temps lliure a la poesia i la pintura. Al costat de la seva esposa, va reunir una formidable col·lecció de tot tipus d'objectes relacionats amb la història del patinatge que actualment es poden veure en el museu del Saló de la Fama del Patinatge, a Colorado Springs, en el qual ingressà a títol pòstum el 1976. Malgrat ser suec, va residir durant catorze anys a la ciutat alemanya de Postdam, fins a la seva inesperada mort a quaranta-quatre anys víctima d'una infecció sanguínia. En el seu honor, la ciutat li va dedicar un carrer.

Potser pel seu perfeccionisme i alt sentit de l'estètica, pròpies de la seva professió, aquest singular patinador ha estat un dels principals "arquitectes" en el disseny de les tècniques en què es basa el patinatge artístic sobre gel modern.

59. PARÍS 1924: UN ATLETA VALUÓS I VALERÓS 14/09/11

En els JJOO d'Anvers, el waterpolista, esgrimidor i periodista Victor Boin fou el primer esportista a formular el jurament olímpic en nom dels atletes. No va ser fins a quatre anys després, a París 1924, que el jurament dels atletes va definir el seu ritual, amb incorporació de la bandera olímpica. L'encarregat de fer el jurament va ser un autèntic esportista de l'època, Georges Ivan *"Géo"* André. Com a esportista polifacètic, va practicar diversos esports, com la boxa i la natació i, entre 1913 i 1914, arribà a disputar set partits amb la selecció francesa de rugbi en el torneig de les Cinc Nacions. No obstant això, l'atletisme va ser l'esport en el qual *"Géo"* destacà més, i arribà a ser olímpic en quatre ocasions.

A Londres 1908, de forma inesperada, i millorant fins a nou centímetres la seva millor marca, va obtenir la medalla de plata en salt d'alçada malgrat que la seva veritable especialitat eren les tanques. A Estocolm 1912, *"Géo"* André va ser semifinalista en els 110 metres tanques, vint-i-tresè en salt d'alçada, i va competir també en el decatló, en què es retirà després de set proves, i el pentatló, en què disputà tres de les proves, i en ambdós casos fou el que millor puntuació va obtenir en la prova de tanques.

Durant la Primera Guerra Mundial va combatre en el front, on va resultar ferit i fet presoner, i després de sis intents aconseguí evadir-se per acabar com a pilot de combat. Finalitzat el conflicte bèl·lic, *"Géo"* va fer front als seus tercers Jocs centrat en les proves de 400 metres, en les quals es classificà quart en tanques i va ser semifinalista en els llisos. L'èxit li arribà en el relleu 4 x 400 metres, prova en la qual va obtenir la medalla de bronze. Finalment a París, a 34 anys, va tornar a fregar el pòdium amb un quart lloc en els 400 metres tanques. Durant la

Segona Guerra Mundial, amés de cinquantatres anys, *"Géo"* André no va ser admès com a pilot però formà part de les forces franceses lliures que van combatre en la campanya d'Àfrica, durant la qual va morir en combat a Bizerta (Tunísia) el 1943. No va poder veure el seu fill Jacques competir a Londres 1948, on arribà a ser semifinalista dels 400 metres tanques.

Atleta de gran prestigi pel seu extens palmarès —dinou campionats francesos i recordista nacional en els 110 i 400 metres tanques, 400 i 4 x 400 metres llisos, salt d'alçada i salt d'alçada sense impuls—, la seva figura és àmpliament reconeguda, com ho demostra el fet que nombroses instal·lacions esportives franceses portin el seu nom, especialment una, el gran complex Omnisports *"Géo André"* de l'Stade Française, d'atletisme, rugbi i tennis, anomenat així en memòria seva pel club al qual va pertànyer.

60. LOS ANGELES 1932: ELS JÄRVINEN: MÉS ALT, MÉS FORT I MÉS LLUNY 26/08/11

En diverses ocasions he dedicat els meus articles a comentar els vincles fraternals entre esportistes olímpics: des dels excepcionals casos dels quatre germans Duarte, que van formar part de la selecció peruana de bàsquet que va competir en Tòquio 1964, o dels germans Petterson, ciclistes que van guanyar per a Suècia la plata a la contrarellotge per equips a Mèxic 1968, fins a uns altres que, sense ser gaire nombrosos, són més freqüents, com els de tres germans que hagin compartit Jocs en un mateix esport. En el nostre equip olímpic tenim diversos casos, com els germans Amat, Jardón, Fábregas i Escudé en hoquei; els Fernández Ochoa en esquí, o els Sánchez Vicario en tennis. No obstant això, i encara que m'imagino que ha d'haver-hi algun cas més que desconec, em crida molt l'atenció que tres germans hagin compartit uns mateixos Jocs en un esport com l'atletisme.

Aquest fet es va produir en Los Angeles 1932. Em refereixo a una nissaga llegendària de l'atletisme finlandès formada per Matti, Akilles i Kalle Järvinen. Dels tres, sens dubte el més destacat va ser Matti, que es va proclamar campió olímpic de llançament de javelina establint un nou rècord olímpic amb un llançament de 72 metres i 71 centímetres. Lesionat, no va poder ser més que cinquè a Berlín 1936. Doble campió europeu, Matti va batre fins a deu vegades el rècord del món, progressant més de sis metres entre el primer i el darrer. Per la seva banda, Akilles Järvinen va ser subcampió olímpic de decatló en dura competència amb el nord-americà Jim Bausch, i fou, després de revalidar la plata assolida a Amsterdam 1928, el primer atleta capaç de repetir pòdium en aquesta exigent especialitat. En el seu tercer decatló olímpic a Berlín, Akilles va haver d'abandonar després de cinc proves. Finalment, Kalle Järvinen es va classificar en un discret dotzè lloc en llançament de pes, prova de la qual en 1927 havia ostentat el rècord europeu.

Kalle, igual que el seu germà Akilles, van morir en combat durant la Segona Guerra Mundial. Va haver-hi un quart germà atleta, Yrjo, que també va destacar en llançament de javelina, però ho va deixar prematurament. L'impulsor d'aquesta nissaga d'atletes va ser el pare de tots ells, Verner Järvinen, un dels forjadors de l'esport finlandès, dominador de tot tipus de llançaments i que en els Jocs intermedis d'Atenes 1906 va assolir dues medalles en la prova de llançament de disc: la d'or en la d'estil grec i la de bronze en la d'estil lliure. En els JJOO de Saint Louis 1908 va aconseguir la seva única medalla olímpica, la de bronze en el llançament de disc estil grec, modalitat que després d'aquests Jocs va quedar en desús.

61. BERLÍN 1936: AMISTATS PERILLOSES 19/10/11

La primera vegada en què es va disputar la prova de ciclisme individual en ruta en uns JJOO va ser en els de Berlín 1936. La Cursa es va disputar sobre la distància de 100 quilòmetres i amb un recorregut amb un perfil gairebé pla i pràcticament sense dificultats orogràfiques. Molts dels participants van usar innovadores bicicletes de tres velocitats i, davant la falta d'experiència, les caigudes van ser nombroses, inclosa una a prop de l'arribada, que va afectar una vintena de participants.

Liderats per Guy Lapébie i Roger Charpentier, els francesos que ja havien imposat la seva llei en les proves contra el cronòmetre, que havien estat or en persecució, i també guanyadors en la contrarellotge per equips, van ser els grans dominadors de la prova que, disputada a una notable mitjana superior a 39 km/h, es va resoldre amb un massiu i accidentat esprint. Guy Lapébie, considerat gairebé imbatible en aquest tipus d'arribades, va saltar a menys de 300 metres i solament li van poder seguir la roda el seu compatriota Charpentier i el suís Nievergelt. Quan semblava un fet que Lapébie anava a consumar la seva victòria, a menys de cent metres de l'arribada aquest va notar una forta estrebada del seu mallot, que momentàniament el va frenar en la seva progressió, i fou superat per Charpentier i el suís, i malgrat que encara va poder reaccionar es va veure superat pel seu compatriota per l'escassa diferència d'una bicicleta. Després de creuar la meta, molt enutjat, es va encarar amb el suís, al qual li va dir de tot, acusant-lo d'haver-li estirat el mallot, i va haver de ser contingut perquè la cosa no anés a més. Ja més calmat, Lapébie es va felicitar que almenys la victòria l'hagués aconseguit el seu company i amic Charpentier.

No obstant això, mesos després, quan Lapébie casualment va veure en un cinema les imatges del final de la prova, amb sorpresa va comprovar que la *"mà misteriosa"* autora de l'estirada que li va privar d'una victòria segura no va ser la del pobre suís sinó la del seu company i *"amic"* Roger Charpentier. Malgrat l'evidència, el resultat mai no va ser modificat, però a partir d'aquest moment Lapébie es va considerar el vencedor moral d'aquella final olímpica. I és que, de vegades, hi ha amistats que són perilloses. Després de la Segona Guerra Mundial, Lapébie va obtenir nombrosos èxits guanyant les sis proves més importants de sis dies en pista i fins i tot va aconseguir un tercer lloc en el Tour de 1948. Cal destacar que el seu germà gran Roger també va ser un destacat ciclista, i fou el vencedor del Tour en 1936.

62. BERLÍN 1936: UN CAMPIÓ OLÍMPIC A LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA 30/11/11

Gothard Handrick, campió olímpic de pentatló modern als JJOO de Berlín 1936, va participar en la Guerra Civil espanyola com a membre de la legió Còndor alemanya que va ser determinant en la supremacia aèria de l'exèrcit franquista durant la contesa civil espanyola. El triomf d'aquest pilot i excel·lent atleta als JJOO Berlín va ser explotat per la propaganda nazi com a mostra dels valors de la joventut alemanya. Handrick va dominar la prova de pentatló superant el nord-americà Charles Leonard i l'italià Silvano Abbà gràcies a la seva regularitat, i fou segon a les proves d'hípica i esgrima, quart a la de tir, novè a natació i catorzè en la de cros. Expliquen que, per concentrar-se, hores abans de la prova de tir es va beure un litre de cervesa.

La seva participació a la Guerra Civil espanyola es va produir entre juliol del 1937 i setembre del 1938, i se li atribueix l'abatiment de cinc avions republicans. Amb el grau de major, va ser durant uns mesos el responsable del Jagdgruppe 88 que, després d'actuar en els fronts del nord i la batalla de Belchite, va ser destinat a l'estratègic aeròdrom de la Cenia

(Tarragona), que a l'abril de 1938 va passar de mans republicanes a les franquistes. En aquest aeròdrom es varen experimentar els nous models Messerschmitt 109 Daura 1. L'avió de Gothard Handrick, amb la matricula 6-56 i un barret de copa en el seu fuselatge, era inconfusible, ja que en la boixa de l'hèlix presentava una decoració olímpica. Amb un fons blanc, s'hi podien veure els cinc cèrcols amb la xifra 1936 i un llorer que recordava la seva condició de campió olímpic, i el mateix dibuix però amb la xifra 1940 i un interrogant, en clara allusió a la seva intenció d'optar a una nova corona olímpica. Com és sabut, la Segona Guerra Mundial va impedir no solament la celebració d'aquests jocs sinó també els de 1944.

Després de la seva experiència en la Guerra Civil espanyola, Handrick retornà a Alemanya i exercí diferents missions en què va abatre deu avions enemics fins a passar a comandar diferents unitats de la Luftwaffe en diferents fronts des de la batalla d'Anglaterra fins a la campanya de Rússia, passant per Noruega, Malta i Àustria. Acabada la conflagració bèl·lica, Gothard es reintegrà a la vida civil com a representant de l'empresa de motors Dairmler i va morir en 1978 a setanta anys.

Agraeixo al periodista Sergio Valdivieso la seva inestimable col·laboració, ja que m'informà a través del llibre *"La Legión Cóndor en el Aerodromo de la Cenia"*, del qual és autor Heribert Garcia i Esteller.

Recomano visitar la següent web: http://www.campaviaciolasenia.cat/index.php/es/historia.

63. LONDRES 1948: QÜESTIÓ DE TENIR MÀ ESQUERRA 08/02/11

En la centenària història de l'olimpisme modern són moltes les experiències d'esportistes que, demostrant una enorme capacitat de sacrifici i el seu afany de superació, han aconseguit el premi del pòdium després de sobreposar-se a situacions extremes. Entre aquest grup de lluitadors trobem en lloc preferent el tirador hongarès Károly Takács. A aquest sergent de l'exèrcit magiar i membre de l'equip de tir amb pistola del seu país se li va venir el món damunt quan, el 1938, una granada defectuosa li destrossà la mà dreta.

El terrible accident semblava haver posat fi a la seva carrera, però mentre reposava de les ferides, Takács, lluny de llençar la tovallola, es mentalitzà que tot era qüestió d'aprendre a fer amb la mà esquerra el que ja no podia fer amb la dreta. Un any després es va inscriure en el Campionat nacional. Molts van pensar que solament hi anava de visita, però la sorpresa va ser monumental quan es va proclamar campió i guanyà un lloc en l'equip per competir en el Campionat mundial de 1939, que també va guanyar sorprenent tothom.

La Segona Guerra Mundial va tallar de socarel el seu somni de ser olímpic, però Takács no va defallir i es va preparar a fons per a Londres 1948. Expliquen que, abans d'iniciar-se la competició olímpica, l'argentí Enrique Díaz Sáenz Valiente, que era el gran favorit a l'or, sorprès de veure'l li preguntà què feia a la capital anglesa; l'hongarès li va respondre irònicament que havia vingut a aprendre. Dies després, Károly Takács es va proclamar campió olímpic de pistola velocitat sobre 25 metres establint a més un nou rècord mundial. En l'acte de lliurament de medalles l'argentí, que es va classificar segon, li va dir: *"Ja en saps prou"*. Quatre anys després, a Hèlsinki 1952, Takács va repetir or i, Enrique Díaz, que aquesta vegada només va ser quart, se li va apropar i li va dir somrient: *"Capità Takács, vostè ja n'ha après moltíssim; ara és temps que es retiri i m'ensenyi a mi"*.

Takács havia fet història en ser el primer tirador capaç de guanyar consecutivament dues medalles d'or en aquesta especialitat, encara que no va fer cas a l'argentí i, a quaranta-sis anys, encara va ser olímpic per tercera vegada,

a Melbourne 1956, on va acabar vuitè. Tot és qüestió de tenir mà esquerra.

64. HÈLSINKI 1952: D'UNA CADIRA DE RODES AL PÒDIUM 19/04/11

Els jocs olímpics d'Hèlsinki de 1952, varen ser l'escenari del retrobament de la família olímpica amb la readmissió d'Alemanya i Japó, les potències derrotades a la Segona Guerra Mundial que havien estat apartades dels Jocs de Londres 1948 i la presència per primera vegada d'Israel i de la URSS. Una de les principals novetats que van oferir els jocs va ser l'admissió de les dones i els civils en les proves hípiques. Precisament a la competició de doma trobem el fet més impactant d'aquells Jocs, que va ser la medalla de plata assolida per la danesa Lis Hartel. I no solament pel fet de ser la primera dona i el primer civil que pujava al pòdium al llarg de la història de l'hípica olímpica, sinó també per les circumstàncies especials que van envoltar aquesta formidable dona.

Des de petita va conviure amb els cavalls i, a força d'entrenament i esforç, a vint-i-tres anys arribà a ser campiona danesa de doma. En 1944 es desfermà una epidèmia de poliomielitis a Dinamarca, que causà tres-cents cinquanta morts i deixà més de tres mil persones discapacitades. Entre les afectades, la jove campiona, que va sofrir els seus efectes en braços, cames i mans. La seva voluntat per tornar a muntar el seu cavall la va dur a una dura i exigent rehabilitació que li va permetre recuperar progressivament una bona part de la tensió muscular, encara que les seves cames van quedar insensibles de genoll cap avall.

Tan sol tres anys després, i malgrat que necessitava ajuda tant per muntar com per descavalcar, Lis va tornar a la competició i aconseguí la victòria en els campionats escandinaus, i això motivà la seva selecció olímpica. A Hèlsinki, muntant el seu cavall Jubilee, amb el qual formà un binomi, mai millor dit, excepcional, Lis aconseguí la medalla de plata causant un gran impacte. Cavallerós, el suec Henri Saint Gyr, guanyador de la medalla d'or, va ajudar Lis a descavalcar i l'acompanyà fins al pòdium, on emocionada, però al mateix temps orgullosa, no sense dificultats per la seva discapacitat, es va mantenir dempeus per rebre els honors olímpics. Durant la dècada dels cinquanta, Lis Hartel figurà entre l'elit de la doma, tal com ho acrediten la seva victòria en el Mundial oficiós de 1954 i una segona medalla d'argent a Melbourne 1956.

Quan va deixar de competir es dedicà a formar nous genets i a divulgar les virtuts de la hipoteràpia com una inestimable eina terapèutica. Va posar en marxa el primer centre europeu dedicat a aquesta forma de rehabilitació i viatjà per tot el món donant conferències i fent demostracions. Els seus esforços van donar fruit i en 1960 l'Associació Mèdica dels Estats Units va reconèixer aquest mètode com una eficaç teràpia. En 1970 creà la fundació que porta el seu nom amb el principal objectiu de tractar amb aquesta teràpia tot tipus de persones amb discapacitat. Lis Hartel està considerada un dels deu millors esportistes danesos de la història, i ens va deixar a tots un meravellós exemple de sacrifici i de lliurament als altres. La seva mort al febrer de 2009 va suposar un profund pesar en tots els àmbits, especialment el relacionat amb l'hípica.

65. MELBOURNE 1956: LA SEVA PASSIÓ VA "FONDRE" EL TELÓ D'ACER 22/11/10

Ja fa més de mig segle, el 22 de novembre de 1956, va tenir lloc la cerimònia inaugural dels JJOO de Melbourne, els primers que es van celebrar lluny d'Europa o dels Estats Units. La candidatura australiana va superar per un sol vot Buenos Aires en la votació final celebrada el 2 d'abril de 1949 durant la sessió del CIO a Estocolm. En les votacions prèvies havien estat eliminades les candidatures de Mèxic i de fins a cinc ciutats nord-americanes: San Francisco,

Minneapolis, Filadèlfia, Chicago i Detroit.

Diversos conflictes van posar en perill la celebració dels Jocs, especialment la crisi del Canal de Suez, amb la intervenció d'Israel, França i Anglaterra, així com la intervenció armada de la URSS a Hongria. Això va motivar, malgrat els requeriments del CIO, l'absència d'Espanya, Holanda i Suïssa en protesta pels successos de Budapest, i la d'Egipte, Líbia i l'Iraq en relació amb el Canal de Suez.

Per si això fos poc, la intransigència australiana a modificar la seva llei que obligava a una quarantena de mig any a tots els cavalls que entressin al país, va posar en seriós perill la celebració de les proves hípiques. Malgrat anar contra els principis olímpics, es va aconseguir una solució, excepcionalment única, consistent en el fet que aquest esport se celebrés a una altra seu, i Estocolm va ser la triada. Entre els vint-i-nou països que van acudir a la cita hi figurava Espanya amb sis genets i amb el sisè lloc com a millor resultat en el Gran Premi de les Nacions.

Les dates triades per als Jocs, coincidint amb l'estiu austral, van obligar al fet que en molts països, especialment els europeus, es modifiquessin els calendaris de competició. El moment més impactant de la cerimònia inaugural va ser el silenci sepulcral amb el qual els més de cent mil espectadors assistents van rebre l'equip de la Unió Soviètica. Una de les novetats va ser que per primera vegada homes i dones van conviure en la vila olímpica i en aquesta es va produir un dels fets més rellevants dels Jocs. Em refereixo al romanç entre la txeca Olga Fikotova, que en el primer dia de competició guanyà l'or en llançament de disc, i el nord-americà Harold Connolly, que en la segona jornada es va penjar l'or en llançament de martell.

Acabada la competició, tots dos van seguir els seus entrenaments, on van congeniar i van acabar en una relació sentimental, a la qual es va interposar el teló d'acer. Mesos després, i fruit de nombroses gestions diplomàtiques, la seva relació acabà feliçment en un sonat matrimoni a Praga. La parella es va casar per via triple: la civil, la catòlica per ell i la protestant per ella, que adoptà la nacionalitat nordamericana. Tots dos van competir als JJOO de Roma, Tòquio i Mèxic, van tenir diversos fills, però al final el seu matrimoni acabà en divorci el 1973. Aquest *"amor impossible"* va tenir tanta repercussió que va donar perquè s'escrivís un llibre, *"Anells del destí"*, i a Hollywood no és desaprofités l'ocasió per fer la pel·lícula de torn.

66. ROMA 1960: DE L'HOSPITAL AL MÉS ALT DEL PÒDIUM 28/06/11

El 29 de maig de 2011, va morir a noranta-sis anys un dels més llegendaris esportistes australians i el més veterà dels seus campions olímpics: el genet James Willians *"Bill"* Roycroft. Cinc vegades consecutives olímpic (1960-1976), aquest genet va protagonitzar un dels grans moments que solament poden donar-se en un esdeveniment com els Jocs Olímpics.

Component de l'equip australià d'hípica que participava en el concurs complet en els JJOO de Roma 1960, va sofrir una espectacular caiguda a la segona prova i, malgrat estar sota els efectes d'una forta commoció, patir nombroses contusions i tenir trencada la clavícula, aconseguí, de forma inversemblant, acabar la prova. De la línia d'arribada va ser portat directament a l'hospital. La seva baixa era tot un contratemps per a l'equip australià de cara a l'última jornada.

El problema s'agreujà encara més en ser rebutjat, per la inspecció veterinària, el cavall d'un altre dels components de l'equip. Així les coses, els australians comptaven amb dos genets, dos cavalls, un genet sense cavall i un cavall sense genet. D'acord amb el reglament, si no presentaven un mínim de tres binomis no

podien participar en la tercera i ultima prova, la de salt d'obstacles. Coneixedor de la situació, Roycroft va demanar l'alta als metges per poder participar, però aquests l'hi van negar rotundament, amagant-li fins i tot la roba, però davant les seves amenaces d'anar-se'n amb roba interior finalment van accedir a condició que signés un document en el qual es feia únic responsable del que pogués succeir-li.

Vestit pels seus propis companys, i quasi sense poder moure l'esquena, va ser acomodat al seu cavall Our Solo, que va guiar amb una sola mà, ja que no podia utilitzar el braç dret. El seu recorregut va ser impecable i superà sens falta els dotze obstacles, i això va empènyer els australians cap a la medalla d'or en la qual, hores abans, ni tan sols podien somiar. No va guanyar una batalla després de mort com el Cid, però gairebé.

Roycroft debutà en els Jocs a quaranta-cinc anys, guanyà un or a Roma 1960, un bronze a Mèxic 1968 i un altre a Mont-real 1976, on va assistir a la seva última cita a seixanta-un anys. Roycroft ha estat el patriarca d'una família de genets olímpics, ja que els seus tres fills Barry, Wayne i Clarke també han defensat el pavelló olímpic australià. Amb Wayne, va compartir Jocs a Mèxic i Mont-real, on també va estar Barry, i al costat de James va competir a Munic. A vuitanta-cinc anys va ser un dels vuit emblemàtics esportistes australians que van portar la bandera olímpica en la cerimònia inaugural de Sydney 2000.

67. TÒQUIO 1964: EL DUALDE TEAM 14/04/11

En els JJOO de Tòquio va tenir lloc la que ha estat l'única participació olímpica del bàsquet peruà. La referència no mereixeria més comentari si no fos perquè a l'equip peruà hi coincidien quatre germans: els Dualde Mungi. Enrique (26), Ricardo (24), Luis (23) i Raúl (20) formaven el que podríem anomenar el *"Dualde Team"*, un cas excepcional en la història olímpica i que solament es va repetir, quatre anys després, a Mèxic amb els germans Petterson en ciclisme.

La saga Dualde és nascuda a Santa Fe de Jauja, una de la primeres ciutats fundades al segle XVI pels conqueridors espanyols en el centre del Perú. De tots ells, va destacar especialment Ricardo, que va acabar com a màxim anotador del torneig amb 212 punts i va ser, durant diversos anys, el jugador més emblemàtic de la selecció peruana. La seva qualitat va quedar contrastada quan, al principi de la dècada dels setanta, es trobava inclòs entre els trenta primers jugadors del rànquing FIBA. Un cinquè germà, el més jove, Juan Carlos, també va arribar a jugar posteriorment amb la selecció peruana, encara que sense coincidir amb els seus germans.

Malgrat jugar a un bon nivell, sota la direcció tècnica del nord-americà Jim MacGregor, la selecció de Perú només va poder classificar-se penúltima en el torneig de bàsquet dels JJOO de Tòquio. En la fase preliminar va vèncer a Corea i Brasil, que va obtenir la medalla de bronze, i va perdre amb claredat davant els Estats Units i Austràlia i també per un escàs marge enfront de Iugoslàvia, Finlàndia i Uruguai. En la lluita per defugir el darrer lloc, va perdre per la mínima davant Canadà i va superar Corea.

Actualment els cinc germans resideixen a Lima, dedicats a llurs respectives professions. Enrique, el primogènit, és enginyer agrònom i ha tornat a Perú després d'una llarga estada a Veneçuela. Ricardo, després de dedicar-se a l'empresa privada, ha fet carrera política i és el director nacional de promoció esportiva. El tercer, Fernando, coronel retirat de la força aèria, és meteoròleg i les seves dues filles estudien becades a Madrid, on ja destaquen com a jugadores de bàsquet en categories inferiors. El quart, Raúl, és enginyer zootècnic format als Estats Units, on va competir en la lliga universitària i arribà fins i tot a estar draftejat per l'NBA. Actualment és director esportiu d'un col·legi i

té la seva pròpia escola de bàsquet. Finalment, el cinquè de la saga, Juan Carlos, és empresari especialitzat en confecció de peces de vestir de talles especials.

68. MÈXIC 1968: NO ÉS OR TOT EL QUE LLUU 16/10/10

El 16 d'octubre de 1968, dos atletes nord-americans de raça negra van protagonitzar en els JJOO de Mèxic la més sonada protesta reivindicativa en favor de la igualtat dels drets civils. Durant la cerimònia de lliurament de les medalles obtingudes en la prova de 200 metres la seva imatge, descalços, amb el cap ajupit, el braç en alt i el puny de la mà tancat, embolicat per un guant negre mentre sonava en el seu honor l'himne nord-americà, va donar la volta al món. Era el símbol reivindicatiu del moviment Black Power en defensa dels drets de les persones de raça negra. Els seus protagonistes foren el campió olímpic Tommie Smith i el seu compatriota John Carlos, medalla de bronze.

Aquell acte no va ser una acció aïllada. Va tenir el suport de l'australià Norman, medalla de plata que, com ells, lluïa insígnies del projecte olímpic per als drets humans impulsat pel sociòleg Harry Edwards, partidari d'un boicot dels atletes negres als Jocs en defensa dels seus drets civils. I encara més, com sigui que John Carlos va oblidar els guants, va ser el mateix Norman qui els va suggerir que es repartissin l'únic parell de guants; per això un alçà la mà esquerra i l'altre la dreta. Aquell fet els marcà per tota la vida: des de la seva immediata expulsió dels Jocs fins al menyspreu que van rebre de la societat nord-americana que, amb el beneplàcit mundial, els marginà i els condemnà a una vida plena de dessabors. Just coincidint amb aquesta efemèride, Tommie Smith, de seixanta-sis anys, va decidir posar a subhasta la medalla d'or i les sabatilles amb les quals va guanyar els 200 metres a Mèxic, prova en la qual, a més, va batre el record del món amb 19 segons i 83 centèsimes. La licitació, amb un preu de sortida de 250.000dòlars (117.000 euros), es va fer el 4 de novembre de 2009 sense que aparegués cap comprador.

No és la primera vegada que un medallista olímpic posa en venda una medalla. Han estat diversos, els casos, com també diferents, els motius. Per exemple, la nedadora polonesa Otylia Jedrzejczak, campiona dels 200 papallona a Atenes 2004, va subhastar la seva medalla d'or i destinà els més de 80.000 euros que va obtenir als nens del seu país afectats de leucèmia, complint l'aposta que en aquest sentit va fer abans dels Jocs. Recentment, una altra campiona olímpica a Atenes, la cubana Osleydius Menéndez també posava a subhasta, a través del portal Ebay, la seva medalla d'or en javelina amb una cotització propera als 22.000 euros. Fins i tot hi ha un web de collecionisme (Goldmetalcollectibles.com) en el qual és freqüent trobar *"relíquies"* olímpiques en venda, com una torxa de Munic 1972 per quelcom més de dos mil dòlars o una medalla d'Estocolm 1912 per tan sols 350. I és que de vegades no és or tot el que lluu.

69. MUNIC 1972: QUAN VA D'UN PÈL 09/12/09

Avui dia és habitual veure nombrosos esportistes competir amb el cap rapat, especialment en aquells esports on la velocitat té un paper essencial. Com tot en la vida, aquest costum té el seu origen i, en aquest cas, segons tots els indicis, es remunta als JJOO de Munic 1972. Concretament a la prova de 200 metres lliures, en què dos nedadors van disputar la final amb el cap rapat. Es tracta de l'alemany Werner Lampe i el nord-americà Steve Genter que, a més, van protagonitzar un emocionant duel per la medalla de plata, que es va resoldre per un pèl, tan sols setze centèsimes, a favor del nord-americà.

A l'hora de pujar al pòdium, fent costat al gran triomfador dels jocs, Mark Spitz, tots dos

ho van fer dissimulant la seva provocada calvície: Lampe lluint una vistosa perruca rossa i l'americà cobrint el seu cap amb una gorra de pell com les que usaven els caçadors nord-americans i canadencs.

És clar que, en altres ocasions, el motiu de rapar-se al zero ha estat forçós, com el cas que es va donar en els JJOO de Melbourne, quan l'aixecador nord-americà d'origen italià Charles *"Chuck"* Vinci, per evitar in extremis la seva desqualificació, va haver de tallar-se els cabells per tal d'eliminar els 200 grams que li feien sobrepassar el pes límit de la seva categoria. La veritat és que va valer la pena, ja que acabà sent el campió olímpic, amb rècord mundial inclòs, títol que va repetir quatre anys després a Roma, aquesta vegada sense necessitat de passar pel perruquer.

I encara més, hi ha qui s'ha rapat els cabells en senyal de protesta, com els jugadors de l'equip nord-americà de voleibol a Barcelona 1992. Va ser la seva manera de protestar la decisió del jurat tècnic de fer-los perdedors davant Japó, al que havien guanyat, en penalitzar amb un punt l'equip per una incorrecció del seu jugador més emblemàtic, Bob Samuelson, totalment calb per la seva alopècia, quan els japonesos disposaven de pilota de partit. I és que de vegades l'ocasió la pinten calba.

70. MONT-REAL 1976: ELS JOCS DE NADIA COMANECI 17/07/09

El 17 de juliol de 1976 dos joves, Sandra Henderson, de parla anglesa, i Steve Prefontain, de parla francesa, van ser els grans protagonistes de la cerimònia inaugural dels JJOO de Mont-real 1976. Units per la torxa que portaven, van fer junts el darrer relleu i van encendre alhora el foc del pebeter olímpic. Va ser la millor forma de demostrar la convivència d'una societat amb dues cultures i dues llengües en un país jove i modern com Canadà.

Aquests Jocs han passat a la història per ser els més deficitaris des del punt de vista econòmic pel boicot de la majoria dels països africans en protesta pel racisme de Sud-àfrica i perquè en aquests es va forjar un dels més grans mites de l'esport olímpic: Nadia Comaneci. Aquesta jove gimnasta romanesa, a tan sols catorze anys, va enlluernar públic i jutges i el món sencer en obtenir, en el seu exercici de barres asimètriques, el primer 10 de la història de la gimnàstica, nota que va repetir en diverses ocasions en aquests Jocs. Per això se la coneix com *"la reina de Mont-real"* o *"la gimnasta 10"*.

Entre les novetats esportives d'aquells Jocs, cal destacar que l'hoquei es va jugar per primera vegada en superfície de gespa artificial, fet que va començar a marcar el principi de la fi del domini de l'índia i Pakistan en aquest esport. De fet, a Mont-real va haver-hi la primera final sense la presència d'indis i pakistanesos des del 1928.

Al seu torn, l'esport femení va seguir la seva progressiva integració al programa olímpic i, així, les dones van debutar en tres esports: bàsquet, handbol i rem. Com en qualsevol cita olímpica, va haver-hi molts noms propis, com el del saltador de trampolí italià Klaus Dibiassi o, en atletisme, el cubà Alberto Juantorena, doble campió als 400 i 800 metres, el finlandès Lase Viren, guanyador dels 10.000 metres, el rus Victor Saneiev, per tercera vegada campió del triple salt, o la velocista polonesa Irena Szewinska, que va sumar la seva setena medalla. No obstant això, a Mont-real va esdevenir un fet sense precedents: es va proclamar campió olímpic en el llançament de javelina l'hongarès Miklós Németh, el primer atleta que es convertí en campió olímpic sent fill d'un campió olímpic, ja que el seu pare Imre ho fou en llançament de martell vint-i-vuit anys abans, a Londres 1948.

L'equip del Comitè Olímpic Espanyol va acudir a Mont-real amb un total de 115 esportistes i se'n va endur un escàs bagatge de dues medalles de plata: una a vela, classe 470 masculí, amb Toño Gorostegui i Pere Lluís Millet, i la segona en piragüisme pel K-4 sobre 1.000 metres amb aquell formidable equip compost per Herminio Menéndez, Luís Ramos Misione, José María Esteban i José Díaz Flor. Eren uns altres temps.

71. MOSCOU 1980: EL PÒDIUM MÉS OLÍMPIC 12/09/11

A Moscou es va escenificar el primer gran boicot als Jocs Olímpics per raons polítiques com a conseqüència directa de la intervenció soviètica a l'Afganistan. La URSS va ignorar l'ultimàtum nord-americà perquè retirés les seves tropes del territori afganès i l'amenaça de boicot es va consumar. El 12 d'abril de 1980, avalant la decisió del president nord-americà Jimmy Carter, l'USOC va decidir que els seus esportistes no competirien a Moscou. La decisió dels Estats Units de no participar en els Jocs i la seva enèrgica acció diplomàtica va arrossegar una seixantena de països, entre els quals hi havia grans potències esportives com Alemanya Federal o Japó.

No obstant això, la majoria dels països de l'Europa occidental van optar per una posició intermèdia presa a Roma el 3 de maig següent. Acudirien a Moscou sota bandera i himne olímpic que honorarien els seus esportistes quan pugessin al pòdium. En total van ser quinze, els països que van adoptar aquesta fórmula: Andorra, Bèlgica, França, Dinamarca, Gran Bretanya, Irlanda, Itàlia, Luxemburg, Portugal✣, San Marino, Suïssa i Espanya✣. També s'hi van sumar Nova Zelanda✣ i Austràlia, encara que els australians sí que van hissar la seva bandera en la cerimònia de lliurament de medalles.

Esportivament, els jocs van notar en les seves carns unes absències tan significatives, i la URSS i la RDA van copar gairebé el 60 % de les medalles. No obstant això, en la prova de persecució individual de ciclisme en pista es va donar un cas excepcional. La bandera olímpica va monopolitzar el pòdium amb l'or del suís Robert Dill Bundi, la plata del francès Alain Bondue i el bronze del danès Hans-Henrik Oersted. Els països que varen competir sota la bandera dels cinc cèrcols van sumar un total de 67 medalles, quelcom més del 10 % del total, que van ser les vegades en què es va hissar la bandera olímpica, i en honor del campió l'himne olímpic va sonar en vint-i-tres ocasions.

La problemàtica de les banderes va tenir el seu epíleg a la cerimònia de cloenda, en la qual els Estats Units es van negar al fet que la seva bandera participés al costat de la de la URSS en el protocol·lari moment en què Moscou traspassà el testimoni a Los Angeles com a seu dels següents Jocs. Samaranch, ja president electe, exercint encara en les seves funcions de cap de protocol, va donar un primer exemple dels seus dots diplomàtics i, emparant-se en una hàbil interpretació de la Carta Olímpica, aconseguí que el tema es resolgués amb la presència de la bandera de la ciutat de Los Angeles en lloc de l'ensenya de les barres i estels, tal com hauria correspost per protocol. El dia de la seva elecció Samaranch es va fixar, com un dels objectius prioritaris del que anava a ser el seu mandat, posar fi als boicots als JJOO per motius polítics i, encara que no va poder evitar que els soviètics retornessin la moneda el 1984, va establir les bases perquè, a partir de Seül 1988, aquests desapareguessin de l'horitzó de l'olimpisme.

✣ *Espanya, Portugal i N. Zelanda van desfilar encapçalats per la bandera del seu Comitè Olímpic nacional.*

72. LOS ANGLES 1984: DE TEMUTS RIVALS A GRANS AMICS 14/12/11

En l'esdevenidor de la història olímpica, la boxa ha estat tradicionalment un dels esports en què més polèmiques s'han suscitat. En els JJOO de Los Angeles 1984, absents cubans i soviètics pel boicot encapçalat per la URSS, els púgils nord-americans es van erigir com els grans favorits i van fer bo el pronòstic pujant al pòdium en totes la categories excepte en una, i aconseguint nou medalles d'or de dotze possibles, una d'argent i una de bronze. No obstant això, el torneig va estar ple d'enceses polèmiques per les decisions arbitrals, que van afavorir, en alguns casos de forma descarada —especialment tres— els púgils locals. Solament en un cas, potser el que menys s'ho va merèixer, va ser adversa als seus interessos.

Entre velades amenaces i signes d'impotència, van ser fins a quinze, les protestes oficials presentades per diferents delegacions davant el Comitè d'Apel·lació de l'AIBA, que en cap cas no va modificar els resultats, encara que sí va fer una excepció a l'hora d'aplicar el reglament. Em refereixo al cas del boxejador nord-americà Evander Holyfield a la categoria dels semipesants.

Holyfield havia arribat a semifinals tombant els seus tres anteriors rivals, i era clar candidat a l'or. En semifinals el seu rival era Kevin Barry, un jove neozelandès fill d'un entrenador de boxa i que portava aquest esport a la sang. Davant un públic enfervorit, el combat va respondre a les expectatives pel constant encreuament de cops, fins que en els instants finals del segon assalt, en un dels molts cos a cos entre ambdós púgils, Barry va caure fulminat per un ganxo de Holyfield. Quan el públic ja celebrava la seva victòria l'àrbitre, el iugoslau Novicic, després d'un compte de protecció va enviar Barry al seu racó per inferioritat i tot seguit va desqualificar Holyfield per haver colpejat fora de temps sense atendre a l'estop arbitral que havia indicat el final de l'assalt. L'embolic va ser monumental. Després de la lògica protesta nord-americana, i després de revisar-se a fons el vídeo del combat, el Comitè d'Apel·lació de l'AIBA va confirmar la seva desqualificació i la inferioritat del neozelandès que, en el mateix quadrilàter ja havia reconegut la superioritat del nord-americà aixecant el seu braç.

Així les coses, resultà que, desqualificat Holyfield i aplicada a Barry la normativa que impedia a qualsevol púgil combatre durant vint-i-vuit dies després de ser noquejat, l'altre finalista, el iugoslau Josipovic, va guanyar la final per incompareixença del rival. L'excepció a la qual em referia és que l'esmentat Comitè d'Apel·lació, vistes les infraccions de Barry durant l'esmentat combat, en què va ser advertit dues vegades, va recomanar que Holyfield pogués accedir al pòdium per rebre la medalla de bronze que li corresponia com a semifinalista, malgrat que el reglament determinava que la desqualificació suposava l'expulsió del torneig i l'impedia també l'accés a les seves distincions. Així va ser com durant l'acte de lliurament de medalles, en el qual el públic va esbroncar l'himne iugoslau, Josipovic va convidar Holyfield a pujar al seu costat al més alt del pòdium. Amb l'etern dubte de saber què hauria succeït si s'haguessin arribat a enfrontar, pot dir-se que van passar de temuts rivals a grans amics.

Arran del gest de Josipovic, va sorgir entre tots dos una profunda amistat, i aquest, que després de la seva graduació en literatura, va exercir com a periodista, va cobrir com a tal molts dels combats d'Evander, que va arribar a coronar-se campió mundial en tres ocasions. Barry, descartant milionàries ofertes per passar al professionalisme i enfrontar-se a Holyfield, es va retirar per dedicar-se, com el seu pare, a formar nous boxejadors. Dotze anys després, durant la cerimònia inaugural dels JJOO

d'Atlanta 1996, Holyfield va tenir el seu reconeixement quan va portar la torxa olímpica conjuntament amb la grega Paraskevi Patoulidou, campiona olímpica dels 100 metres tanques a Barcelona 1992, representant així de forma simbòlica el centenari de l'olimpisme modern des d'Atenes 1896 fins a Atlanta 1996.

73. SEÜL/CALGARY 1988: UN CAS ÚNIC I IRREPETIBLE 27/04/11

En tota la història de l'olimpisme solament trobem un únic i excepcional cas en què un esportista hagi aconseguit una medalla en els Jocs d'estiu i d'hivern en el mateix any. Una circumstància ara com ara irrepetible des que, el 1986, el CIO decidís alternar-los bianualment amb la finalitat que tinguessin una major projecció. L'última vegada que es van celebrar en el mateix any va ser el 1992, els d'hivern a la francesa Albertville i els d'estiu, inoblidables per a nosaltres, a Barcelona.

Aquest cas únic correspon a l'alemanya Christa Rothenburger que, amb aquest nom, en els JJOO d'hivern de Calgary 1988, el 26 de febrer aconseguí la medalla d'or en patinatge de velocitat sobre 1.000 metres, que va afegir a la de plata, en la distància de 500 metres, guanyada quatre dies abans. Set mesos després, en els Jocs de Seül, ja amb el seu nom de casada Christa Rothenburger-Luding, el 23 de setembre guanyà la medalla de plata en la modalitat d'esprint en ciclisme de pista. Va ser precisament el seu entrenador i futur marit, Ernst Luding, qui, el 1980, la va convèncer de practicar el ciclisme com a activitat complementària quan acabava la temporada de patinatge. Les seves prestacions van ser tan notables que finalment les autoritats esportives de la RDA la van autoritzar a compaginar ambdues competicions i el resultat no va poder ser millor, ja que el 1986 va assolir el campionat mundial en la modalitat d'esprint.

Això li va permetre convertir-se en la segona dona a ser campiona del món en dos esports diferents després de la nord-americana Sheila Young, que també ho és en aquestes mateixes especialitats. Després de la reunificació alemanya, Christa va seguir competint i, en els seus tercers Jocs d'hivern, a Albertville va obtenir la seva última medalla olímpica en finalitzar tercera en la prova dels 500 metres.

74. SEÜL 1988: OSCAR BEZERRA: "A MAO SANTA" 04/05/11

El jugador brasiler Oscar Bezerra Schmidt se'l pot considerar com el que ha tingut una trajectòria més brillant en el bàsquet olímpic. Individualment és el que el Dream Team del 1992 era col·lectivament: irrepetible. Ha participat en cinc edicions dels Jocs, ha estat el màxim anotador en tres d'aquests i és posseïdor de nombrosos rècords estadístics. Solament li ha mancat el premi d'una medalla.

Oscar és l'autor de la màxima anotació individual en un partit olímpic de bàsquet. Va ser el 24 de setembre de 1988 a Seül, en què va anotar 55 punts davant Espanya amb una sèrie d'11 cistelles de 17 tirs de dos punts, 6 triples dels 11 intentats i 15 tirs lliures de 16 llançats. Malgrat això, Brasil va perdre aquell partit per 110-118. A més, d'aquests 55 punts en un sol partit, a Seül Oscar Bezerra deixà establerts els següents rècords estadístics: màxim anotador del torneig amb 338 punts, millor mitjana d'anotació amb 43,2 punts per partit, màxim triplista (35), màxim anotador de dos (73) i màxim anotador de tirs lliures del torneig (89), i per partit 8 triples davant Puerto Rico, 12 cistelles de dos punts davant Egipte i Xina i 17 tirs lliures davant la URSS.

La seva carrera esportiva es desenvolupà en tres països: Brasil, Itàlia i Espanya. Després de Barcelona 1992, Oscar va jugar dues temporades a la lliga ACB on deixà un inesborrable record a Valladolid. Curiosament al nostre país

es va espanyolitzar el seu nom, Oscar Schmidt Bezerra, invertint l'ordre dels cognoms ja que, com és sabut, a Portugal i Brasil el matern precedeix el patern. Malgrat que l'NBA el va temptar, mai no va arribar a jugar-hi, ja que va preferir seguir jugant amb la selecció del seu país. Convé recordar que fins a 1989 els jugadors de l'NBA no podien competir amb les seves respectives seleccions nacionals.

Se'l considera el màxim anotador de la història de manera que es quedà a menys de trescents punts dels 50.000. Diuen que el secret en la mecànica del seu precís tir es deu als consells que, amb paciència oriental, li va transmetre un modest entrenador xinès exiliat a Brasil. Expliquen també que no abandonava un entrenament fins que no anotava vint triples seguits. A Brasil, molt donats als apel·latius, per definir la seva eficàcia en el tir se'l coneix com *"a mao santa"* (la mà santa). Tot això fruit d'una longeva carrera de més d'un quart de segle al més alt nivell (1987-2003).

La seva retirada l'any 2003, a 45 anys, va tenir per ell un significat especial, ja que ho va poder fer compartint pista amb el seu fill Felipe. Molt pocs jugadors, potser sobren els dits d'una mà per comptar-los, poden dir que la seva samarreta, en aquest cas amb el número 14, ha estat retirada per quatre diferents equips: Caserta, Pavia, Flamengo i la selecció de Brasil. La seva singular trajectòria va quedar totalment reconeguda amb el seu merescut ingrés, el passat 2010, en el Hall of Fame del bàsquet mundial.

75. BARCELONA 1992: UN CRIT FORT I VALENT 11/01/12

Com a tota cita olímpica, Barcelona 1992 va tenir els seus noms propis, com els del gimnasta bielorús Vitaly Scherbo, l'atleta nordamericà Carl Lewis o la nedadora hongaresa Kristina Egerzegy, però sens dubte un dels més significatius, per la repercussió que va tenir la seva victòria, és el de l'algeriana Hassiba Boulmerka, la primera dona musulmana i africana a guanyar els 1.500 metres femenins en uns Jocs. El seu crit en creuar victoriosa la meta, després de superar la russa Ludmila Rogacheva, va ser molt més que un crit d'alegria, va ser un crit fort i valent amb el qual Hassiba alliberà tota la pressió que suposava córrer sota les amenaces dels sanguinaris fonamentalistes algerians i un crit alhora reivindicatiu per als drets de la dona musulmana.

La seva història va començar de molt jove, quan ja destacà com a corredora de mitja distància. Després d'una primera experiència olímpica a Seül 1988, on no va superar les eliminatòries, els seus primers èxits van arribar en el campionat africà, en el qual guanyà els 800 metres el 1988 i els 1.500 el 1989, com a preludi del seu primer gran triomf als 1.500 metres en el Campionat Mundial de 1991. Al seu retorn de Tòquio va ser rebuda com un heroïna per les autoritats algerianes però l'imam de Constantina, la seva ciutat nadiua, la va condemnar per anar contra l'Islam en córrer amb pantalons curts i els braços descoberts i negar-se a portar el vel. Aquí va començar el seu malson, que es va accentuar amb la victòria de l'integrista FIS a les eleccions algerianes, per la qual cosa va haver d'anar-se'n d'Algèria i radicar el seu forçat exili principalment a França, on sempre va estar sota protecció. També tingué protecció a Barcelona per les amenaces de mort que havia rebut.

La seva trajectòria esportiva la va convertir en la gran dominadora dels 1.500 metres en el primer lustre de la dècada dels noranta, ja que en el Mundial de 1993, a Stuttgart, aconseguiria el bronze i, finalment, en el de 1995 tornaria a ser campiona mundial a Göteborg on, per raons de seguretat, va haver de ser traslladada de la vila d'atletes a un hotel per agents de seguretat algerians disfressats d'entrenadors. El 1995, la seva trajectòria esportiva i el seu compromís i lluita en defensa dels drets de la dona li van valer el premi Príncep d'Astúries,

tal com destacava l'acta del seu jurat: *"És representant d'un país i d'un món en el qual les facilitats per a la pràctica de l'esport no són les més favorables per a les dones"*. Finalment, el 1996 va finalitzar el seu cicle olímpic a Atlanta 1996, on una caiguda a semifinals li va impedir lluitar per una nova medalla.

Després de la seva retirada va ser elegida membre de la Comissió d'Atletes del CIO, des d'on, durant els vuit anys en què ha format part d'aquesta, ha seguit implicant-se en la promoció de la dona en la pràctica esportiva i la seva equiparació amb l'home. Sempre inconformista, insisteix que les coses no estan canviant al ritme dels temps.

76. ATLANTA 1996: UNA CICLISTA INCOMBUSTIBLE 24/06/11

En la darrera edició dels campionats de França, fent honor al significat del seu cognom, de clara arrel italiana, i a cinquanta-dos anys, la incombustible ciclista francesa Jeannie Longo ha guanyat un nou títol en la prova contrarellotge individual batent rivals que podrien ser les seves filles. Curiosament les dues ciclistes que la van acompanyar en el pòdium sumen la seva edat, Christel Ferrier (31) i Audrey Cordon (21) i, a més, amb aquest acumula 58 títols nacionals en el seu palmarès, que s'inicià en el llunyà 1979. La mateixa Jeannie es mostra molt satisfeta per aquest darrer èxit, ja que, ella mateixa ho ha comentat, la xifra de títols aconseguits coincideix amb les dues últimes xifres del seu any de naixement, 1958. No hem d'oblidar que estem parlat d'una llicenciada en matemàtiques i experta en gestió esportiva.

Amb més d'una trentena de rècords mundials, tretze campionats del món i quatre medalles olímpiques, Jeannie és, sens dubte, la ciclista més singular de la història. Longo és una de les cinc úniques dones que ha competit en set edicions dels JJOO. Va debutar a Los Angeles 1984, aconseguí la seva primera medalla a Barcelona 1992, va ser la gran dominadora a Atlanta 1996 amb l'or individual en ruta i la plata en la contrarellotge, i suma la seva quarta medalla a Sydney. En la seva més recent aparició olímpica, a Pequín 2008, Longo es va quedar tan sols a 1 segon i 63 centèsimes de la medalla de bronze a la prova individual contra el cronòmetre. La seva aspiració es assolir plaça pels jocs de Londres, la que seria la seva vuitena participació olímpica.

Possiblement la seva extraordinària longevitat esportiva es deu en bona part als seus gens. El seu pare va pujar al Montblanc quan ja havia complert els setanta-cinc anys i encara practicava el ciclocròs superats els noranta. La seva mare va esquiar fins passats els vuitanta. Aquesta dona es va criar prop dels Alps, en una família de marcat accent esportiu, envoltada per la naturalesa, i és amant de la natura. Un estil de vida molt independent que mai no ha abandonat, mantenint-se sempre allunyada del mundanal soroll. A més, amb el seu marit i entrenador a casa, pot adaptar els entrenaments a les seves necessitats, especialment en una prova tan individual i tècnica com la lluita contra el cronòmetre.

77. SYDNEY 2000: EL TORPEDE SILENCIÓS 12/04/11

Nascut en 1980 amb una severa lesió auditiva, el sud-africà Terence Parkin va créixer immers al món dels signes amb els quals es comunicava, i va trobar en la natació la seva vàlvula d'escapament, ja que dins de l'aigua se sentia igual que les altres persones. A dotze anys, el tècnic Graham Hill va detectar el seu talent i, vencent les dificultats perquè s'adaptés a la disciplina i el sacrifici necessaris, el va introduir en el món de la competició.

La seva carrera d'èxits va començar amb les cinc medalles d'or i quatre rècords mundials en els Jocs Olímpics per a sords de 1997. Dos anys després aconseguí el seu primer èxit competint

amb nedadors sense discapacitat en guanyar el bronze en els Jocs Panpacífics. Les seves marques eren excel·lents i això li va obrir la porta als JJOO de Sydney on, contra tot pronòstic, s'alçà amb la medalla de plata als 200 metres braça, convertint-se en el primer nedador discapacitat que guanyava una medalla olímpica.

A causa de ser sordmut, per prendre les sortides de les probes, Terence es guia per una llum que s'activa sincronitzada amb la botzina de sortida. Sempre ha dit que ell no hi sent gens però que ho veu tot. En els ambients de la natació se'l coneix com *"el torpede silenciós"* per la seva rapidesa i certesa a l'hora d'obtenir els seus objectius sense fer el menor soroll. Encara que Terence també participà a Atenes 2004, no va aconseguir cap medalla olímpica més, però van seguir els seus èxits en les competicions per a sords.

Amb cinc medalles en els Jocs de 2001, va continuar amb la seva excepcional actuació en els de 2005, en què en va guanyar dotze d'or i una de plata i, en l'última edició, en el 2009, va sumar unes altres set medalles d'or. Per si això fos poc, en aquests mateixos jocs va demostrar les seves qualitats també com a ciclista en la prova en línia, sobre 93 quilòmetres, assolint el bronze. No va ser cap sorpresa, ja que en el Mundial de ciclisme per a sords en 2006 s'havia proclamat subcampió en la modalitat de bicicleta tot terreny. En total 29 medalles, un rècord estratosfèric que perdurarà durant molt temps.

Però Parkin no és solament un campió en el camp esportiu, sinó també en l'aspecte humà, tal com ho va demostrar el gener del 2011, quan en una piscina de Johannesburg de la qual era monitor de natació va salvar la vida a un nen de set anys que havia romàs submergit més de dos minuts dins de l'aigua en aplicar-li el protocol de reanimació cardiorespiratòria mentre arribaven els equips d'emergència, que van poder evacuar amb vida el jove. Feliçment es va recuperar.

78. ATENES 2004: LA GRAN DAMA 17/11/11

Aquesta inigualable esportista ha esgotat els adjectius per qualificar la seva excepcional carrera esportiva, que l'ha portat a ser considerada, sense cap tipus de dubte, la millor piragüista de la història. El secret dels seus continuats èxits va molt més enllà de la preparació i la sort i no és un altre que el seu afany de superació i el seu esperit guanyador, coses imprescindibles perquè un esportista d'alt nivell sobresurti de la resta.

Formada en l'estricta disciplina i mètodes de la RDA, Birgit Fisher comparteix amb l'esgrimista hongarès Adalar Gerevich un rècord difícilment superable: haver guanyat sis medalles d'or en sengles cites olímpiques. De fet, si no hi hagués hagut el boicot dels països socialistes a Los Angeles 1984, compartiria amb Merlene Ottey Page una altra fita: haver competit en set objectius olímpics. El seu cas és únic, puix que amb vint-i-quatre anys de diferència, els divuit de Moscou 1980 menys els quaranta-dos d'Atenes 2004 , ha estat la més jove i, alhora, la més veterana piragüista a penjar-se un or. Ho va fer en dues ocasions sota el pavelló de la RDA i, després de la reunificació, unes altres quatre amb Alemanya. A més, destaca el fet que en la seva longeva carrera es registren quatre retirades temporals: en 1986 per donar a llum el seu primer fill Ole; nova aturada entre 1989 i 1991, quan va tenir el seu segon fill Ulla; una tercera en 1993 i, encara que després de Sydney semblava decidida a deixar-ho, encara una quarta, entre 2001 i 2003, com a avantsala del que seria el seu últim repte olímpic a Atenes 2004.

Malgrat ser una persona molt poc donada al protagonisme, no és estrany que de tots els seus èxits el que celebrés més efusivament fos l'or en K-4 500 metres a Atenes. En creuar la meta va somriure, llançà amb força el puny a

l'aire i amb l'altra mà alçà la seva pala en senyal de victòria mentre les seves companyes en tenien prou a sobreposar-se a l'esgotament per l'esforç fet. Era el seu vuitè or i era per celebrar-ho, però el seu inconformisme la va portar a les portes del novè, encara que va haver de *"consolar-se"* amb la plata en la modalitat de K2 500 metres.

En total, dotze medalles olímpiques, vuit d'or i quatre de plata, la qual cosa la converteixen, al costat de la nedadora nord-americana Jennie Thompson (1992-2004), en l'esportista que més medalles ha guanyat després de les divuit acumulades per la llegendària gimnasta russa Larisa Latynina. La seva carrera va començar en 1979 amb el títol mundial de K-4 500 i va finalitzar el 2005 amb dos bronzes en K-4 1. 000 metres i K2 500 metres. En total, 37 títols entre JJOO i Mundials, dels quals 27 han estat rebuts al més alt del pòdium, i destaca el fet que en cinc Mundials consecutius, entre 1981 i 1987, va ser tricampiona en K-1, K-2 i K-4 en la distància de 500 metres.

Coneguda com la Gran Dama, als canals de competició va ser gairebé imbatible, i la seva única derrota no va ser esportiva sinó en les urnes, quan el 1999 no va resultar elegida com a candidata del partit liberal alemany al Parlament Europeu.

79. PEQUÍN 2008: I FA CAMÍ DELS DESENS...!! 29/04/11

A Pequín 2008, el genet canadenc Ian Millar va aconseguir igualar no solament les nou participacions olímpiques del regatista austríac Hubert Raudschal sinó també, per fi, la seva primera i única medalla olímpica, la de plata, en la prova de salts per equips.

De fet, Millar podria ser l'únic esportista olímpic en haver participat en deu edicions dels Jocs si Canadà no hagués donat suport al boicot impulsat pels Estats Units als JJOO de Moscou. Caldrà, però, estar atents perquè el sexagenari Capità Canadà, tal com popularment se'l coneix, està disposat a arribar a aquesta xifra a Londres 2012.

Ian Millar és el genet canadenc més llorejat i a la fi dels vuitanta arribà a encapçalar el rànquing mundial gràcies a les seves dues victòries consecutives a les Copes del Món de 1988 i 1989 amb el seu llegendari cavall Big Ben, cavall que, com ell, ingressà també al Hall of Fame de Canadà. El llegendari genet canadenc i el seu inseparable cavall estan immortalitzats en una escultura situada en un lloc preferent de l'Stewart Park de Perth, la seva ciutat nadiua.

Ian Millar debutà en els JJOO de Munic de 1972 quan tenia trenta-cinc anys, i des de llavors no ha faltat a cap cita excepte la ja comentada absència forçosa a Moscou 1980. En les seves quatre primeres participacions va estar molt a prop del pòdium amb un sisè, un cinquè i dos quarts llocs, però la medalla se li resistí una i altra vegada fins que a Pequín, per fi, va obtenir l'anhelat premi. Com a integrant de l'equip canadenc, la va aconseguir a cavall de In Style i a seixanta-un anys, i fou el millor homenatge pòstum que va poder oferir a la seva esposa, que havia mort mesos abans després d'una llarga malaltia.

CAPÍTOL IV

ELS JOCS OLÍMPICS I...

80. ELS ÀRBITRES: XIULETS D'OR 23/09/09

Són els grans oblidats, però sense ells la competició no és possible. Solament són notícia quan alguna de les seves decisions és discutible o genera polèmica. Quan la seva actuació és impecable poques vegades es valora, però quan fallen són els responsables de tots els mals. Em refereixo als àrbitres. Fa uns anys, quan amb motiu dels JJOO de Sydney estava actualitzant dades de l'actuació espanyola en els diferents esports olímpics d'equip, em va picar la curiositat i vaig proposar-me aprofundir en l'aportació dels nostres col·legiats en aquest apartat dels Jocs Olímpics.

D'acord amb els documents a què he tingut accés, la primera referència la trobem en Pedro Luis Colina, que va ser el primer àrbitre espanyol que va actuar-hi; concretament a París, el 24 de maig de 1924 va arbitrar el partit de quarts de final del torneig olímpic de futbol entre Egipte i Hongria. Des de llavors i fins a Pequín 2008 són cinquanta-set els col·legiats espanyols, tres d'ells dones, que han arbitrat un total de més de tres-cents partits dels tornejos olímpics de futbol, bàsquet, handbol, hoquei, waterpolo, voleibol i beisbol. L'actual president de la Federació Espanyola d'Hoquei, Santiago Deo, és el col·legiat que més partits ha dirigit: vint-i-sis, quatre dels quals han estat finals olímpiques: la primera a Los Angeles 1984, i a continuació les de Seül 88, Barcelona 1992 i Sydney 2000.

En total són quinze, les finals olímpiques dirigides pels nostres col·legiats. A més de les quatre ja esmentades, Eugenio Asencio, que va fer el jurament en nom dels jutges i àrbitres a Barcelona 1992, ha estat l'àrbitre principal de les finals de waterpolo de Los Angeles i Seül; en bàsquet, Pedro Hernández Cabrera va arbitrar la final femenina de Los Angeles, Juan Carlos Mitjana la de Barcelona i Miguel Angel Betancourt la masculina d'Atlanta. Pel que fa a l'handbol, la parella Gallego-Llamas, considerats en el seu moment la millor parella del món, va dirigir les finals olímpiques de Barcelona i Atlanta. A ells hem de sumar unes altres dues finals en els Jocs de Barcelona: Gabriel Jiménez va formar part de l'equip arbitral de la final olímpica de voleibol, mentre que Javier Pallarés i Javier Menéndez van actuar com a àrbitres de base en la final de beisbol. La primera dona espanyola que va arbitrar una final olímpica fou Salobrar Hernández, que va dirigir la final olímpica femenina d'hoquei de Seül. L'última final amb presència arbitral espanyola va tenir lloc a Pequín 2008: Mª Luisa Villa va ser la primera assistent de la txeca Damkova en la final de futbol femení.

En uns Jocs Olímpics, pels àrbitres, el reconeixement a la seva labor és ser designats per a un esdeveniment tan important con una final. És la seva particular medalla d'or, encara que a vegades es mereixerien un xiulet d'or. En diverses ocasions el gran paper de les nostres seleccions ha estat el *"culpable"* que un col·legiat espanyol fos descartat per a una final; és el cas de Pedro Hernández Cabrera a Los Angeles pel que fa a bàsquet. A Barcelona 1992 va succeir el mateix a Asencio en waterpolo, Díaz Vega en futbol i Salobar Hernández en hoquei. Almenys aquests dos últims *"es van consolar"* xiulant el partit per la medalla de bronze.

81. LES CERIMÒNIES: UN SÍMBOL AMB MISSATGE 08/06/11

Seguint la tradició dels Jocs de l'antiga Grècia, en què a Olímpia el foc sagrat s'encenia per mitjà dels rajos solars i la seva flama romania permanentment encesa durant la celebració, l'olimpisme modern va recuperar i adaptar aquest ritual. Va ser en els JJOO d'Amsterdam 1928, en els quals en el disseny del seu estadi olímpic l'arquitecte Jan Wils va incloure una torre en què a la part superior s'instal·là un enorme pebeter en el qual, durant la celebració dels Jocs,

s'encendria el foc olímpic de forma permanent. El 28 de juliol de 1928, dia de la seva inauguració oficial, un empleat de la companyia elèctrica activà el mecanisme que va encendre la flama. Aquest singular element arquitectònic va ser anomenat la torre de la marató, encara que els holandesos la van batejar popularment com el *"cendrer de la KLM"*.

No seria fins als JJOO de Berlín 1936 quan, seguint el projecte del prestigiós historiador Carl Diem, es va establir el ritu de traslladar el foc olímpic des d'Olímpia fins a la ciutat seu dels jocs, portat en una torxa per milers d'atletes mitjançant relleus. Com a responsable del comitè organitzador berlinès, Diem va introduir també l'encesa dins del protocol de la cerimònia inaugural. Un ritu que no solament ha romàs fins als nostres dies, sinó que, a més, s'ha convertit en un dels moments més espectaculars i esperats de qualsevol cerimònia inaugural.

De fet, si repassem la història observarem que, en molts casos, aquest moment ha tingut un simbòlic però profund missatge i que, en nombroses ocasions, no ha estat exempt de fortes connotacions reivindicatives. El 1952, Hèlsinki no va desaprofitar l'ocasió de rendir tots els honors, com a últim portador, al seu llegendari atleta Paavo Nurmi que, injustament acusat de professionalisme, fou apartat dels Jocs de Los Angeles 1932. A Tòquio 1964, Yoshimori Sakai, nascut a Hiroshima el 6 d'agost de 1945, i conegut com *"el fill de la bomba atòmica"*, va encendre el foc olímpic llançant un missatge universal de pau i perquè mai més no es repetís un holocaust nuclear. A Mèxic 1968, l'atleta Enriqueta Basilio va ser la primera dona a prendre el pebeter.

Dos joves, Sara i Steve, ho van fer conjuntament a Mont-real simbolitzant la unió de les comunitats francòfona i anglòfona del Canadà. A Moscou 1980, el boicot nord-americà va tenir la seva simbòlica rèplica en ser Sergei Belov, un dels basquetbolistes de l'equip soviètic que a Munic 1972 havia derrotat els Estats Units per primera vegada a la història, qui protagonitzà l'acte d'encendre el pebeter. Quatre anys després, a Los Angeles 1984, el gran decatleta Rafer Johnson va rebre el darrer relleu de la néta de Jesse Owens, en un clar missatge d'integració racial en la persona del primer atleta de color que, el 1960, va ser triat atleta de l'any als Estats Units. A Seül, Corea va reivindicar la figura del ja ancià Sohn Kee-Chung, que el 1936 va ser campió olímpic de marató i obligat a competir pel Japó amb el nom de Son Kitei, per imposició dels llavors ocupants japonesos.

A Barcelona 1992, l'arquer paralímpic Antonio Rebollo va sorprendre el món sencer en la que es considera la millor encesa de la història. Finalment, a Sydney 2000, Cathy Freeman, la primera atleta aborigen olímpica, va retre homenatge a la cultura dels aborígens australians.

82. LES CERIMÒNIES: LA MÉS OLÍMPICA DE LES PATINADES 28/11/11

Durant la inauguració dels JJOO d'hivern a Cortina d'Ampezzo 1956, uns cables de televisió, tan inoportuns com barroerament collocats, van arruïnar un dels moments més emblemàtics de la seva cerimònia inaugural. Una vegada acabada la desfilada dels 1.200 participants, amb una marcialitat que contrasta amb el cert *"batibull"* de les últimes cites olímpiques, i després d'haver declarat inaugurats els Jocs, es va produir el moment més esperat, el de l'entrada a l'estadi de gel de la torxa olímpica.

En l'últim relleu, que es va produir a l'entrada de l'estadi, l'esquiador de fons Enrico Colli lliurà el foc olímpic al patinador Guido Caroli, el triat per prendre'l en el pebeter. La seva entrada va ser rebuda amb entusiasme pels més de tretze mil espectadors. Caroli, que portava la torxa amb el seu braç dret alçat, patinava amb l'elegància i solemnitat pròpies de

l'esdeveniment quan inesperadament, i davant la sorpresa general, va caure bruscament i el públic va emmudir. La causa de la seva caiguda va ser la no retirada d'uns cables que creuaven la pista i que havien estat utilitzats per als discursos inaugurals✣. Malgrat això, Guido Caroli aconseguí recompondre's i, com que no havia deixat anar la torxa de la mà, aquesta no es va apagar i, envoltat per un silenci expectant, va acabar el seu recorregut per dirigir-se al petit pebeter instal·lat en el centre de l'estadi i prendre-hi la flama.

Va ser la patinada més olímpica de la història. Cinquanta anys després, en el seu camí cap a Torí, el foc olímpic va tornar a il·luminar el mateix escenari; el 26 de gener de 2006, coincidint amb el cinquantenari de la inauguració dels JJOO d'hivern de Cortina d'Ampezzo, el ja octogenari Guido Caroli, acompanyat del prestigiós esquiador Kristian Ghedina, nascut en aquesta ciutat olímpica, van prendre de nou el vell pebeter, aquesta vegada sense cables ni obstacles imprevistos que deslluïssin l'acte. Va ser el just desgreuge per a un esportista que va veure arruïnat el moment més solemne de la seva vida per un error tan incomprensible com imperdonable.

✣Les imatges de la caiguda les podeu veure a: *http://www.youtube.com/watch?v=P6ySsN8BUF4*

83. EL CINEMA: GREENSPAN: UNA IMATGE VAL MÉS QUE MIL PARAULES 04/01/11

La notícia va passar desapercebuda: la veritat és que la vaig conèixer per mera casualitat fent una recerca sobre la pel·lícula oficial dels JJOO de Barcelona. El dia de Nadal de 2010, i víctima de l'Alzeimer, va morir, a vuitanta-quatre anys, Bud Greenspan, el cineasta olímpic per excel·lència. Ens ha deixat una incalculable herència, fruit de sis dècades de treball, nombrosos i valuosos documentals sobre els millors moments olímpics i deu pel·lícules oficials dels Jocs, des dels seus Setze dies de glòria de Los Angeles 1984 fins a Pequín 2008. Solament deixà de produir Marathon, la pel·lícula oficial de Barcelona 1992, que va ser dirigida per Carlos Saura. Tot i això, Greenspan va dedicar també als Jocs barcelonins un documental de la sèrie "*Setze dies de glòria*".

La seva primera experiència olímpica va ser a Londres 1948, on va fer els seus primers reportatges com a enviat especial d'una cadena radiofònica. A partir d'aquest moment, Greenspan va començar a desenvolupar el seu talent amb interessants documentals sobre l'olimpisme i les seves figures, i va dedicar-se durant deu anys a fer la seva gran obra: *"The Olympiad"* que, dividida en deu capítols, és un formidable document sobre els Jocs Olímpics. Per a la seva realització va ser necessària una profunda investigació; va treballar amb centenars de milers de metres de pel·lícula; va fer centenars d'entrevistes i va visitar més de trenta països. Amb la seva particular visió, va saber explicar amb les imatges els moments de glòria o de dolor de centenars d'atletes.

Quan era entrevistat, sempre feia referència a la seva història més memorable, que es remunta a Mèxic 1968. Greenspan explicava que quan, després de filmar l'arribada, en lamentables condicions i a una hora del vencedor, de l'últim classificat de la marató, el tanzà Stephen Akhwari, li va preguntar per què no havia abandonat, aquest li va contestar: *"Des del meu país, a més de 5.000 quilòmetres, em van enviar aquí no per començar la carrera sinó per acabar-la"*.

Ens ha deixat l'home que va fer art del documental esportiu, i el seu llegat seguirà sent un actiu del moviment olímpic que l'honora cada dia en el Museu Olímpic de Lausana amb el seu audiovisual *"Spirit of Olympics"*, en el qual pretén resumir l'essència i els valors dels Jocs. Veient les seves pel·lícules i documentals, la frase *"una imatge val més que mil paraules"* aconsegueix tota la seva dimensió.

En reconeixement pòstum, als Estats Units diversos canals especialitzats en esports li van dedicar un particular homenatge amb l'emissió dels seus millors treballs. Per definir la seva grandesa, s'ha escrit que el cineasta Bud Greenspan ha significat per al cinema olímpic el que John Ford per al gènere del western.

84. EL DOPATGE: LA CERVESA VA CAUSAR EL PRIMER DOPATGE OLÍMPIC 07/08/09

Des dels seus orígens en l'antiguitat, l'ús de productes per millorar el rendiment dels atletes i esportistes ha anat inevitablement associat a la pràctica i evolució de l'esport de competició fins als nostres dies. Si ens circumscrivim al concepte d'esport modern, a la fi del segle XIX ja sorgeixen referències de l'ús de productes per millorar el rendiment en les primeres proves de llarga distància de natació i curses ciclistes. Amb el pas de les dècades i els constants progressos científics, la recerca d'aquest *"ajut extra"* va anar proliferant fins a convertir-se en una pràctica usual davant la hipocresia de tècnics i esportistes i el consentiment d'una societat que preferia mirar cap un altre lloc.

Als JJOO d'hivern, a Oslo 1952, va començar a escandalitzar la quantitat d'injectables i amfetamines aplicats als esportistes, alguns dels quals van arribar a necessitar tractament mèdic. El 1960, una dosi letal d'amfetamina i àcid nicotínic va causar la mort del ciclista danès Knud Enemark Jensen durant els JJOO de Roma on, igual que a Tòquio, es va fer realitat el preocupant increment en el consum d'anabolitzants, evidenciat en l'espectacular augment de la massa muscular de nombrosos atletes. El drama viscut al Tour de França de 1967 va ser la gota que va vessar el got. Les impressionants imatges televisives de la mort del ciclista anglès Tony Simpson, en la dura ascensió del Mont Ventoux, víctima d'un fatal *"còctel"* d'amfetamines i alcohol, fou el detonant perquè el CIO decidís lluitar obertament contra el dopatge.

El seu primer pas va ser la creació de la comissió mèdica que va confeccionar un primer llistat de productes prohibits i va establir els controls antidopatge que es van començar a aplicar en les JJOO d'hivern de 1968 a Grenoble i, mesos després, junt als dels de sexe, als d'estiu a Mèxic. Fins llavors s'havien fet alguns febles però del tot insuficients passos, com la iniciativa, el 1955, de diversos països europeus de trobar els mitjans legals amb què fer front al dopatge o bé, sis anys després, l'entrada en funcionament del primer laboratori de control de dopatge a Florència.

El del pentatleta suec Hans Gunnar Liljenval és considerat el primer cas de detecció de dopatge en la història dels jocs olímpics moderns. El suec, desconeixedor de la novetat dels controls, va voler frenar la seva ansietat abans de la prova de tir prenent un parell de cerveses i el control al qual va ser sotmès va resultar positiu per etanol. Vist des de la perspectiva actual, estaríem parlant d'un dopatge tou. Fou l'únic cas detectat dels 667 controls fets a Mèxic 1968 i amb aquest s'inicià la relació del centenar llarg de positius descoberts ens els JJOO des de llavors. Per la seva transcendència, el cas més sonat ha estat el del velocista canadenc Ben Johnson que, a Seül 1988 va ser despossseït del seu títol de campió olímpic dels 100 metres i va passar de ser l'atleta més veloç i admirat del món al més rebutjat.

85. EL DOPATGE: ESPORTISTES DE LABORATORI 09/11/09

El 9 de novembre de 1989 es va produir la històrica caiguda del mur de Berlín. Amb aquest va caure també l'esport de laboratori instaurat pel règim de la RDA, que va buscar a través dels èxits esportius el millor altaveu internacional a una inexistent identitat com a nació. A força d'emprar tots els recursos que fossin necessaris, els dirigents del règim de la RDA van aconseguir crear un potent imperi

esportiu que durant vint anys va ser capaç de discutir l'hegemonia esportiva dels Estats Units i la mateixa Unió Soviètica. En el període comprès entre 1968 i 1988, en què va competir als Jocs Olímpics, la RDA va obtenir més de 500 medalles olímpiques.

Com era possible que d'un país de només 17 milions d'habitants poguessin sorgir tants esportistes d'elit? Senzillament, l'Estat va crear un exèrcit d'esportistes imbatible a força d'injectar grans recursos econòmics per a la seva *"fabricació"*. Va construir els millors centres de tecnificació, va disposar dels millors tècnics i va oferir una gran atenció a l'apartat científic sota coordinació de l'Institut d'Investigació sobre Medicina i Esport de Leipzig. Quatre esports —atletisme, natació, rem i piragüisme— van ser els principals pilars en els quals es va sustentar el seu macroèxit esportiu, i també va obtenir notables resultats en els esports d'equip i en altres disciplines olímpiques com la boxa o el tir, per esmentar-ne algunes.

Malgrat aquest *"paradís"*, alguns esportistes que van contrastar la vida al seu país i el que veien fora, quan anaven a competir, fugien al món occidental i van començar a alimentar la sospita del que, amb la caiguda del mur, es va convertir en una crua realitat: el dopatge massiu al qual van ser obligats els esportistes de la RDA gràcies a l'avançat sistema d'investigació que havien desenvolupat en aquesta matèria. No obstant això, la unificació d'Alemanya no va significar que es generés la superpotència esportiva que es pogués derivar de la suma dels seus esportistes d'alt nivell. Eren dos conceptes totalment oposats, encara que, després de la reconversió, alguns sí que van seguir aportant grans resultats, com Brigit Fischer, *"la reina del caiac"*, que figura en el top ten dels medallistes olímpics, amb 12 medalles —8 d'or i 4 de plata— en les seves sis participacions, dues amb la RDA.

86. LES DONES: ENCARA QUEDA CAMÍ PER FER 16/02/10

Set dones van ser les que van participar el 1924 a Chamonix en la que originalment va ser la *"primera setmana internacional d'esports d'hivern"* que, després del seu èxit, obtindria del mateix CIO el rang de primera edició dels JJOO d'hivern. Setanta-sis anys després, van ser 4.746 les dones que van competir en la seva darrera edició, disputada a Vancouver, és a dir, més del 42 % del total dels esportistes inscrits. Una xifra rècord pel que fa a la participació femenina en una cita olímpica hivernal i que pràcticament s'equipara a la presència femenina a l'última edició dels d'estiu a Pequín. No obstant això, per arribar a aquesta situació ha estat necessari un llarg camí ple d'obstacles, prejudicis i incomprensions abans que la dona hagi aconseguit la pràctica equiparació de gènere a l'esport olímpic.

En l'inici de l'olimpisme modern, el seu impulsor, Pierre de Coubertin, va reservar a la dona un paper contemplatiu i, encara que a Paris 1900 van participar vint-i-dues dones, en golf i tennis, no va ser fins a Amsterdam 1928 on realment va començar a prendre cos la presència de la dona en els Jocs amb la introducció de les primeres proves femenines en l'atletisme, la natació, la gimnàstica i l'esgrima, fet que va fer créixer la seva presència fins al 10 % del total de participants. Però, per arribar a aquesta, encara que testimonial però important, quota va ser necessària una veritable revolta reivindicativa encapçalada per la francesa Alice Millet que, el 1920, va crear la Federació Internacional de l'Esport Femení, i que se celebressin dos Jocs mundials femenins a Göteborg i París perquè les reticències del CIO, una vegada desaparegut Coubertin, comencessin a cedir davant l'evidència.

La progressió ha estat lenta. A Roma 1960 la participació femenina va ser de l'11,5 %; a Munic 1972, amb el 15 %, es va superar per

primera vegada la xifra de mil dones participants, i fins a Moscou 1980 no va sobrepassar el llistó del 20 %. Des de llavors el paper de la dona als Jocs ha crescut de forma progressiva i imparable passant pel 29 % de Barcelona 1992 i el 38 % de Sydney 2000 fins a superar el 42 % a Pequín 2008. I encara més, a causa de les exigents quotes de participació fixades per evitar que se sobredimensioni la xifra total d'atletes, el CIO tendeix a igualar el nombre de proves masculines i femenines a la majoria d'esports i modalitats. El més recent exemple el tenim en ciclisme, en què el programa per a Londres 2012 contempla que la meitat de les deu proves de pista seran femenines. Però malgrat assolir totes aquestes fites que hem comentat, a la dona encara li queda camí per fer dins del moviment olímpic.

87. ELS ESPORTS DE DEMOSTRACIÓ: QUAN LES MEDALLES EREN QUASI UNA UTOPIA 19/08/11

Com ja és sabut, des d'Estocolm 1912 fins a Barcelona 1992, per norma els JJOO sempre havien reservat un espai per als anomenats esports de demostració, aquells que malgrat no figurar dins del programa olímpic eren reconeguts pel CIO. Aquests esports eren inclosos al programa dels Jocs de torn, però els seus resultats no es comptabilitzaven en el medaller.

Uns esports ho van ser per raó d'afinitat amb el país organitzador, com els casos del corfbol a Amsterdam 1928, el futbol americà a Los Angeles 1932, el futbol australià a Melburne 1956, la pilota basca a París 1924, Mèxic 1968 i Barcelona 1992, on també fou inclòs, per única vegada, l'hoquei sobre patins. Uns altres s'admeteren per a la seva promoció de cara a una futura admissió: és el cas del beisbol en vuit ocasions fins a aconseguir-ho, el taekwondo, el bàdminton o el tennis. Quan els nostres olímpics veien el pòdium gairebé com una utopia, havien de conformar-se amb alguns èxits en aquest apartat. Es dóna el cas que, abans dels JJOO de Barcelona, Espanya havia aconseguit més medalles d'or, set, en esports de demostració que no en els Jocs pròpiament dits, en els quals després de Seül només arribava a cinc.

Quatre són els esports de demostració en els quals ha competit Espanya —pilota basca, tennis, taekwondo i hoquei sobre patins—, sumant un total de 31 medalles, de les quals més de la meitat, 17, han estat en pilota basca, deu d'aquestes d'or. En tennis van arribar les dues més sonades en el torneig de demostració de Mèxic 1968, en el qual els dos Manolos, Santana i Orantes, van protagonitzar una disputada final a cinc sets que va acabar en victòria de Santana. Quant al taekwondo, entre Seül i Barcelona, onze medalles més, cinc d'or, i finalment la de plata en hoquei sobre patins.

Com és sabut, després dels Jocs barcelonins el CIO va decidir donar un gir i va suprimir els esports de demostració i creà la comissió del programa olímpic especialitzada en l'estudi de les propostes per a la confecció del programa esportiu dels Jocs. Periòdicament aquesta comissió fa uns informes sobre la base dels quals el CIO es pronuncia. Així el *"seven"*, el rugbi a set, i el golf seran la gran novetat pels JJOO de 2016 a Rio de Janeiro, i uns altres set esports han iniciat ja la carrera per aconseguir que tan sol un d'aquests sigui inclòs al programa dels Jocs de 2020, als quals aspira Madrid. Els candidats són el beisbol i el softbol, que postulen per a la seva tornada;, el karate, l'esquaix, el patinatge de velocitat, l'escalada esportiva i el wushu. A l'estiu de 2013 tindrem la resposta durant la Sessió del CIO a Buenos Aires.

88. ELS ESPORTISTES: SOTA QUATRE BANDERES DIFERENTS 10/03/11

Les cada vegada més nombroses nacionalitzacions d'esportistes d'alt nivell fan que amb una certa freqüència ens trobem amb casos d'olímpics que, havent participat en més d'una ocasió en els Jocs, ho han fet sota els colors de

més d'una bandera. A Espanya en tenim uns quants. No obstant això, existeixen dos casos excepcionals, els d'una dona i un home, que ho han fet sota quatre banderes diferents!! Es tracta de la formidable tiradora Jasna Sekaric i del jugador de tennis de taula Ilija Lupulescu. Tots dos tenen en comú el seu origen iugoslau i que són coetanis del conflicte dels Balcans, que va suposar el desmembrament del país que els va veure néixer en sis diferents estats: Eslovènia, Croàcia, Bòsnia, Sèrbia, Macedònia i Montenegro.

Jasna Sekaric, que va néixer en l'ara croata Osijec, està considerada com una de les grans figures del tir femení pels seus tres campionats del món i sis participacions olímpiques. A vint-i-dos anys va debutar en els JJOO de Seül competint per Iugoslàvia; amb motiu de les sancions a aquesta per la guerra dels Balcans, va estar a Barcelona 1992 com a esportista olímpica independent (IOP) sota bandera olímpica, a Sydney i Atenes va competir per Sèrbia i Montenegro, i finalment, després d'independitzar-se aquesta última, a Pequín com a representant de Sèrbia. En divuit anys Jasna ha participat en sis fites olímpiques sota quatre diferents banderes i ha aconseguit cinc medalles, una d'or i tres de plata en la modalitat de pistola d'aire comprimit sobre 10 metres i una de bronze en pistola de precisió sobre 25 metres, que es distribueixen per als medallers de Iugoslàvia, l'or i el bronze, per a Sèrbia i Montenegro, dues plates, i queda la restant als llimbs d'un equip d'esportistes sota bandera olímpica.

El cas del jugador de tennis de taula Ilija Lupulescu és similar encara que amb algun matís també curiós. Va competir a Seül per Iugoslàvia, on aconseguí la seva única medalla de plata a la modalitat de dobles; va ser també un dels quinze esportistes iugoslaus als quals es va permetre participar a títol individual a Barcelona 1992 com a esportistes olímpics independents; va competir a Atlanta i Sydney com a representant de Sèrbia i Montenegro i, finalment, després de nacionalitzar-se nord-americà, va representar els Estats Units a Pequín 2008 al costat de la seva esposa, la també jugadora de tennis de taula, Jasna Fazlic, nascuda a Bòsnia.

Casos excepcionals, conseqüència d'un nou mapa polític, que gens tenen a veure amb els d'aquells esportistes que representen la bandera d'un país més per conveniència que per altra cosa.

89. ELS ESPORTISTES: UN CAS ÚNIC 05/08/10

A setze anys, veient les imatges de patinatge de velocitat dels JJOO de Calgary 1988, Clara Hughes somiava a arribar a ser algun dia olímpica amb l'equip canadenc. El que no podia imaginar és que vuit anys després arribaria a ser-ho, però en ciclisme, aconseguint a Atlanta 1996 un doble bronze en les proves de ruta i contrarellotge. Amb més d'un centenar de victòries durant la dècada dels noranta, Clara Hughes va acumular un palmarès internacional que la va portar a ser considerada una de les millors ciclistes del món. Però el seu somni encara no s'havia fet realitat.

Amb l'arribada del nou segle i amb una capacitat d'adaptació sense precedents, amb prou feines amb set setmanes d'entrenament específic, va aconseguir guanyar-se un lloc en l'equip canadenc de patinatge de velocitat sobre gel. El 2002, tan sols setze mesos després d'iniciar-se en aquest esport, Clara Hughes va guanyar la seva primera medalla en uns Jocs d'hivern, la de bronze, en la distància de 5.000 metres. Però solament havia fet que començar. Quatre anys després, a Torí 2006, va aconseguir-ne dues més: la d'or en aquesta distància i la de plata a la prova de persecució per equips.

Finalment, a Vancouver 2010, en els que van ser el seus cinquens i darrers Jocs, va ser la banderera canadenca a la cerimònia inaugural.

A trenta-set anys, catorze després de guanyar la seva primera medalla olímpica, Clara Hughes va tancar el seu palmarès olímpic amb un nou bronze als 5.000 metres. Solament cinc esportistes, tres homes i dues dones, han aconseguit guanyar una medalla en els Jocs d'hivern i en els d'estiu, però Clara és l'únic cas de la història que ha guanyat més d'una medalla en ambdós casos, dues en ciclisme i quatre en patinatge de velocitat.

A Canadà se la considera més que una atleta, perquè a més d'haver aconseguit amb la seva obstinació i esforç fer realitat els seus somnis de joventut, sempre ha estat una persona molt implicada en la formació dels joves. És una decidida treballadora humanitària i, per les seves actives participacions en nombrosos programes de diverses organitzacions, ha fet nombrosos viatges a l'Àfrica.

90. EL JOC NET: EL VALOR D'UN PERN 10/02/10

Davant l'imminent inici de qualsevol cita olímpica és inevitable escorcollar en el passat. Després d'analitzar alguns fets voldria dedicar aquest comentari a una de les més belles pàgines mai escrites sobre l'olimpisme. Ens referim a l'any 1964, a un escenari, Innsbruck, a una prova, la competició de bob, a un nom propi, Eugenio Monti i a la seva generositat amb els seus rivals.

Durant la competició de bob en dos d'aquells Jocs l'equip britànic havia establert el millor temps de la primera mànega, però va patir el trencament d'un dels perns de l'eix davanter del seu bob. Si Anthony Nash i Robin Dixon no hi posaven ràpid remei quedarien eliminats. Va ser llavors quan va aparèixer la figura de l'italià Eugenio Monti que, després d'acabar el seu descens, va desmuntar un eix del seu bob per cedir-lo als britànics que, confirmant la seva condició de favorits, a la segona mànega varen tornar a ser els més ràpids i van conquerir la medalla d'or. Monti i el seu company Sergio Siorpaes van acabar en tercer lloc.

Però tot i que aquest episodi és el més conegut, la generositat de Monti no va acabar amb aquest gest. A la segona mànega de la prova de bobs a quatre, el bob canadenc va patir danys en el seu eix i, tan aviat ho va saber, Monti i els seus mecànics els van donar un imprescindible cop de mà per resoldre el problema. El que semblava un inevitable adéu al pòdium va convertir-se en una històrica victòria dels canadencs, que van assolir la primera i única medalla d'or aconseguida fins a data d'avui per Canadà en aquesta especialitat. Els italians, que els disputaven la victòria junt amb els austríacs, van acabar novament tercers.

La generositat i joc net de Monti va ser reconeguda pel mateix COI, que li va atorgar la medalla Pierre de Coubertin. Quatre anys després, als JJOO de Grenoble, el destí el va premiar amb una doble medalla d'or, en bobs a dos i a quatre, posant un brillant punt i final a l'extraordinària trajectòria esportiva d'un home que va arribar als bobs després de veure arruïnada la seva carrera com a esquiador alpí a conseqüència d'una greu lesió.

Popularment conegut com *"il rosso volante"* pel seu cabell pèl-roig, Monti era molt apreciat i admirat pels seus compatriotes, i en reconeixement dels seus èxits esportius va ser honorat amb el nomenament de Commendatore de la República. Amb motiu dels JJOO d'hivern a Torí 2006, es va donar el seu nom a la installació on es van celebrar les probes de bob i skeleton. Lamentablement, la vida no va ser justa amb aquest gran campió, que va perdre un fill víctima d'una sobredosi, i que a setantacinc anys, acuitat per la soledat i un creixent Parkinson, va posar fi als seus dies.

91. LES INNOVACIONS: EL TARTAN VA MARCAR UN ABANS I UN DESPRÉS 01/10/10

Els JJOO de Mèxic van significar un decisiu pas cap endavant per a l'atletisme amb la incorporació de les pistes de material sintètic en lloc de les tradicionals de cendra. La incorporació del tartan, material sintètic porós compost d'asfalt, cautxú i materials plàstics, absorbent, molt resistent i inalterable a l'aigua, va ser tot un esdeveniment. A més, com que absorbeix l'impacte de la gambada, permet que es castiguin menys les articulacions de l'atleta. Ha de tenir-se en compte que al final de cada gambada es calcula que l'impacte del peu en el sòl és de dues a cinc vegades superior al pes de l'atleta.

Durant els JJOO de Mèxic 1968, a la pista de tartan de l'Estadio Azteca es van batre vint-i-dos rècords mundials d'atletisme i alguns, com els de de 400 metres i relleus 4 x 400 metres, van estar vigents més de vint anys. Especialment va haver-n'hi dos que van marcar un abans i un després: John Hines va baixar per primera vegada dels deu segons en els 100 metres (9,95), i el *"vol"* de Bob Beamon en salt de llargada. Els increïbles 8 metres i 90 centímetres de Beamon van trigar vint-i-tres anys a ser superats. A més, en salt d'alçada Dick Fosbury va establir un nou rècord olímpic (2 m 24 cm) amb un nou estil de passar el llistó, primer amb l'esquena i impulsant les cames després.

El salt Fosbury (Fosbury flop) es va consagrar per convertir-se ràpidament en una tècnica d'ús universal, *"retirant"* el clàssic corró ventral. La pista de tartan de l'estadi asteca tenia un grossor de 25 mil·límetres i estava composta per una resina que formava una superfície antilliscant, resistent i apropiada per a qualsevol competició i sota qualsevol condició climàtica.

Encara que amb el pas del temps es va produir una lògica evolució, les pistes sintètiques van prendre el nom genèric de tartan, que és com es denomina una faldilla escocesa a quadres de colors vius i que identifica els diferents *"clans"*. La seva denominació no és fruit de cap casualitat, sinó que va obeir al criteri de marca comercial de l'empresa 3M, que ja havia usat com a marca altres paraules escoceses com la de Scotch-brite (lluentor escocesa) per als seus famosos i mundialment coneguts fregalls.

Més recentment, fruit de la investigació, s'han començat a imposar, sobretot pel que fa a l'alta competició, les pistes mondotrack, que són de color blau clar i compostes per un material sintètic de major duresa que permet una major velocitat. Com a referents, tenim la pista instal·lada en el Niu de Beijing per als JJOO de 2008 o la que es va col·locar a l'Estadi Olímpic de Montjuïc amb motiu dels campionats europeus d'atletisme del 2010.

92. LA JUSTÍCIA ESPORTIVA: EL CAS, EL TRIBUNAL SUPREM DELS JOCS OLÍMPICS 06/03/12

Amb la finalitat de garantir els drets dels esportistes i vetllar pels interessos de l'esport, i a l'empara de la regla 59 de la Carta Olímpica, el TAS (Tribunal d'Arbitratge de l'Esport) designa a aquest efecte l'anomenada Cort Arbitral Esportiva (CAS), un tribunal ad hoc que, a partir de deu dies abans d'iniciar-se els Jocs Olímpics i fins a la seva cloenda, s'encarrega de resoldre els litigis que puguin produir-se en vigílies o durant la competició olímpica. És una espècie de Tribunal Suprem dels Jocs Olímpics, ja que els seus laudes són el punt final de qualsevol contenciós generat durant el desenvolupament de les competicions.

Aquest *"tribunal mòbil"* es presidit per un prestigiós jurista del TAS i compte amb la participació d'una vintena de juristes d'aquest organisme. El president del CAS és qui assigna els

casos que es plantegen als anomenats *"panells jurídics"*, formats per tres jutges, que són els que dicten el laude sobre el contenciós corresponent. En ocasions, atès l'atapeïment del calendari de competició, els panells jurídics del CAS han de reunir-se amb un marge de temps molt limitat, ja que de les seves decisions depèn el desenvolupament d'una determinada competició prevista en qüestió d'hores. Per exemple, s'han donat casos d'emetre's una resolució a prop de la mitjanit per resoldre un litigi relatiu a una prova prevista a les 9.00 h de l'endemà.

En els passats Jocs de Pequín la primera decisió de l'esmentat tribunal va obeir a l'elegibilitat d'una nedadora macedònia i la seva última resolució va ser amb motiu del polèmic final de la classe 49er de vela. Tal com es recordarà, la tripulació danesa va trencar el pal del seu vaixell minuts abans d'iniciar la medal race en la qual estaven en joc les medalles. Finalment, els danesos, que optaven a l'or, van aconseguir sortir amb el vaixell cedit per l'equip croat, ja eliminat. Malgrat sortir amb retard respecte a la resta de participants, Jonas Warren i Martin Ibsen van aconseguir acabar en setè lloc, suficient per assegurar-los la medalla d'or. L'equip espanyol, format per Iker Martínez i Xavier Fernández, amb la seva victòria en la medal race obtenia la plata; els alemanys aconseguien el tercer lloc, i l'equip italià, amb els germans Sibello, es va quedar a un pas del bronze.

Davant la situació generada, les delegacions espanyola i italiana van presentar les seves lògiques protestes, a les quals es va afegir el comitè de mesurament, però el jurat internacional de regates les va desestimar. Disconformes amb aquesta resolució, espanyols i italians van presentar, el dia 20 d'agost, un recurs davant el CAS adduint que amb el canvi de vaixell per part dels danesos s'havien incomplert diferents normes reglamentàries i que per tant havien de ser desqualificats. Cinc dies després de disputada la prova, el 23 d'agost, la jornada en què els Jocs es clausuraven, el panell jurídic format per tres juristes, en un laude polèmic que segons molts experts va establir un preocupant precedent, va decidir ratificar les decisions del jurat de regates confirmant l'or per als danesos. Mesos després, a primers de desembre de 2008, els croats Pavle Kostov i Petar Cupac van veure recompensat el seu gest envers els danesos amb el premi *"Pierre de Coubertin"* pel seu joc net.

Els interessats en la lectura de la resolució de la divisió ad hoc del TAS sobre el cas poden consultar *www.iusport.es/php2/index.php?option=com_content&task=view&id=672&Itemid=33*.

93. L'HOLOCAUST: DE LA GLORIA OLÍMPICA A L'INFERN DE L'HOLOCAUST 12/01/12

Otto Herschmann és un dels sis olímpics que han aconseguit guanyar medalla en dos diferents esports i un dels tres que ho han aconseguit en dues edicions diferents. En la primera edició d'Atenes 1896 va assolir la plata en la primera i curiosa final olímpica dels 100 metres lliures, disputada en mar obert a la badia de Zea del Pireu, enmig d'un ambient fred i aigües mogudes. En aquesta l'hongarès Alfred Hajos i Otto Herschmann van mantenir una tancada lluita per la victòria, que acabà sent per al magiar per una escassa diferència.

Setze anys després, a Estocolm 1912, sent ja el president del Comitè Olímpic austríac, Herschmann va formar part de l'equip del seu país que aconseguí la plata en la competició de sabre per equips, la qual cosa el va convertir en l'únic president d'un comitè olímpic nacional a guanyar una medalla mentre exercia la presidència, que va mantenir fins a 1918. Posteriorment, Herschmann va passar a presidir durant gairebé dues dècades la Federació Austríaca de Natació, al mateix temps que exercí la seva professió d'advocat.

Per la seva condició de jueu, al principi de juny de 1942 va ser deportat al camp de concentració

d'Izbica, a Iugoslàvia, però el seu transport va ser desviat cap al camp d'extermini de Sobibor, on va ser gasejat a pocs dies d'arribar. En el seu honor i memòria, l'any 2001, es va donar el seu nom a un carrer del districte vienès de Simmering. Herschmann va passar de la glòria olímpica a ser una víctima més de l'infernal Holocaust en el qual, pel sol fet de ser jueus, van morir nombrosos esportistes olímpics✣, entre ells els gimnastes alemanys Albert Flatow i el seu cosí Gustav Flatow, guanyadors de tres medalles en gimnàstica a Atenes 1896; l'esgrimidor hongarès Oszkár Gerde, doble campió olímpic de sabre per equips a Londres 1908 i Estocolm 1912; el també esgrimidor hongarès Janos Garay, plata en sabre individual i bronze per equips a París 1924 i or a Amsterdam 1928; l'entrenador, un gimnasta masculí i quatre de les cinc gimnastes jueves que van integrar l'equip d'Holanda a Amsterdam 1928; l'atleta polonès Janos Kusocinski, campió olímpic dels 10.000 metres a Los Angeles 1932, o l'esgrimidor Roman Kantor i el nedador Ilja Szrajbman, que van competir a Berlín 1936 representant Polònia.

Crida l'atenció el cas de l'esgrimidor hongarès Attila Petschauer, plata individual i or per equips en sabre a Amsterdam 1928 i or per equips a Los Angeles 1932. Deportat per la pròpia policia hongaresa a un camp de treball a Ucraïna, va ser reconegut pel comandant del camp, un oficial hongarès nazi que havia competit com a genet a Amsterdam 1928 i amb el qual havia tingut una certa amistat. Aquest comandant incità els seus soldats a burlar-se de Petschauer i a maltractar-lo fins al punt que van causar la seva mort per congelació. La pel·lícula *"Shunshine"*, feta el 1999, evoca des de la ficció els casos reals de tres famílies jueves, entre aquests el d'Attila.

✣*http://www.ushmm.org/museum/exhibit/online/olympics/detailphp?content=holocaust_athletes&lang=es*

94. LES LESIONS: L'ALTRA CARA DELS JOCS 18/10/08

Amb el pas del temps de cada edició dels JJOO celebrada, només se n'acaba recordant els campions, els medallistes i els principals fets esportius, però resta en l'oblit el preu que, de vegades, s'ha de pagar per aspirar a la glòria olímpica.

Segons dades que ha publicat el Comitè Olímpic Internacional, un de cada deu atletes que varen participar en els Jocs de Pequín va patir algun tipus de lesió. D'acord amb aquestes dades, un total de 1.005 esportistes, el 9,6 % dels participants, varen resultar lesionats. Tres de cada quatre dels afectats es varen lesionar competint i la resta en sessions d'entrenament.

Pel que fa a la localització de les lesions en el cos, la meitat van afectar la part inferior, el 15 % el tronc, el 20 % la part superior i el 10 % el cap. Una de cada tres lesions va ser conseqüència del contacte, el 22 % van ser motivades per causes musculars i el 20 % en accions sense contacte. No hi ha cap dubte que la lesió més mediàtica va ser la del corredor de tanques xinès Liu Xiang, campió mundial i olímpic dels 110 metres tanques, que ni tan sols va poder superar la primera tanca, fet que va suposar un fort impacte emocional entre els incrèduls aficionats locals, que veien la impotència del seu gran ídol, el qual consideraven poc menys que imbatible.

En canvi, una de les més impressionants va ser la de l'esgrimidora espanyola Araceli Navarro, que en el decurs d'un assalt va patir la luxació de la seva espatlla esquerra. Primer pels seus esfereïdors gemecs de dolor i després per la seva desolació quan els metges li van dir que no podia continuar competint. Els esports que varen enregistrar un més alt índex de lesionats van ser el taekwondo, el futbol, l'hoquei, la lluita i la boxa, tot i que hi va haver lesionats en totes les disciplines esportives. En la majoria dels casos, aquestes varen produir les lògiques

interrupcions de la competició, excepte en quatre esports: piragüisme, vela, natació sincronitzada i salts de natació.

Amoïnat per la quantitat de lesions, el Comitè Olímpic Internacional ha creat una comissió d'experts per tal que analitzi en profunditat les causes i els motius d'aquestes i emeti un informe, que serà lliurat als diferents Comitès Olímpics nacionals i el seus respectius serveis mèdics.

95. LES MASCOTES: INSPIRADES EN LA FICCIÓ PERÒ HONORANT EL PASSAT 20/05/10

Londres ha presentat en societat les seves mascotes oficials —Wenlock i Mandeville—, sorgides de dues gotes d'acer caigudes de l'última biga de l'estadi olímpic i que es transformen en alienígenes d'acord amb la història escrita per Michael Moupurgo i que es recrea en la pel·lícula d'animació *"Out of a Rainbow"*. Dissenyades per l'agència londinenca Iris, després d'una sèrie de consultes a joves, famílies i experts, es diu que estan especialment dissenyades com a reclam del públic infantil i jove, però a primer cop d'ull, la seva posada en societat sembla no convèncer del tot.

Alguna cosa semblant va succeir a Barcelona 1992 amb Cobi i després va resultar tot un èxit, encara que, en aquest cas, tinc la sensació que no serà tan senzill. En tot cas el que sí són tot un encert són els noms amb els quals han estat batejades: Wenlock i Mandeville, dues localitats britàniques que tenen molt a veure amb l'olimpisme i l'esport paralímpic.

Des de 1850, a instàncies del Dr. William Penny Brookes, impulsor de l'entrada de l'educació física a les escoles britàniques, es van començar a disputar els Wenlock Games *"com a promoció de la millora moral, física i intel·lectual dels habitants de la vila"* i els seus voltants. Aquests Jocs van inspirar l'impulsor de l'olimpisme modern Pierre de Coubertin, que personalment assistí a la seva edició de 1890, i els britànics consideren que Wenlock va ser el veritable bressol de l'olimpisme actual. Amb alguns parèntesis en el temps, els Wenlock Games, solament oberts a esportistes britànics, s'han celebrat des de llavors, i el proppassat mes de juliol van celebrar la seva cent-vint-i-quatrena edició amb un calendari de catorze esports, entre aquests alguns de molt *"anglesos"*, com el criquet, els bols, el bàdminton, el cros o el golf, i uns altres de més recents, com el triatló.

Quant a Mandeville, es tracta d'un reconeixement per ser el bressol de l'esport paralímpic. Després de la Segona Guerra Mundial, el doctor Gutman, convençut de la importància de la pràctica esportiva com la millor teràpia per recuperar persones paraplègiques, va impulsar des d'aquest hospital especialitzat de Stoke Mandeville uns jocs esportius que, amb el pas del temps i després d'una primera etapa totalment localista, van anar guanyant adeptes i evolucionant fins a convertir-se en el que avui coneixem com els Jocs Paralímpics. En definitiva, unes mascotes inspirades en la ficció però honrant al passat.

96. ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ: QUASI EL DOBLE DE PERIODISTES QUE D'ATLETES 04/11/10

De la mateixa manera que, per tal d'evitar el seu gegantisme, a partir d'Atlanta 1996 el Comitè Olímpic Internacional va fixar quotes per limitar el nombre d'esportistes en cada esport, també va establir un mínim quant al nombre d'acreditacions per als periodistes. En els darrers JJOO de Pequín 2008, els mitjans de comunicació acreditats van ser 21.000, és a dir quasi el doble dels prop d'onze mil atletes participants.

La raó és el gran desplegament tècnic i humà dels operadors televisius que aconsegueixen obtenir els drets de ràdio i televisió. Serveixi

com a mostra que a Pequín l'operatiu de RTVE va mobilitzar més de cent professionals, i dedicà als Jocs més de mil hores d'emissió a través dels seus diferents canals. És per això que el procés d'acreditació és llarg i ha de superar diferents filtres i etapes, d'acord amb l'estricta normativa del COI i en estreta relació amb els diferents Comitès Olímpics nacionals.

Tot i que els operadors televisius i de noves tecnologies posseïdors dels drets d'imatge són els que s'emporten una bona part de la quota, el COI reserva 5.600 acreditacions per a la resta de mitjans de comunicació. En els JJOO, a més de les zones habilitades en els diferents escenaris de competició, una gran part del material informatiu *"es cuina"* en dos punts neuràlgics: l'IBC (International Broadcasting Center), on es troben localitzats els platós i estudis de televisió i ràdio, i el MPC (Main Press Center), que és el centre internacional de premsa, on la immensa majoria de periodistes desenvolupen la seva tasca.

Molts d'aquests milers de representats dels mitjans de comunicació passen una gran part del seu temps en aquests dos immensos centres, on convergeix tota la informació així com les imatges de cadascuna de les competicions generades i distribuïdes per la Radiotelevisió Olímpica, l'organisme que el Comitè Organitzador disposa per generar la imatge i el so de les diferents competicions que després s'expandeixen arreu del món.

Diferents estudis assenyalen que els JJOO de Pequín 2008 van tenir una audiència acumulada superior al bilió de telespectadors. Es calcula que només la cerimònia inaugural va ser seguida per una audiència potencial de 4.200 milions de persones. Davant aquesta repercussió, no és gens estrany que els periodistes siguin quasi el doble que els atletes, que en són els grans protagonistes.

97. MOVIMENT OLÍMPIC: LES CINC ANELLES, UN SÍMBOL UNIVERSAL 01/04/09

Una macroenquesta feta a dotze mil persones de divuit països dels cinc continents confirma la vigència i els valors del moviment olímpic. Aquesta és la conclusió més significativa de l'estudi encarregat pel Comitè Olímpic Internacional a la consultora britànica Sponsorship Intelligence, especialitzada en màrqueting esportiu, i que aquesta li va presentar amb motiu de la reunió de la seva comissió executiva a Denver.

El 78 % dels enquestats es mostren incondicionals seguidors del moviment olímpic, i tres de cada quatre, és a dir el 73 %, considera que els Jocs Olímpics són més que un esdeveniment esportiu. Un percentatge semblant, el 70 %, coincideix a afirmar que els Jocs són un exemple positiu per als infants i incentiven la pràctica de l'esport. Pel CIO, aquests resultats permeten comprendre el renovat compromís i suport dels patrocinadors i dels mitjans de comunicació, especialment els operadors televisius, a la marca *"Jocs Olímpics"*. També és significatiu que el 65 % dels enquestats afirmin que aquests tenen un important paper dins de l'actual societat i que els seus efectes són beneficiosos per a la joventut. Una xifra molt semblant, el 63 %, considera que els Jocs Olímpics són el més destacat esdeveniment esportiu.

De fet, només el Campionat del Món de futbol, que agradi o no és l'esport més universal i practicat, pot equiparar el seu impacte mediàtic al d'una cita olímpica. Malgrat tot, el resultat més concloent de l'estudi és que la marca olímpica, representada pel símbol de les cinc anelles entrellaçades, és reconeguda pel 86 % dels sondejats, i això li dóna un caràcter d'universalitat.

Els valors més associats als Jocs Olímpics es concentren en tres apartats: l'excel·lència,

competir per guanyar, l'amistat fruit de la convivència entre les diferents comunitats, i el respecte als valors humans. Finalment, també queda reflectit en aquest estudi el paper i les responsabilitats que s'atribueixen al CIO com a element comunicador i integrador entre cultures, com a estimulador dels joves envers la pràctica esportiva i com a principal referent en la lluita contra el dopatge.

98. MOVIMENT OLÍMPIC: USAIN BOLT I SOLIDARITAT OLÍMPICA 17/04/09

Encara que els seus antecedents es remunten al principi de la dècada dels seixanta, va ser a l'any 1981, durant els primers mesos del mandat de Joan Antoni Samaranch al capdavant del COI, que el projecte de Solidaritat Olímpica va agafar una forta embranzida. Aquest organisme del moviment olímpic té com a principal objectiu ajudar els Comitès Olímpics nacionals dels països amb menys recursos, no solament a desenvolupar les seves infraestructures esportives sinó també formar i perfeccionar els seus tècnics i esportistes.

Els programes de suport de Solidaritat Olímpica van facilitar la presència als JJOO de Pequín 2008 de quasi sis-cents esportistes dels cinc continents, un elevat percentatge del 60 % dels més de mil que varen rebre suport econòmic per poder fer la seva preparació olímpica. Amb el seu esforç i constància, molts d'aquests esportistes van retornar l'ajut rebut en forma de medalla, ja que van totalitzar-ne 81, 19 d'or, 33 d'argent i 29 de bronze, en alguns casos amb la importància afegida que varen guanyar la primera medalla de la història olímpica del seu país, per exemple el Tadjikistan, l'Afganistan o Togo. Per exemple, l'indi Abhinav Bindra, després de dos anys d'intens entrenament als Estats Units, va aconseguir en tir de carrabina el primer or individual per a l'Índia, que fins aleshores havia viscut de la ja llegendària glòria del seu equip d'hoquei.

Solidaritat Olímpica va invertir prop de 250 milions de dòlars a subvencionar la preparació d'aquest miler d'esportistes que, d'altra forma, difícilment haurien disposat dels medis necessaris per competir a Pequín. Les nomenades *"borses"* d'ajut garanteixen als esportistes seleccionats, d'acord amb els criteris de les respectives federacions internacionals, la seva preparació en les millors condicions durant els dos anys anteriors a la fita olímpica.

L'atleta jamaicà Usain Bolt que, junt amb el nedador nord-americà Michael Phelps, va ser la gran figura dels JJOO de Pequín, té una especial relació amb Solidaritat Olímpica. Malgrat la gran projecció mediàtica assolida pel considerat atleta més veloç del món i de tot el que s'ha dit i s'ha escrit sobre ell, ben pocs coneixen que, a l'any 2003, quan només tenia disset anys, el Comitè Olímpic jamaicà, veient les seves excepcionals qualitats, va demanar i obtenir per a Usain Bolt una beca de Solidaritat Olímpica. Pel que ha succeït des de llavors, queda fora de dubte que Usain Bolt va saber treure'n el màxim profit. Avui Bolt, al qual per la seva extraordinària velocitat sobrenomenen *"el llamp"*, és l'indiscutible número 1 mundial dels 100 i 200 metres llisos.

Font: *"Revue Olympique". Revista trimestral publicada pel CIO.*

99. ELS JOCS PARALÍMPICS: UNA SIMBIOSI ENVEJABLE 16/03/10

A Vancouver l'esport paralímpic espanyol ja ha assolit la seva primera medalla. Com en edicions precedents, els nostres esquiadors invidents són la millor garantia. Ion Santacana i el seu guia Miguel Galindo s'han penjat al coll la medalla d'argent en la prova d'eslàlom, i no tenim cap dubte que encara ens proporcionaran alguna satisfacció més.

Voldria felicitar TVE pel reportatge que ha emès la segona edició del Telediario, en el qual

s'ha fet justícia als guies, aquests generosos esportistes anònims que són imprescindibles perquè els esportistes invidents o amb una deficiència visual puguin competir i aconseguir èxits.

Avui hem conegut Miguel Galindo, que és *"l'altre jo"* de Ion Santacana; Raquel García, la inseparable guia d'Anna Cohí; Félix Aznar, que sempre obre el camí a Gabriel Gorce, i Álex Suñé, el que traça els passos d'Andrés Boira. El seu imprescindible paper té una doble exigència: la del seu sacrifici com a esportistes per tal d'estar al nivell d'aquells que guien i el seu saber estar, sempre en un segon pla, quan arriben els èxits, les medalles i els reconeixements. Són el seus ulls i la seva capacitat de comunicació vital per tal de sincronitzar la perícia i l'esforç. En síntesi, formen una simbiosi envejable, creant un nexe de relació humana que va molt més enllà de la mateixa activitat esportiva.

En nombroses ocasions he tingut l'oportunitat de formar part com a jurat de diferents premis esportius i, per exemple, vaig tenir una gran satisfacció quan, a finals del 2008, durant la reunió del jurat convocat anualment per la UFEC (Unió de Federacions Esportives de Catalunya) per tal de premiar els millors esportistes catalans, aquest va donar un unànime suport a la meva proposta de concedir un reconeixement als guies dels esportistes invidents en la persona de David Llauradó, el *"timoner"* de Cristian Venge, campió mundial i paralímpic de ciclisme en ruta i pista.

100. EL PROFESSIONALISME: EL DIA QUE LA REALITAT S'IMPOSÀ A LA HIPOCRESIA 28/10/10

Al llarg de la història olímpica moderna el concepte fonamentalista de l'amateurisme per part dels dirigents del CIO ha ofert nombrosos episodis per a la polèmica; potser el més sonat va ser la injusta desqualificació de l'atleta nord-americà Jim Thorpe, que va ser la gran figura a Estocolm 1912. Una injustícia que trigà massa temps a ser reparada, ja que la seva rehabilitació no es va produir fins al 1982.

Malgrat l'oficialisme del moviment olímpic, a partir de la dècada dels cinquanta la frontera entre l'amateurisme i el professionalisme es va anar permeabilitzant de forma gradual, probablement com a concessió al professionalisme d'estat dels països socialistes, encobert sota el mantell de l'exèrcit, especialment els de l'Europa de l'est. No obstant això, cada vegada era més evident que els esportistes destacats rebien *"incentius"* de les empreses fabricants de material esportiu. Els esportistes d'elit començaven a percebre importants ingressos *"camuflats"* en la projecció publicitària i un altre tipus de prebendes que els *"preservaven"* com a amateurs malgrat que els seus signes de professionalisme eren cada vegada més evidents. Era un secret de domini públic però ningú no volia posar el dit a la nafra.

Sota el signe de l'anomenat *"amateurisme marró"*, va començar el lent i progressiu camí cap a l'accés als JJOO dels millors esportistes que, sota les directrius de Joan Antoni Samaranch, s'accelerà a Seül 1988 i que, amb caràcter general, es formalitzà a Barcelona 1992. En vigílies dels JJOO d'hivern de Sapporo 1972 es va produir un fet que va suposar el principi de la fi de l'amateurisme en els JJOO.

L'esquiador austríac Karl Schranz, una de les grans figures del moment, que no tenia objeccions a fer referència en declaracions públiques a les seves vinculacions amb els seus patrocinadors esportius, va fer un vaitot a l'ortodòxia encarnada pel president del CIO Avery Brundage que, per cert, va ser company d'equip de Jim Thorpe a Estocolm 1912 i un dels seus acèrrims detractors després. Schranz, en resposta a l'advertiment del president del CIO que expulsaria dels Jocs aquell esportista de qui es provés el professionalisme, va dir: *"A mi ningú no em privarà de participar en els JJOO, ni el president Brundage ni cap altre membre del decadent*

moviment olímpic. Estic en la vila olímpica i la deixaré quan els Jocs s'hagin clausurat". A Brundage no li va quedar un altre remei que, en una fugida cap endavant, expulsar de forma immediata l'esquiador austríac. Va ser el cant del cigne: el camí ja estava obert, la realitat s'havia imposat a la hipocresia. L'arribada de Samaranch va ser determinant i acabà per incorporar als JJOO una realitat irreversible i que en bona part ha contribuït al seu rellançament.

101. EL PROFESSIONALISME: PROFESSIONALITZAR L'AMATEURISME 24/10/11

L'expulsió per presumpte professionalisme del gran esquiador austríac Karl Schranz dels JJOO de Sapporo 1972 va marcar un abans i un després en relació amb el fals amateurisme, fins llavors hipòcritament tolerat pel CIO. Així, a l'any següent, a la seva 74a Sessió, celebrada en la búlgara Varna, el CIO va celebrar alhora el seu 8è Congrés Olímpic. Durant la seva intervenció, en representació de les federacions internacionals, i en relació amb el desfasat concepte d'amateurisme exigit als atletes per participar en els Jocs, Thomas Keller va llançar un clar missatge a l'immobilisme del moviment olímpic en reivindicar que: *"ja és moment que el CIO abandoni la seva estàtica postura i es mostri dinàmic per modificar l'elegibilitat dels atletes"*.

Pressionat per les circumstàncies, el president del CIO, Lord Killanin, va activar una comissió tripartida (CIO, AMB'S i FFII) perquè en la següent sessió l'esmentada norma s'adaptés a les circumstàncies. Va ser a Viena, el 23 d'octubre de 1974, i durant la 75a Sessió del CIO, on, per a la seva immediata entrada en vigor, es va aprovar el nou redactat de la norma 26 de la Carta Olímpica, en matèria d'elegibilitat dels atletes per competir en els Jocs Olímpics:

"1. L'esportista que participi en els JJOO ha de respectar les regles i normes del Comitè Olímpic Internacional, així com les regles i normes de la seva respectiva Federació esportiva internacional, fins i tot quan aquestes regles de la Federació siguin més rigoroses que les del COI.

2. En cap cas l'esportista que participi en els JJOO no pot obtenir qualsevol tipus de benefici financer o material, relacionat amb la seva participació esportiva, amb excepció de les normes complementàries d'aquest article.

3. En les normes complementades s'autoritza als atletes olímpics el següent: a) Actuar com a professor d'educació física en graus elementals. b) Acceptar, durant el període d'entrenament i competició fixat per les normes de cada federació esportiva internacional, una subvenció a través del Comitè Olímpic nacional o la Federació nacional respectiva per a manutenció, allotjament, despeses de viatge, diners de butxaca, assegurances de malaltia i accidents, indumentària esportiva, equip, tractament mèdic, fisioteràpia i honoraris d'entrenadors autoritzats. c) En cas necessari, l'atleta podrà percebre una indemnització, autoritzada pel seu Comitè Olímpic nacional o la corresponent Federació nacional per les pèrdues d'ingressos que es deguin a la impossibilitat d'exercir la seva professió durant la preparació o la participació en els JJOO o competicions internacionals. En cap cas aquesta indemnització no pot ser major que la quantitat que l'esportista hauria guanyat en l'exercici normal de la seva professió durant el mateix període. d) Acceptar premis pels seus triomfs esportius dins dels límits fixats per les regles. i) Acceptar beques."

Tal com es podrà observar, el moviment del CIO es va quedar a mig camí entre el desfasat concepte d'amateurisme i el reconeixement explícit del professionalisme, és a dir que va ser com professionalitzar l'amateurisme permetent un cert equilibri amb els esportistes d'estat dels països socialistes sota l'òrbita soviètica. Fou un pas cap endavant però va ser insuficient per les veritables exigències, ja que

encara s'impedia la participació olímpica a destacats esportistes obertament professionals. Sis anys després, l'arribada de Joan Antoni Samaranch a la presidència del CIO va suposar la definitiva obertura dels Jocs als millors esportistes, que es va completar amb el retorn del tennis a Seül 1988 i amb la presència dels jugadors de bàsquet de l'NBA a Barcelona 1992, acabant així amb tot tipus d'absurds perjudicis.

102. EL PROGRAMA ESPORTIU: RENOVAR-SE O MORIR 19/03/09

El pentatló modern és l'únic esport que porta el segell d'origen del mateix Comitè Olímpic Internacional, ja que el seu principal impulsor el 1909 va ser el llavors president, Pierre de Coubertin, que el va idear com una adaptació als temps moderns del pentatló dels Jocs de l'antiga Grècia. Així, de la cursa a l'estadi, el salt de llargada, els llançaments de disc i de javelina i la lluita originals es va passar al tir, l'esgrima, l'hípica, la natació i la cursa camps a través.

Diuen que a l'hora d'escollir les cinc modalitats, Coubertin es va inspirar en la llegendària gesta d'un oficial de l'exèrcit napoleònic que, va aconseguir complir la seva missió de lliurar un correu després de travessar al galop el territori enemic, on va haver de lluitar amb la seva espasa, va venjar amb la seva pistola la mort del seu cavall i va escapolir-se nedant per tal d'arribar al seu destí corrent camps a través. És a dir, hípica, esgrima, tir, natació i cursa a peu.

Coubertin el va definir con un esport pedagògic perquè a la vegada exigeix força física, precisió, tècnica, astúcia i capacitat d'adaptació. El que no es va complir va ser el seu desig que el pentatló modern es convertís en l'esport rei dels Jocs tal com ho havia estat en els de l'antiguitat. Enguany es compleix el centenari de la seva inclusió en el programa olímpic i a Londres 2012 es compliran els cent anys del seu debut a Estocolm 1912. La gran progressió de l'esport i el dinamisme que l'efecte televisiu ha generat en la majoria de les competicions ha deixat aquest esport com una mena de relíquia incapaç d'adaptar-se a les exigències actuals.

Una prova la tenim en els JJOO de Pequín, en què la competició de pentatló modern va durar dotze hores, dispersada en tres diferents escenaris, i això va suposar una dificultat afegida per seguir-lo. Si aquest esport no tingués el segell d'origen del mateix COI ja faria temps que hauria desaparegut del programa olímpic. Avui, en un intent de mantenir-lo, i amb l'objectiu de limitar-ne la durada i donar-li un aire més televisiu, dues especialitats han estat aplegades en una sola. El tir i el cros passen a ser un concurs únic, amb un plantejament semblant al biatló de l'esquí de fons, en què els atletes alternen a la vegada la cursa i, a cada quilòmetre, el tir de precisió.

La novetat ha estat acollida amb divisió d'opinions, i caldrà un marge de temps per extreure'n les conclusions. En tot cas la realitat és que el pentatló, que de modern ja en té poc, s'ha convertit pràcticament en un esport testimonial i s'ha vist superat per l'aparició, amb força empenta, del triatló. És qüestió de renovar-se o morir.

Font: *http://www.nytimes.com/2008/11/27/sports/olympics/27pentathlon.html?_r=2&ref=sports*

103. LES SEUS: UNA RENÚNCIA SENSE PRECEDENTS 04/02/11

El 4 de febrer de 1976 es van inaugurar els JJOO d'hivern d'Innsbruck. Tan sols dotze anys després la ciutat austríaca tornava a ser seu de la cita olímpica d'hivern. Va ser la solució d'emergència del CIO després d'un fet únic i sense precedents en la història del moviment olímpic, que va ser la renúncia de Denver a organitzar-los. Mai abans ni mai després una ciutat triada com a seu olímpica no ha renunciat

al compromís d'organitzar els Jocs.

Al maig de 1970, i durant la 69a Sessió del CIO a Amsterdam, la capital de l'estat de Colorado va ser designada seu olímpica dels Jocs d'hivern del 1976. No obstant això, des del principi va haver-hi una forta oposició ciutadana per considerar que els Jocs generarien un impacte ambiental i perjudicarien el turisme d'hivern a les Rocky Mountains, oposició que es va multiplicar en donar-se a conèixer el gran increment del seu cost econòmic i la necessitat d'una emissió de bons públics per valor de 5 milions de dòlars per al seu finançament, fins al punt de provocar la celebració d'un referèndum.

Celebrat el 7 de febrer de 1972, els resultats van ser concloents, ja que dos terços dels votants es van pronunciar en contra, i una setmana després la ciutat va formalitzar la seva renúncia davant el CIO, que es va trobar amb una patata ben calenta. En principi es va buscar sense èxit una solució *"americana"*, oferint-los a la canadenca Whistler, que en el 2010 vas ser subseu, i a Salt Lake City. I encara que Suècia i la francesa Grenoble es van mostrar predisposades a organitzar-los, l'oferta d'Innsbruck, que els havia organitzat el 1964, i la garantia que les seves instal·lacions estaven en perfecte estat, va convèncer el CIO per atorgar-li la confiança davant la incertesa que suposava córrer el risc d'apostar per una altra opció en un món sota els efectes negatius de la crisi econòmica provocada pels preus del petroli.

Tant els Jocs d'hivern com els d'estiu del 1976 van significar una dura prova per al moviment olímpic a causa de les complicacions que es van derivar de llurs respectives seus. Els d'estiu a Mont-real pel boicot dels països africans en protesta per l'apartheid sud-africà i pel monumental deute que van deixar i que fins no fa molt van estar pagant els ciutadans canadencs, i els d'hivern perquè van estar en perill de no celebrar-se després de la comentada renúncia de Denver.

Els Jocs d'hivern d'Innsbruck 1976 van tenir dos pebeters, un dels dos com a record dels Jocs del 1964. Tecnològicament, cal destacar l'aparició dels cascs aerodinàmics, innovadors esquís perforats i vestits anatòmics amb caputxa per als patinadors. En l'àmbit esportiu, l'ídol local Frank Klammer i l'alemanya Rossi Mittermaier van ser les seves més destacades figures en esquí, i la patinadora nord-americana Dorothy Hammil va ser la guanyadora de l'or en patinatge artístic per decisió unànime dels jutges. Espanya solament va acudir amb quatre esquiadors, i el millor fou *"Paquito"* Fernández Ochoa amb un novè lloc en la prova d'eslàlom, encara que lluny del gloriós or que havia aconseguit a l'anterior edició a Sapporo 1972.

104. ELS SÍMBOLS: EL SEGREST DE LA BANDERA OLÍMPICA 29/09/10

La bandera amb fons blanc i cinc cèrcols triada com a símbol del moviment olímpic en el Congrés del CIO celebrat a París el 1914, va onejar per primera vegada en uns Jocs Olímpics a Anvers 1920.

Aquesta bandera té la seva història, ja que va ser *"segrestada"* com a conseqüència d'una aposta entre dos esportistes nord-americans. El doble campió olímpic de natació, Duke Kahanamoku va reptar a fer-ne una de grossa el seu amic *"Harry"* Prieste, que acabava de guanyar el bronze en salts de plataforma, i aquest va acceptar. La veritat és que tots dos es van colar a l'estadi i van agafar la bandera olímpica i, tot i que van ser descoberts, van aconseguir escapolir-se d'uns policies que els van empaitar infructuosament.

Des de llavors, de la bandera mai més no se n'ha sabut. Gairebé vuitanta anys després, el 1997, en el transcurs d'un acte del Comitè Olímpic d'Estats Units, un periodista va preguntar a l'únic medallista nord-americà supervivent d'aquella cita què opinava sobre el fet que, després de tants anys, encara no s'hagués

resolt la desaparició de la bandera olímpica d'Anvers. L'interlocutor no era un altre que el mateix *"Harry"* Prieste, i la seva resposta el va deixar bocabadat: *"Potser et puc ajudar a trobar-la"*. I afegí: *"Està a casa meva, en el fons d'una vella maleta"*. D'aquesta forma es va descobrir l'autor d'un llarg *"segrest"* de setanta-set anys i que mai no havia estat resolt.

Tres anys més tard, en vigílies de l'inici dels JJOO de Sydney, un centenari Hal Haig Prieste, amb la vista afeblida i una pronunciada sordesa, va retornar al CIO el que era seu. Avui aquesta bandera, descolorida i deslluïda pel pas del temps, que Prieste ni tan sols es va plantejar exposar-la en algun lloc de la seva casa, es pot veure al museu del CIO, a Lausana.

Font: *Journal of Olympic History, volum 10, "The Story the rings", K. Lennartz, The New York Times / BBC.*

105. LA TECNOLOGIA: L'IMPERI DE LA CENTÈSIMA 11/08/09

La polèmica que va envoltar el resultat de la final dels 100 metres lliures als JJOO de Roma va ser determinant perquè s'accelerés l'arribada del cronometratge electrònic a les proves de natació. La igualada arribada entre el nedador australià John Devitt i el nord-americà Lance Larson va dividir els jutges d'arribada i els cronometradors. Els primers van decidir donar com a guanyador l'australià, mentre que els tres cronometradors coincidien a donar el mateix temps a Devitt, 55 segons i 2 dècimes. En canvi, a Larson un li donava 55 segons i els altres dos li donaven 55 segons i 1 dècima. El vot del jutge àrbitre va desfer l'empat existent, i finalment, després de constants anades i vingudes, varen donar com a guanyador Devitt.

Malgrat que la protesta oficial del responsable de l'equip nord-americà, Max Ritler, va estar acompanyada d'unes imatges que semblaven demostrar l'error dels jutges, no hi va haver rectificació i Larson es va quedar sense la medalla d'or que, més que probablement, havia guanyat. Aquesta experiència va marcar Max Ritler que, dies després, va ser elegit nou president de la FINA per al quadrienni 1961-1964. Aquest fet, la necessitat de millorar l'eficàcia i els constants progressos tecnològics varen fer la resta.

Als JJOO de Tòquio no hi va haver lloc per a més polèmiques, ja que els temps es varen cronometrar amb centèsimes, tot i que els resultats oficials només es van publicar en dècimes. Tot això gràcies a la tecnologia aplicada per la empresa japonesa Seiko, que va utilitzar un nou cronògraf, el Quartz Crystal QC-951, un rellotge compacte de quars capaç de mesurar fins a les mil·lèsimes de segon i d'imprimir els resultats del cronometratge. Cinc anys després el primer rellotge analògic de quars va irrompre de forma irresistible en el mercat mundial canviant tots els esquemes vigents. Qui no recorda haver-ne tingut un?.

A Mèxic 1968, en el seu retorn com a cronometrador oficial, Omega va aplicar amb èxit l'ús de les plaques electròniques que establien el temps i l'ordre d'arribada en ser tocades pels nedadors. Es tractava del Swim-O-Matic, que ja s'havia experimentat amb resultats positius un anys abans en els Jocs Panamericans. A partir d'aquesta data podria produir-se un error tecnològic, però en cap cas, com fins aleshores, fruit de la imperfecció de l'ull humà.

106. LA TECNOLOGIA: LA GRAN HERÈNCIA DE MÈXIC 1968 27/10/10

El 27 d'octubre de 1968 a l'estadi asteca s'apagà la flama olímpica que quinze dies abans havia pres, per primera vegada, una dona, Enriqueta Basilo. Aquests Jocs han passat a la història per molts motius: l'aparició del tartan i els formidables rècords de velocitat i salt de llargada, que van trigar més de dues dècades a ser superats; el cronometratge electrònic i automàtic, que va permetre l'accés simultani als resultats de cadascun dels atletes gràcies a l'OmegaScope, o la generalització dels controls

antidopatge, que van donar lloc a la primera desqualificació d'un atleta per aquest motiu.

Però la gran herència que deixà Mèxic 1968 va ser el gran avenç que va suposar la difusió mundial en directe, via satèl·lit, de les imatges de les competicions, fet que va generar una audiència estimada en uns 600 milions de teleespectadors. Això va poder ser possible gràcies al gran esforç de les cadenes televisives ABC (Estats Units), Televisa (Mèxic), UER (Europa) i NHK (Japó), i a l'ús del satèl·lit experimental de la NASA ATS3, al qual es va haver de recórrer en fallar el llançament de l'Intelsat III, dissenyat a aquest efecte.

El CIO es va adonar immediatament de la repercussió i transcendència que suposava la massiva audiència televisiva generada per les transmissions en directe i per això, el 1971, va modificar la norma 21 de la Carta Olímpica convertint-se en l'únic negociador per als drets de televisió, que fins llavors havien estat pràcticament testimonials. El resultat no es va fer esperar i a Moscou els seus ingressos per aquest concepte ja van experimentar un notable augment.

L'aposta de Joan Antoni Samaranch de negociar els drets a llarg termini va donar lloc al fet que els grans operadors televisius apostessin pels Jocs Olímpics com un dels seus principals referents, multiplicant-se els ingressos fins a arribar a prop dels 1.800 milions de dòlars pagats pels drets dels JJOO de Pequín 2008. L'era dels satèl·lits va suposar un abans i un després en la universalitat del moviment olímpic.

107. LA TELEVISIÓ: TOT VA COMENÇAR AMB 2.000 GUINEES 10/03/10

El 1936, durant la celebració dels JJOO de Berlín, va tenir lloc la primera experiència televisiva en uns Jocs en transmetre's en directe algunes proves que els berlinesos van poder veure gratuïtament en vint-i-cinc sales distribuïdes per tota la ciutat. Va ser una demostració al món de la puixant tecnologia alemanya, encara que, això sí, fóra dirigida a limitats nuclis d'espectadors.

Després del parèntesi de la Segona Guerra Mundial, malgrat que els Jocs es van reprendre de forma austera, és a Londres 1948 on hem de situar l'origen dels drets d'imatge dels Jocs Olímpics, quan la BBC va pagar al Comitè Organitzador 2.000 guinees, equivalents a 500 euros, per poder difondre imatges d'algunes proves. Acabats els Jocs, i a causa del favorable resultat econòmic obtingut, els organitzadors van optar per retornar els diners a la BBC per tal de no ser titllats d'avars, però ja s'havia establert el precedent.

Aquest mateix any el CIO va incloure els drets d'imatge en la Carta Olímpica. No obstant això, no va ser fins a Roma 1960 que es va reactivar aquest tema i el CIO va ingressar per aquest concepte 1,8 milions de dòlars, una xifra que en l'actualitat seria del tot irrellevant. Conscient de la importància que el fenomen televisiu tenia en la difusió de l'ideari olímpic, a l'hora de negociar els drets d'imatge el Comitè Olímpic Internacional va posar com a condició als operadors el seu compromís d'emetre les imatges en obert i gratuïtament.

Després del fracàs econòmic amb què es va saldar l'edició de Mont-real 1976, va ser a Moscou 1980 que es va experimentar el primer increment important dels drets d'imatge. Malgrat el boicot dels nord-americans, la xifra dels ingressos per aquest concepte va vorejar els 90 milions de dòlars i es triplicà quatre anys després a Los Angeles 1984 on, per aquest concepte, es van ingressar 287 milions. En un vertiginós ascens, els drets televisius van disparar-se fins als 406 milions a Seül 1988, als 612 de Barcelona 1992 i als 890 a Atlanta 1996, i van superar els 1,200 milions a Sydney 2000. Després d'un suau creixement a Atenes 2004, on es van pagar 1.400 milions, l'última cita celebrada a Pequín 2008 ha establert una xifra rècord propera als 1.800

milions de dòlars. És a dir, pels drets de la darrera edició dels Jocs que es va pagar el valor de Roma 1960 multiplicat per quasi mil.

Sumant els Jocs d'hivern i estiu es calcula que des de Los Angeles 1984 el CIO ha ingressat més d'onze mil milions de dòlars. Avui, amb milionaris índexs d'audiència i amb l'efecte multimèdia aportat per les noves tecnologies, especialment Internet i les xarxes socials, el CIO ja no és tan partidari d'exigir l'emissió en obert i es mostra disposat a acceptar l'aposta del millor postor encara que, de vegades, els drets vagin a les mans d'operadors privats.

108. LA TELEVISIÓ: EL DIA QUE L'ESPORT VA CANVIAR PER SEMPRE 25/07/10

El 7 de desembre del 1963 marca un abans i un després en la forma de seguir l'esport. Aquell dia, per primera vegada, en plena transmissió televisada, es va repetir una jugada que acabava de produir-se. Va ser el primer *"instant replay"* de la història. A partir d'aquest moment ja res no va ser igual i, amb el pas dels anys i l'evolució tecnològica, aquesta tècnica s'ha convertit en tota una cultura. A dia d'avui se'ns faria inconcebible no poder veure a l'instant la repetició des de diferents angles de les imatges d'una jugada, amb el més insignificant detall, gràcies a les càmeres superlentes d'alta definició.

A finals de la dècada dels cinquanta i principi dels seixanta, les tres principals cadenes televisives nord-americanes aprofitaven el descans dels partits de l'NFL i l'NBA per repetir les jugades més destacades. Malgrat tot, el jove director de transmissions esportives de la CBS, Tony Verna, *"enemic"* de les pauses i aturades pròpies de futbol americà, feia temps que rumiava un desafiament tècnic que permetés introduir un element nou i atractiu per a l'audiència. L'objectiu no era altre que trobar la forma de poder transmetre als espectadors aquelles imatges que només ell veia en el camió de realització. Aquesta innovació, que trencaria tots els esquemes, pretenia trobar la forma de repetir una jugada a l'instant sense haver d'esperar al descans. El repte era veure quin era el sistema més ràpid i efectiu de marcar, rebobinar i reproduir, amb la major precisió possible, la part de la cinta de vídeo que es volia repetir.

Aquell 7 de desembre de 1963, amb motiu del tradicional partit de futbol americà entre l'Armada i l'Exèrcit, en el taxi que el portava camí de l'estadi de Filadèlfia, Verna va sorprendre amb aquesta iniciativa els periodistes encarregats de fer la transmissió: el narrador Lyndsey Nelson, l'analista Terry Brenan i el reporter Jim Simpson. Els va demanar total confidencialitat per si de cas *"l'invent"* no funcionava. El cert és que, durant la transmissió, Verna ho va anar provant sense èxit fins en set ocasions però, quasi al final del partit, es va produir un assaig i Verna no va dubtar a donar l'ordre per inserir la repetició de les imatges de la jugada, mentre que el veterà narrador Lynsey Nelson comentava sobre aquestes: *"Això és un no viure!! Senyors i senyores, l'Exèrcit no ha tornat a anotar."* L'impacte va ser total, i després d'un més per perfeccionar el sistema, amb la finalitat que els telespectadors no confonguessin les imatges en viu del joc amb les de la seva repetició, Verna ho va tornar a repetir en el play-off de l'NBA.

La revolució havia començat i ja no hi hauria marxa enrere. Així, un any després, l'instant replay ja era utilitzat per les principals cadenes televisives nord-americanes. Per acabar, i en relació amb la important influència i repercussió que actualment té la televisió sobre l'esport, els convido a reflexionar sobre aquesta frase de Tony Verna: *"El que no vegis per televisió, no existeix"*, i el cert és que aquell esport que no apareix per televisió és com si realment no existís.

En la seva dilatada trajectòria professional, Tony Verna va tenir una estreta relació amb els Jocs Olímpics, primer com a director de producció de la cadena CBS als JJOO de Roma, després com a responsable d'esports d'aquesta cadena televisiva i finalment com a director executiu de l'operatiu de la cadena ABC a Los Angeles 1984, tasca que li va valdre un premi Emmy.

Font: *www.tonyvernatv.com*

109. LA TORXA OLÍMPICA: EL RELLEU MÉS SURREALISTA 02/11/11

El 2 de novembre de 1956, en el sagrat recinte d'Olímpia va tenir lloc el ritual pel qual s'encenia el foc olímpic que havia de presidir els JJOO de Melbourne, la inauguració dels quals estava prevista vint dies després. Després d'arribar a Atenes, i ser introduïda en un llantió, la flama olímpica va ser traslladada amb avió fins a Austràlia, i arribà a Darwin, des d'on un altre vol la traslladà a Cairns, a Queensland, on inicià el seu camí cap a Melbourne portada en una torxa d'alumini mitjançant relleus atlètics. Va ser un itinerari accidentat en el qual no van faltar incidències com la pluja i el vent, i en el qual fins i tot va arribar a ser suplantada en una broma de les més sonades de la història de l'olimpisme.

Un grup d'estudiants de veterinària del Saint John's College de Sydney, contraris al recorregut de la torxa per considerar que era una simbologia pròpia del nazisme, eren partidaris de mètodes més moderns i es van proposar fer una protesta simbòlica amb motiu de l'arribada de la torxa a Sydney. Per a això van idear una rudimentària torxa amb la pota d'una cadira, que van pintar de color platejat i que a la part superior enfilava amb una llauna buida de compota de pruna a l'interior de la qual van col·locar diversos calçotets xopats de querosè. Arribat el dia, i precedits per una moto el *"pilot"* de la qual vestia un uniforme de la reserva aèria, els estudiants van iniciar la seva farsa a les rodalies de la ciutat.

Al principi fins ells mateixos en feien conya i fins i tot els va caure una part del *"combustible"*; no obstant això, quan semblava que tot anava a quedar en una broma intranscendent, van entrar en una zona on el públic va començar a aplaudir, i tant és així que un d'ells, Larry Larkin que, vestit de carrer, portava la falsa torxa, decidí continuar avançant. Els milers de persones que esperaven l'arribada van començar a aplaudir entusiasmades i la policia el va envoltar escortant-lo fins a la plaça de l'Ajuntament, on va lliurar la *"torxa"* a l'alcalde Past Hills, que la va acceptar congratulat. Quan aquest es disposava ha iniciar el seu discurs, advertit per un dels seus consellers, totalment desconcertat, es va adonar de l'engany, però llavors, i com per art de màgia, Larkin havia desaparegut.

De fet, preocupat per la transcendència de la seva farsa, durant alguns dies va estar amagat encara que, passat un temps, no va tenir objeccions a assumir la *"paternitat"* del més surrealista relleu de la història de la torxa olímpica. Amb aquest precedent, no és estrany que, l'any 2000, el dispositiu de seguretat que acompanyà l'arribada de la torxa a l'olímpica Sydney fos impressionant, per si de cas.

Font: *www.onlymelbourne.com.au*

110. EL VALORS: QUAN GUANYAR NO HO ÉS TOT 18/04/11

Encara que només sigui en algunes ocasions, hi ha esportistes pels quals guanyar no ho és tot i que consideren que l'esperit d'esportivitat està per sobre de la victòria. Per obtenir-la, molts altres lluitarien a qualsevol preu. En 1964, amb la finalitat de premiar l'esportivitat com a essència de l'esperit olímpic, el Comitè Olímpic Internacional instaurà la medalla Pierre de Coubertin. La primera s'atorgà, amb tota justícia, a l'italià Eugenio Monti que,

com ja s'explicat detalladament, no va dubtar a ajudar els seus rivals que tenien dificultats encara que després el superessin en el pòdium. Reservada inicialment als JJOO d'hivern, aquesta distinció es va fer extensiva també als Jocs d'estiu.

A títol pòstum, va ser concedida a l'atleta alemany Lutz Long que, a la calificació de salt de llargada dels JJOO de Berlín 1936, no va dubtar a aconsellar a Jesse Owens la forma d'evitar un tercer i definitiu salt nul. Finalment el llegendari atleta nord-americà guanyà la prova. La seva foto dialogant en la gespa de l'estadi olímpic berlinès és un cant a la fraternitat i convivència que predica el moviment olímpic.

Entre el reduït grup de guardonats, destaquen els noms de l'atleta txec Emil Zátopek, conegut com *"la locomotora humana"*, el regatista canadenc Lawrence Lemieux que, durant els JJOO de Seül, malgrat anar segon en la seva prova, i amb serioses opcions de medalla, va preferir auxiliar dos regatistes en serioses dificultats, i el beneït maratonià brasiler Wanderley de Lima, abordat per un esbojarrat pastor protestant quan anava destacat al capdavant de la marató d'Atenes 2004, en la qual finalment es classificà tercer.

En el transcurs de la història dels JJOO existeixen nombrosos casos d'esportivitat i joc net que han quedat oblidats en el bagul dels records. En aquest apartat hem d'incloure el cas del nedador australià Cecil Healy que, als JJOO d'Estocolm 1912, lluny de beneficiar-se de la desqualificació dels nord-americans per haver arribat tard a disputar la sèrie semifinal fruit d'un malentès horari, va demanar al delegat australià que donés suport, davant el jurat d'apel·lació, a la repesca dels nord-americans, ja que en cas contrari, en solidaritat amb ells, ell tampoc no nedaria a la final. Finalment es va decidir fer una sèrie de repesca i el gran nedador hawaià Duke Kahanamoku va accedir a la final, en la qual va batre clarament Healy, considerat com un dels primers grans nedadors australians i un gran promotor de la pràctica de la natació.

Com a membre del Marthy Surflivesaving, Healy va salvar molts surfistes de morir ofegats, accions que li van suposar el reconeixement de la Royal Human Society. Durant la Primera Guerra Mundial s'allistà a l'exèrcit australià exercint diverses funcions fins a arribar al grau de tinent en el dinovè batalló d'esportistes. A l'agost de 1918 va morir en els sagnants combats en el front del Somme. Van passar molts anys fins que el 1981, coincidint amb el centenari del seu naixement, va tenir un merescut reconeixement amb la seva inclusió en el International Swimming Hall of Fame.

CAPÍTOL V

GLOSSARI OLÍMPIC D'ESPORTISTES I EFEMÈRIDES

Finalment, per completar simbòlicament les cinc anelles, en aquest cinquè i darrer capítol afegeixo com a informació complementària un índex onomàstic dels dos centenars llargs d'esportistes que apareixen en els diferents articles, així com una detallada relació de la setantena d'efemèrides olímpiques a les quals faig esment. El nom de cada esportista va acompanyat d'una breu glosa de la seva trajectòria així com d'uns grafismes en forma de bandera olímpica i de medalles. Al costat de cadascun d'ells apareix la xifra que quantifica el seu palmarès olímpic. La xifra que hi ha darrere de la bandera olímpica indica els JJOO en què cadascun d'ells ha competit, i darrere de cada medalla (or, plata o bronze), el nombre de medalles guanyades✣. Hi ha casos excepcionals en els quals apareixen personatges que, tot i no haver competit en els Jocs, han tingut un protagonisme destacat en les seves cerimònies. En el cas dels olímpics espanyols, cito el segon cognom en aquells casos de relació familiar -les més habituals corresponen a germans o cosins, tot i que també hi ha pares i fills- així com per diferenciar aquells casos en què, malgrat no haver-hi cap relació de parentesc, el primer cognom d'alguns dels esportistes citats és el mateix.

✣ *Aquest glossari està actualitzat una vegada celebrats els Jocs Olímpics de Londres 2012.*

ESPORTISTES OLÍMPICS

ADRIANOV Nicolai — 3 — ORO 7 — PLATA 5 — BRONZE 3

El gimnasta més llorejat de la història, amb 15 medalles olímpiques, vuit d'aquestes a Mont-real 1976.

ANDRÉ George — 4 — PLATA 1 — BRONZE 1

Destacat atleta que va fer el jurament en nom dels atletes als JJOO de París 1924.

BASILIO Enriqueta — 1

En els JJOO de Mèxic 1968, aquesta atleta va ser la primera dona de la història a prendre el pebeter olímpic.

BEAMON Bob — 1 — ORO 1

Campió olímpic de salt de llargada a Mèxic 1968. Van haver de passar vint-i-tres anys perquè fos superat el seu mític salt de 8 m i 90 cm però aquest continua inalterable com el record olímpic vigent més antic.

BELOV Sergei — 4 — ORO 1 — BRONZE 3

Gran icona del bàsquet soviètic. Va encendre el pebeter olímpic als JJOO de Moscou 1980.

BIKILA Abebe — 3 — ORO 2

Doble campió olímpic de marató a Roma 1960 i Tòquio 1964. A Roma va disputar la prova descalç.

BOLAND John Pius — 1 — ORO 2

Primer campió olímpic de tennis. Va anar a Atenes de turista, es va inscriure i va guanyar tant la prova individual com la de dobles.

BOLT Usain — 2 — ORO 6

Considerat l'atleta més ràpid del món ha estat el primer en guanyar en dos JJOO consecutius la triple corona de la velocitat : medalla d'or als 100m, 200m i els 4x100 metros llisos.

BOULMERKA Hassiba — 3 — ORO 1

A Barcelona 1992 es va convertir en la primera atleta africana i musulmana a guanyar la final dels 1.500 metres.

BUBKA Sergey — 3 — ORO 1

Campió olímpic a Seül 1988. Està considerat com el millor perxista de la història.

CARLOS John — 1 — BRONZE 1

Medalla de bronze als 200 metres a Mèxic 1968. Expulsat dels Jocs per protestar contra el racisme durant el lliurament de la medalla.

COMANECI Nadia 2 ORO 5 PLATA 3 BRONZE 1

L'anomenada reina de Mont-real va obtenir en les paral·leles asimètrques el primer 10 en la història de la gimnàstica artística en uns Jocs.

CONNOLLY Harold 4 ORO 1

Campió olímpic de llançament de martell a Melbourne 1956. El seu idil·li amb l'atleta txeca Olga Fitokova va fer trontollar el teló d'acer.

DEWITT John 2 ORO 2 PLATA 1 BRONZE 1

A Roma 1960 aquest nedador va ser proclamat campió olímpic dels 100 metres lliures pels jutges en una polèmica decisió.

DIBIASI Klaus 4 ORO 3 PLATA 2

El saltador italià va iniciar a Mont-real el seu regnat com a triple campió olímpic en salts de plataforma.

DÍAZ SÁENZ Enrique 2 PLATA 1

Medalla d'argent en pistola de precisió als JJOO de Londres 1948.

DUALDE germans 1

A Tòquio 1964, i per primera vegada, quatre germans participen en uns mateixos Jocs: Enrique, Ricardo, Luis i Raul Dualde, tots ells components de l'equip de bàsquet de Perú.

ELVSTROEM Paul 8 ORO 4

En les seves vuit participacions olímpiques, aquest regatista va ser campió olímpic quatre vegades consecutives (1948-1960).

FISCHER Birgit 6 ORO 8 PLATA 4

Olímpica amb la RDA i Alemanya en piragüisme, ha conquerit dotze medalles en les seves sis participacions olímpiques.

FITOKOVA Olga 5 ORO 1

Campiona olímpica de llançament de disc a Melbourne 1956. El seu idil·li amb l'atleta nord-americà Harold Connolly va fer trontollar el teló d'acer.

FOSBURY Dick 1 ORO 1

Campió olímpic de salt d'alçada a Mèxic 1968, va crear un nou estil de salt que va revolucionar aquesta especialitat.

FREEMAN Cathy 3 ORO 1 PLATA 1

Atleta aborigen australiana, campiona olímpica dels 400 metres a Sydney, on va ser l'encarregada d'encendre el pebeter olímpic.

GENTER Steve 1 ORO 1 PLATA 2

Medalla d'or en relleus i d'argent als 200 i 400 metres lliures a Munic 1972. Va se pioner a rapar-se el cap al zero junt amb l'alemany Lampe.

GRAFSTRÖM Gillis 4 ORO 3 PLATA 1

Triple campió olímpic de patinatge. Va ser l'entrenador de la llegendària Sonja Heine.

HARTEL Lis 2 ORO PLATA 2

Després de superar els efectes de la poliomielitis, a Hèlsinki 1952 va ser la primera dona i el primer civil a conquerir una medalla olímpica en hípica.

HASIMOTO Saijo 7 BRONZE 1

Entre Jocs d'hivern i estiu, és una de les cinc dones que ha participat en set diferents JJOO competint en patinatge de velocitat i ciclisme.

HEALY Cecil 1 ORO 1 PLATA 1

A Estocolm 1912 va evitar la desqualificació del nedador que el superaria a la final dels 100 metres, el famós Duke Kahanamoku.

HENIE Sonja 4 ORO 3

Triple campiona olímpica de patinatge artístic sobre gel i deu vegades campiona del món.

HERSCHMANN Otto
(natació / esgrima) 2 PLATA 2

Medallista en dos esports diferents i l'únic esportista que, sent president d'un Comitè Olímpic nacional, ha guanyat una medalla.Va morir víctima de l'Holocaust.

HINES Jim 1 ORO 2

Campió olímpic dels 100 metres a Mèxic 1968. Va ser el primer atleta a baixar dels deu segons(9,95).

HUGHES Clara 4 ORO 1 PLATA 1 BRONZE 4

Única esportista que ha guanyat més d'una medalla tant als Jocs d'hivern com als d'estiu. Dos bronzes en ciclisme, i una d'or, una de plata i dues de bronze en patinatge de velocitat.

IDEM GUERRINI Josefa 8 ORO 1 PLATA 2 BRONZE 2

Aquesta piragüista alemanya i nacionalitzada italiana és la única dona que ha participat en vuit diferents edicions dels Jocs.

JÄRVINEN Matti 2 ORO 1

Campió olímpic de javelina a Los Angeles 1932 obtenint el rècord olímpic. Va batre fins a deu vegades el rècord mundial.

JÄRVINEN Akilles 3 PLATA 2

Medalla de plata a decatló en dos Jocs consecutius: Amsterdam 1928 i Los Angeles 1932.

JEDRZEJCZAK Otylia 3 ORO 1 PLATA 2

Medalla d'argent dels 200 metres papallona a Atenes 2004. Va subhastar la medalla a benefici dels nens malats de leucèmia del seu país.

JENSEN Knud Enemark 1

Víctima d'un col·lapse provocat per un dopatge amb amfetamines, va morir tràgicament durant la prova de ciclisme en ruta dels JJOO de Roma 1960.

JOHNSON Ben 3 BRONZE 2

Atleta canadenc desqualificat per dopatge després de proclamar-se campió olímpic dels 100 metres a Seül 1988.

JOHNSON Rafer 2 ORO 1 PLATA 1

Campió olímpic de decatló a Roma 1960, va encendre el pebeter als JJOO de Los Angeles 1984.

JUANTORENA Alberto 3 ORO 3

Doble campió olímpic dels 400 i 800 metres a Mont-real 1976. L'atleta cubà és l'únic que ha estat capaç de guanyar les dues proves en uns mateixos Jocs.

KEE-CHUNG Sohn 1 ORO 1

Atleta coreà que va encendre el pebeter a Seül 1988 com a acte de desgreuge. Campió olímpic de marató a Berlín 1936, on va ser obligat a participar com a japonès amb el nom de Son Kitei.

KEYNO Kipchoge 2 ORO 2 PLATA 2

A Mèxic 1968, l'atleta kenyà va guanyar la medalla de plata als 5.000 metres i de forma aclaparadora la d'or als 1.500. A Munic 1972 va repetir invertint el color de les medalles.

LAMPE Werner 1 PLATA 1 BRONZE 1

Medalla de bronze en els 200 metres lliures a Munic 1972. Va destacar per ser un dels primers nedadors que es va rapar el cap al zero per guanyar velocitat.

LAPÉBIE Guy 1 ORO 2 PLATA 1

A Berlín 1936 va ser campió olímpic de persecució i de contrarellotge per equips i medalla d'argent en la prova individual de fons en carretera.

LEWIS Carl 4 ORO 9 PLATA 1

Nou medalles d'or i una d'argent. L'únic capaç de guanyar el salt de llargada en quatre Jocs consecutius (1984-1996).

LARSON Lance 1 ORO 1 PLATA 1

Guanyador moral de la final dels 100 metres lliures a Roma 1960. Malgrat fer el mateix temps que el vencedor, els jutges el van classificar en segon lloc.

LEMIEUX Lawrence 2

Regatista canadenc que a Seül 1988 va anteposar salvar uns rivals en seriós perill a lluitar per una medalla. El seu gest fou reconegut amb la medalla Pierre de Coubertin.

LIMA Wanderley 1 BRONZE 1

Atleta brasiler que va rebre l'escomesa d'un espectador quan liderava la marató de Atenes 2004, en la que al final va acabar en tercer lloc.

LILJENWALL Hans-Gunnar 1

Aquest pentatleta suec està considerat con el primer esportista que va ser desqualificat per dopatge. A Mèxic 1968 va donar positiu per etanol.

LONG Lutz 1 PLATA 1

Medalla d'argent en salt de llargada a Berlín 1936. Malgrat ser el seu màxim rival, l'atleta alemany va aconsellar Jesse Owens.

LONGO Jeanni 7 ORO 1 PLATA 2 BRONZE 1

Aquesta ciclista forma part del selecte grup dones que ha participat en set diferents JJOO, en els quals ha assolit un total de quatre medalles a les proves de ruta.

LUDING-ROTHENBURGER Christa 5 ORO 2 PLATA 2 BRONZE 1

Única esportista que ha guanyat en el mateix any una medalla en els Jocs d'estiu i d'hivern. Or i argent en patinatge de velocitat a Calgary i argent en ciclisme en pista a Seül.

LUPULESKU Ilija 4 PLATA 1

Jugador de tennis de taula que ha competit en cinc Jocs olímpics sota quatre banderes diferents: la iugoslava, l'olímpica, la sèrvia i la nord-americana.

MILLAR Ian 10 BRONZE 1

Un record excepcional: deu participacions olímpiques en hípica. Va estar a prop del pòdium en diverses ocasions, però no va assolir la seva única medalla fins a Pequín 2008.

MONTI Eugenio 3 ORO 2 PLATA 2 BRONZE 2

A Innsbruck 1964, i a la prova de bob, va ajudar els seus més directes rivals a reparar una avaria, i això els va permetre guanyar l'or. El seu exemple va ser reconegut pel CIO amb la medalla Pierre de Coubertin.

MOSES, Edwin 3 ORO 2 BRONZE 1

Durant un decenni vas ser el gran dominador dels 400 metres tanques, prova de la qual va ser doble campió olímpic.

NÉMETH Miklós 4 ORO 1

Campió olímpic de javelina a Mont-real assolint el rècord mundial. El seu pare, Imre, va ser campió olímpic de llançament de martell a Londres 1948.

NEWAL Sybil 1 ORO 1

La més veterana campiona olímpica. A Londres 1908, amb més de 53 anys, va guanyar l'or en tir en arc.

NOEL-BAKER Philip 2 PLATA 1

Únic esportista olímpic que ha estat guardonat amb el premi Nobel de la pau per la seva tasca en favor dels refugiats. Medalla d'argent als 1.500 metres a Anvers 1920. Com a polític, va tenir un paper decisiu en la celebració dels JJOO de Londres 1948.

NORMAN Pete 1 PLATA 1

Atleta australià. Medalla de plata als 200 metres a Mèxic 1968. Va solidaritzar-se amb els nord-americans Smith i Carlos en la seva protesta contra el racisme.

OTTEY PAGER Merlene 7 PLATA 6 BRONZE 3

Única atleta, i una de les set dones, que ha participat en set diferents edicions dels JJOO. A més, és la que ha guanyat més medalles en atletisme: 9.

PALM Kerstin 7

Aquesta esgrimidora és una de les set dones que ha participat en set Jocs diferents (1964-1988). De totes elles es la única que no ha pujat al podi.

PARKIN Terence 2 PLATA 1

El primer esportista discapcitat a guanyar una medalla en els JJOO. Sordmut de naixement, a Sydney 2000 va guanyar la medalla d'argent als 200 metres braça.

PATTON George S. 1

A Estocolm 1912 no va guanyar medalla a pentatló modern perquè li van donar dos zeros a tir. Excel·lent tirador, usava un arma amb calibre 38 en lloc del 22 i per això no es descarta que fes dos dianes sense deixar rastre.

PRIESTE Harry Haig 1 BRONZE 1

Bronze en salt de trampolí Fruit d'una aposta, va ser el responsable del segrest de la bandera olímpica dels Jocs d'Anvers que, vuitanta anys després, retornà amb motiu dels Jocs de Sydney.

PETTERSON, germans — 2 — PLATA 1 — BRONZE 1

A Mèxic 1968, els ciclistes Gosta, Erik, Tomas i Sture van formar l'equip de Suècia a la contrarellotge per equips, i assoliren la medalla d'argent.

PHELPS Michael — 3 — ORO 18 — BRONZE 4

A Pequín 2008 va establir un nou rècord en guanyar vuit medalles d'or i a Londres va entrar a la llegenda olímpica com l'esportista que més medalles ha obtingut en la història dels Jocs: 22.

POWEL Mike — 2 — PLATA 2

Dues vegades subcampió olímpic de salt de llargada, darrere Carl Lewis. Des del 1991 té el rècord mundial, amb 8 m i 95 cm.

REDMOND Derek — 1

L'entrada a meta d'aquest atleta, totalment coix i amb l'ajut del seu pare, va ser una de les imatges més impressionants dels JJOO de Barcelona 1992.

ROYCROFT Bill — 5 — ORO 1 — BRONZE 2

A Roma 1960 aquest genet va competir amb la clavícula trencada i contribuí a la victòria d'Austràlia al Concurs Complet d'hípica.

RUSSET Marc — 1 — ORO 1

Campió olímpic de tennis a Barcelona 1992. Va superar en cinc sets Jordi Arrese en una dura final que va durar més de cinc hores.

SAKAI Yoshimori — -

Atleta nascut el 6 d'agost de 1945 i conegut com "el fill de la bomba atòmica". Va encendre el pebeter olímpic dels jocs de Tòquio 1964.

SCHRANZ Karl — 3 — PLATA 1

Ha estat un dels millors esquiadors de la història. La seva expulsió dels Jocs de Sapporo per professionalisme va ser clau en el posterior canvi de criteri CIO respecte al fals amateurisme.

SEKARIC Jasna — 7 — ORO 1 — PLATA 3 — BRONZE 2

Aquesta gran tiradora de pistola ha competit sota quatre diferents banderes. Campiona olímpica a Seül 1988, ha pujat al pòdium en quatre dels set Jocs en què ha participat.

SCHMIDT Oscar — 5

Cinc vegades olímpic i tres vegades màxim anotador. Seu es el rècord de punts anotats en un partit de basquetbol olímpic: 55 (Seul 1988).

SMITH Tommie — 1 ORO 1

Campió olímpic dels 200 metres a Mèxic 1968. Va ser expulsat dels Jocs per reivindicar els drets racials durant el lliurament de la medalla.

SPITZ Mark — 2 ORO 9 PLATA 1 BRONZE 1

Considerat el millor nedador del segle XX, va guanyar set medalles d'or en els JJOO de Munic 1972. Una gesta insuperable fins que Michael Phelps n'aconseguí vuit a Pequín 2008.

SÜLEYMANOGLU Naim — 4 ORO 3

Primer aixecador capaç de guanyar l'or en el pes mosca en tres Jocs consecutius. Està considerat el millor aixecador de la historia.

TAKÁCS Károly — 3 ORO 2

Arran d'un accident, va aprendre a tirar amb la mà esquerra i va arribar a campió olímpic de pistola de velocitat a Londres 1948 i Hèlsinki 1952.

THORPE Jim — 1 ORO 2

Guanyador del pentatló i el decatló, va ser la gran figura atlètica d'Estocolm 1912. Li van retirar injustament les medalles per presumpte professionalisme. En un tardà acte de desgreuge, li van ser restituïdes a títol pòstum l'any 2000.

TORRENCE Gwen — 3 ORO 3 PLATA 1 BRONZE 1

Campiona olímpica dels 200 metres a Barcelona 1992. En els 100 metres va ser quarta i va acusar de presumpte dopatge les tres atletes que la van superar.

VINCI Charles — 2 ORO 2

Als JJOO de Melbourne es va haver de rapar el cabell per no sobrepassar el pes límit de la seva categoria i va acabar sent campió olímpic d'halterofília.

YOUNG Kevin — 2 ORO 1

Campió olímpic dels 400 metres tanques a Barcelona 1992, en la qual va establir el rècord del món essent el primer atleta a baixar dels 47 segons en aquesta prova.

ZÁTOPEK Emil — 2 ORO 4 PLATA 1

Va ser la gran figura atlètica a Hèlsinki 1952 aconseguint un triplet inèdit en guanyar els 5.000 i els 10.000 metres i, a més, la marató.

ELS NOSTRES OLÍMPICS

ABARCA José María (waterpolo) 1 ORO 1

Campió Olímpic a Atlanta 1996.

ÁLAVA Emilio (tir olímpic) 1

És l'esportista olímpic espanyol més veterà. A 62 anys va competir en pistola de velocitat a Hèlsinki 1952.

AMAT CANSINO Santiago (vela) 3 BRONZE 1

Primer espanyol a aconseguir una medalla olímpica individual. A Los Angeles 1932 va guanyar la medalla de bronze a la classe monotip olímpic.

AMAT FONTANALS Pere (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

AMAT FONTANALS Joan (hoquei) 4 PLATA 1

Quatre vegades olímpic, va formar part de l'equip que va assolir la medalla d'argent als JJOO de Moscou 1980.

AMAT ESCUDÉ Pol (hoquei) 5 PLATA 2

Fill del també olímpic Paco Amat, subcampió olímpic a Atlanta 1996 i Pequín 2008.

AMAT DURAN Santi (hoquei) 2 PLATA 1

Fill de Jaume Amat, va formar part de l'equip que va assolir la medalla d'argent a Atlanta 1996.

AMO Magda (atletisme/esquí paralímpic) 4 ORO 5 PLATA 1 BRONZE 1

Única esportista que ha estat campiona paralímpica d'estiu, a Atlanta 1996 en salt de llargada, i d'hivern, amb quatre ors en esquí aNagano 1998.

ARABOLAZA Patricio (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

ARRATE Mariano (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

ARRESE Jordi (tennis) 1 PLATA 1

Medalla d'argent individual a Barcelona 1992.

ASENCIO Eugeni (àrbitre waterpolo) 4

Ha arbitrat en quatre Jocs i ha dirigit dues finals olímpiques. Als JJOO de Barcelona 1992 va fer el juramento en nom dels jutges i àrbitres.

AZÓN Sandra (vela) 3 PLATA 1

Medalla d'argent junt amb Natàlia Via-Dufresne a la classe dinghy als JJOO d'Atenes 2004.

BALLART Daniel (waterpolo) 4 ORO 1 PLATA 1

Medalla d'argent a Barcelona 1992 i campió olímpic a Atlanta 1996.

BARRUFET David (handbol) 4 BRONZE 2

En les seves quatre participacions olímpiques ha assolit dues medalles de bronze.

BATALLE Tomàs (àrbitre waterpolo) 4

Ha dirigit partits en quatre edicions dels Jocs. Malgrat la prohibició de les autoritats espanyoles va arbitrar als JJOO de Melbourne 1956.

BAENZA Ernestina (esquí) 1

Va ser, junt Margot Moles, la primera participant femenina espanyola en uns JJOO d'hivern a Garmisch-Partenkirchen 1936.

BELAUSTEGUIGOITIA José Mª (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

BLASCO Miriam (judo) 1 ORO 1

A Barcelona 1992 es va convertir en la primera esportista espanyola a proclamar-se campiona olímpica.

BLUME Joaquín (gimnàstica) 1

A tan sols dinou anys, va ser olímpic a Hèlsinki 1952. Malgrat ser un dels grans favorits a les medalles, el boicot li va impedir participar als JJOO de Melbourne 1956.

BORBÓ i BORBÓ Felip, SAR (vela) 1

Banderer de l'equip olímpic espanyol a Barcelona 1992 i diploma olímpic en la classe soling.

BOVÉ Toni (fisioterapeuta) 8

Fisioterapeuta de reconegut prestigi, ha acompanyat els esportistes espanyols en vuit edicions dels Jocs olímpics.

BUSCATO Francesc (basquetbol) 3

Component de la selecció de basquetbol que va debutar als JJOO de Roma 1960.

CABALLÉ Francisco (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

CACHO Fermín (atletisme) 2 ORO 1 PLATA 1

Campió olímpic dels 1.500 metres a Barcelona 1992 i medalla d'argent a Atlanta 1996.

CALAFAT Francisco (vela) 2 ORO 1

Campió olímpic de la classe 470 a Barcelona 1992 junt amb Sánchez Luna.

CALZADO Juan Ángel (hoquei) 2 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

CARALT VIDAL José (hoquei) 1

A Amsterdam 1928 va marcar el primer gol en el debut olímpic de l'hoquei espanyol.

CASAL Sergio (tennis) 2 PLATA 1

Medalla d'argent en dobles junt amb Emilio Sánchez Vicario als JJOO de Seül 1988.

CASTREJANA Carlota (atletisme i bàsquet) 4

Única esportista olímpica en dos esports, basquetbol a Barcelona 1992 i atletisme a Sydney, Atenes i Pequín.

COLINA Pedro Luis (àrbitre futbol) 1

A París 1924 va ser el primer àrbitre espanyol a dirigir un partit d'un torneig olímpic.

COLOMER Josep (hoquei) 3 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

CORNET Gaieta (atletisme) 2

Olímpic a Seül 1988 i Barcelona 1992, és avui el director esportiu del COE. Únic atleta espanyol que ha baixat dels 45 segons als 400 metres.

COROMINAS Mª Pau (natació) 1

Primera nedadora espanyola en disputar una final olímpica. A Mèxic 1968 va ser setena a la final dels 200m esquena.

CRAVIOTTO Saúl (piragüisme) 2 ORO 1 PLATA 1

Campió olímpic de K-200 sobre 500 metres a Pequín 2008 i medalla d'argent individual K1-200m a Londres 2012.

CHAVARRI Enrique (hoquei i atletisme) 1

A Amsterdam va competir en atletisme i a la vegada va formar part de la selecció d'hoquei.

DEFERR, Gervasio (piragüisme) 3 ORO 2 PLATA 1

Doble campió olímpic de salt a Sydney i Atenes i medalla d'argent en sòl a Pequín. És, junt amb el ciclista Joan Llaneres, l'únic olímpic espanyol que ha guanyat una medalla en tres Jocs consecutius.

DE ANDRÉS, Fernando (hanbol) 1

Component de la selecció que va debutar als JJOO de Munich 1972.

DEL COSO, Carlos (hoquei) 3 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

DEO Santiago (àrbitre de hoquei) 5

Un dels àrbitres internacionals amb millor trajectòria. Ha dirigit partits en cinc edicions dels Jocs i ha arbitrat quatre finals olímpiques.

DINARÉS MASSAGUÉ Juan Antonio (hoquei) 3 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

DINARÉS QUERA Joan Antoni (hoquei) 3 PLATA 1

Medalla de bronze a Atlanta 1996. El seu pare va ser bronze a Roma 1960.

DORESTE BLANCO José Luis (vela) 1 ORO 1

Campió olímpic de la classe finn als JJOO de Seül 1988.

DORESTE BLANCO Luis (vela) 3 ORO 2

Doble campió olímpic. A Los Angeles 1984 junt amb Roberto Molina a la classe 470 i a Barcelona 1992 junt amb Domingo Manrique a la classe flying-dutchman.

DUALDE Eduardo (hoquei) 2 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

DUALDE Joaquín (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

EGUIZÁBAL Ramón (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

ESCUDÉ TORRENTE Xavier (hoquei) 3 PLATA 1

Medalla d'argent als Jocs d'Atlanta 1996.

ESTIARTE Manel (waterpolo) 6 ORO 1 PLATA 1

Sis vegades olímpic. Màxim golejador en cinc edicions dels Jocs. Medalla d'or a Atlanta 1996 i d'argent a Barcelona 1992.

EGUSKIZA Rafael (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

ENTRERRÍOS Alberto (handbol) 2 BRONZE 1

Component de la selecció que va guanyar la medalla de bronze als JJOO de Pequín 2008.

ENTRERRÍOS Raúl (handbol) 2 BRONZE 1

Component de la selecció que va guanyar la medalla de bronze als JJOO de Pequín 2008.

ESCOBAR Sergi (ciclisme) 2 BRONZE 2

Component de la selecció que va debutar als JJOO de Munich 1972.

ESTEBAN José María (piragüisme) 2 PLATA 1

Membre de l'equip de K-4 (1.000 m) que va ser medalla d'argent a Mont-real 1976.

ESTEVA Santiago (natació) 2

Primer nedador espanyol a disputar una final olímpica. A Mèxic 1968 va ser cinquè a la prova de 200 metres lliures.

FÁBREGAS BOSCH Francisco (hoquei) 4 PLATA 1

Quatre vegades olímpic, va ser medalla d'argent a Moscou 1980.

FÀBREGAS CARNE Àlex (hoquei) 3 PLATA 1

Cosí germà de "Kiko", Fàbregas va ser medalla d'argent a Pequín 2008.

FÀBREGAS MONEGAL Francisco, "Kiko" (hoquei) 3 PLATA 1

"Kiko" és fill de Francesc Fàbregas Bosch i va ser medalla d'argent a Pequín 2008.

FERNÁNDEZ ANTUÑA Abelardo (futbol) 1 ORO 1

Campió olímpic de futbol a Barcelona 1992.

FERNÁNDEZ GUTIÉRREZ Isabel (judo) 4 ORO 1 BRONZE 1

Bronze a Atlanta i campiona olímpica a Sydney 2000. És una de les judokes espanyoles amb un dels millors i més extensos palmaresos.

FERNÁNDEZ OCHOA Francisco (esquí) 4 ORO 1

Primer campió olímpic de la història de l'olimpisme espanyol i únic que ho ha estat en uns Jocs d'hivern. A Sapporo 1972 va guanyar la medalla d'or a la prova d'eslàlom.

FERRER SALAT Beatriu (hípica) 3 PLATA 1 BRONZE 1

Medalla d'argent a doma per equips i de bronze en la proba individual als JJOO d'Atenes 2004 a llom del seu cavall "Beauvalais".

GARCÍA AGUADO Pedro (waterpolo) 4 ORO 1 PLATA 1

Campió olímpic a Atlanta 1996 i subcampió a Barcelona 1992.

GARCIA CHICO Javier (atletisme) 4 BRONZE 1

Considerat com el millor perxista espanyol. Medalla de bronze als JJOO de Barcelona 1992.

GASOL SÁEZ Marc (bàsquet) 2 PLATA 2

Component de la selecció que va assolir la medalla d'argent als JJOO de Pequín 2008 i als de Londres 2012.

GASOL SÁEZ Pau (bàsquet) 3 PLATA 2

Màxim anotador dels JJOO d'Atenes i component de la selecció que va guanyar la medalla d'argent als JJOO de Pequín 2008 i als de Londres 2012.

GÓMEZ ACEDO Domingo (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

GÓMEZ AGUERA Salvador (waterpolo) 5 ORO 1 PLATA 1

Campió olímpic a Atlanta 1996 i medalla d'argent a Barcelona 1992.

GOROSTEGUI Antonio (vela) 4 PLATA 1

A Mont-real 1976 va guanyar la medalla d'argent en la classe 470 junt amb Pere Lluís Millet.

GUARDIOLA Josep (futbol) 1 ORO 1

Capità de la selecció campiona olímpica de futbol als JJOO de Barcelona 1992.

GUERRA Patricia (vela) 1 ORO 1

Campiona olímpica de la classe 470 a Barcelona 1992 junt amb Teresa Zabel.

HOLGADO Juan Carlos (tir amb arc) 1 ORO 1

Campió olímpic per equips a Barcelona 1992.

IBERN Manel (waterpolo) 3

Olímpic a Mèxic 1968 i seleccionador de l'equip espanyol als Jocs de Moscou 1980 i Los Angeles 1984.

ISAMAT Oriol (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

JIMÉNEZ Andrés (basquetbol) 3 PLATA 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angeles 1984.

LEÓN GOZALO Ángel (tir olímpic) 3 PLATA 1

Aquest policia i professor de tir va assolir la medalla d'argent en pistola 50 metres a Hèlsinki 1952.

LEÓN BOISSIER Fernando (vela) 2 ORO 1

Campió olímpic a la classe tornado a Atlanta 1996.

LOPEZ BALCELLS Francisco (handbol) 2

Component selecció que va fer la seva estrena als JJOO de Munich 1972.

LÓPEZ DÍAZ FLOR José (piragüisme) 1 PLATA 1

Membre de l'equip de K-4 (1.000 m) que va ser medalla d'argent a Mont-real 1976.

LÓPEZ ZUBERO David (natació) 1 BRONZE 1

Medalla de bronze als 100 metres esquena als JJOO de Moscou 1980.

LÓPEZ ZUBERO Martín (natació) 3 ORO 1

Medalla d'or en els 200 metres esquena a Barcelona 1992 establint un nou rècord olímpic.

LLANERAS Juan (ciclisme) 4 ORO 2 PLATA 2

Medalla d'or i argent en ciclisme en pista a Pequín 2008. Junt amb David Cal, són el dos únics esportistes espanyols que han guanyat quatre medalles i ha aconseguit pujar al pòdium en tres Jocs consecutius.

LLOPART Jordi (atletisme) 3 PLATA 1

Medalla d'argent en els 50km marxa al JJOO de Moscou 1980; la primera medalla olímpica pel atletisme espanyol.

LLUÍS Josep (basquetbol) 1

Capità de la selecció als JJOO de Roma 1960. Segon entrenador de la selecció subcampiona olímpica a Los Angeles 1984.

MACAYA Ignacio (hoquei) 2 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

MANRIQUE Domingo (vela) 1 1

Campió olímpic a la classe flying-dutchman junt amb Luis Doreste a Barcelona 1992.

MARGALL Josep Mª (basquetbol) 3 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angeles 1984.

MARAGALL Elisabet (hoquei) 1 1

Autora del decisiu gol que va suposar una històrica medalla d'or en hoquei femení als JJOO de Barcelona 1992.

MARTÍN, Fernando (basquetbol) 1 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angeles 1984.

MARTÍNEZ Conchita (tennis) 4 2 1

Medalla d'argent de dobles a Barcelona 1992 i Atenes 2004 i de bronze a Atlanta 1996.

MASSANA Valentí (atletisme) 3 1

Medalla de bronze als 50 quilòmetres en els JJOO d'Atlanta 1996.

MASSIP Enric (handbol) 2 1

Medalla de bronze a Sydney 2000.

MENÉNDEZ RODRÍGUEZ Herminio (piragüisme) 2 2 1

Primer esportista espanyol a guanyar més d'una medalla en uns Jocs. A Moscou 1980 va obtenir l'argent en la modalitat de K-2 500 metres i bronze en els 1.000 metres.

MENÉNDEZ VALLÍN Alfonso (tir amb arc) 1 1

Campió olímpic per equips a Barcelona 1992.

MIGOYA Juan Carlos (hoquei) 1 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

MILLET Pere Lluís (vela) 1 1

Medalla d'argent a la classe 470 a Mont-real 1976 junt amb Toño Goróstegui.

MOLES Margot (esquí) 1

Aquesta egarenca va ser, junt amb Ernestina Baenza, la primera dona espanyola a competir en uns Jocs d'hivern el 1936 a Garmisch-Partenkirchen.

MORENO PERIÑÁN José Manuel (ciclisme) 1 ORO 1

Campió olímpic del quilòmetre velocitat a Barcelona 1992 establint un nou rècord olímpic.

MORENO ARANZADI Rafael, "Pichichi" (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

MORO Iván (waterpolo) 3 ORO 1

Campió olímpic a Atlanta 1996.

MURÚA Pedro (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

MUÑOZ Almudena (judo) 1 ORO 1

Campiona olímpica de pes semilleuger a Barcelona 1992.

NARVAEZ Francisco "Kiko" (futbol) 1 ORO 1

Autor del gol que va donar a la selecció espanyola la medalla d'or als JJOO de Barcelona 1992.

OCA Miguel Ángel (waterpolo) 2 ORO 1

Medalla d'argent a Barcelona 1992 i campió olímpic a Atlanta 1996. A Londres 2012 va dirigir l'equip femení que va conquerir la medalla d'argent.

OMEDES Lluís (rem i luge) 2

Únic esportista espanyol que ha competit en uns Jocs d'estiu, a Hèlsinki 1952 en rem, i en uns d'hivern, a Grenoble 1968 en luge.

PASCUAL Carolina (gimnàstica rítmica) 1 PLATA 1

Medalla d'argent individual a Barcelona 1992.

PAYÀ Jordi (waterpolo) 2 ORO 1

Campió olímpic a Atlanta 1996.

PEDREROL Sergi (waterpolo) 4 ORO 1 PLATA 1

Medalla d'argent a Barcelona 1992 i campió olímpic a Atlanta 1996.

PEÑALVER Antonio (atletisme) 1 PLATA 1

Medalla d'argent en decatló a Barcelona 1992.

PÉREZ Carlos (piragüisme) 1 ORO 1

Campió olímpic de K-2 en 500 metres junt amb Saúl Craviotto a Pequín 2008.

PERRAMÓN Josep (handbol) 1

Porter de la seleccio qwue va debutar als JJOO de Munich 1972.

PLAZA Daniel (atletisme) 3 ORO 1

Primer campió olímpic de l'atletisme espanyol. Medalla d'or als 20 quilòmetres marxa a Barcelona 1992.

RAMOS Luis (piragüisme) 3 PLATA 1 BRONZE 1

Membre de l'equip de K-4 (1.000 m) que va ser medalla d'argent a Mont-real 1976.

REBOLLO Antonio (tir amb arc) -

A la cerimònia inaugural dels JJOO de Barcelona 1992 aquest arquer paralímpic va llançar la fletxa que va encendre el pebeter de l'estadi.

RODRÍGUEZ Emiliano (basquetbol) 2

Component de la selecció de basquetbol que va debutar als JJOO de Roma 1960.

ROIG Pedro (hoquei) 1 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

ROMAY Fernando (basquetbol) 2 PLATA 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angeles 1984.

ROLLÁN Jesús (waterpolo) 5 ORO 1 PLATA 1

Cinc vegades olímpic. Medalla d'or a Atlanta 1996 i d'argent a Barcelona 1992.

SAMITIER José (futbol) 2 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

SÁNCHEZ LUNA Francisco (vela) 1 ORO 1

Campió olímpic de la classe 470 junt amb Jordi Calafat a Barcelona 1992.

SAN EPIFANIO Juan Antonio (basquetbol) 4 PLATA 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angeles 1984. Darrer portador de la torxa olímpica en la cerimònia inaugural dels JJOO de Barcelona 1992.

SANS JUAN Jordi (waterpolo) 5 ORO 1 PLATA 1

Cinc vegades olímpic. Medalla d'or a Atlanta 1996 i d'argent a Barcelona 1992.

SANS LÓPEZ Carles (waterpolo) 1 ORO 1

Campió olímpic a Atlanta 1996.

SÁNCHEZ VICARIO Arantxa (tennis) 5 PLATA 2 BRONZE 2

Ha participat en cinc Jocs. Dues medalles d'argent i dues de bronze a les competicions de dobles i individual a Barcelona 1992 i Atlanta 1996.

SÁNCHEZ VICARIO Emilio (tennis) 2 PLATA 1

Medalla d'argent en dobles junt amb Sergi Casal als JJOO de Seül 1988.

SESÚMAGA Félix (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

SOLA Ignacio (atletisme) 2

Als JJOO de Mèxic 1968 durant uns minuts va ser recordista olímpic de salt en perxe. Presideix la comissió d'atletes del COE.

SOLOZABAL Ignacio (basquetbol) 3 PLATA 1

Medalla d'argent als JJOO de Los Angles 1984.

TORRAS Rosa (tennis) 1

Junt amb "Lili" Álvarez, van ser les dues primers dones espanyoles a competir en uns JJOO a París 1924.

USOZ Luis María (hoquei) 2 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

VALERO Carme (atletisme) 1

Doble campiona mundial de cros, a Mont-real 1976 va ser la primera atleta espanyola a competir en uns Jocs Olímpics.

VAN DER PLOEG José Mª (vela) 4 ORO 1

Campió olímpic de la classe finn a Barcelona 1992.

VALLANA Pedro (futbol) 1 PLATA 1

Medalla d'argent amb la selecció de futbol als JJOO d'Anvers 1920.

VÁZQUEZ Antonio (tir amb arc) 1 ORO 1

Campió olímpic per equips a Barcelona 1992.

VENTALLÓ Narcís (hoquei) 3 BRONZE 1

Component de l'equip espanyol que va assolir la medalla de bronze a Roma 1960.

VÍA-DUFRESNE Begoña (vela) 1 1

Campiona olímpica de la classe 470 junt amb Teresa Zabel als JJOO d'Atlanta 1996.

VÍA-DUFRESNE Natalia (vela) 4 2

Medalla d'argent en la classe Europa als JJOO de Barcelona 1992 i, junt amb Sandra Azón, medalla d'argent en la classe 470 als d'Atenes 2004.

YERMO José María (futbol i ciclisme) 1

És un dels dos únics olímpics espanyols que ha competit en dos diferents esports en uns mateixos Jocs: futbol i ciclisme a Amsterdam 1928.

ZABEL Teresa (vela) 3 2

Doble campiona olímpica de 470 a Barcelona 1992 junt amb Patricia Guerra i a Atlanta 1996 amb Begoña Vía Dufresne.

ZAMORA Ricardo (futbol) 1 1

Medalla de plata en futbol a Anvers 1920.

PRINCIPALS EFEMÈRIDES REFERENCIADES EN AQUESTA PUBLICACIÓ

» **06-04-1896:** En guanyar la prova de triple salt, Harold Connolly es converteix en el primer campió olímpic de la història moderna.

» **11-04-1896:** El tennista irlandès John Pius Boland, de turista al pòdium.

» **18-07-1908:** L'arquera britànica Sybil Newall Fenton, la campiona olímpica més veterana de la història.

» **22-08-1920:** Debut olímpic del waterpolo espanyol. 2-1 a Itàlia.

» **28-08-1920:** Debut olímpic de la selecció de futbol. 1-0 a Dinamarca.

» **13-07-1924:** "Lili" Álvarez i Rosa Torres, les nostres primeres olímpiques.

» **05-04-1927:** Acte de col·locació de la primera pedra de l'Estadi de Montjuïc.

» **17-05-1928:** Debut olímpic de l'hoquei espanyol. 1-5 Alemanya.

» **01-06-1928:** Espanya 7 Mèxic 1. Màxima golejada olímpica del futbol espanyol.

» **28-07-1928:** La flama olímpica crema en el pebeter de la torre de l'estadi olímpic d'Amsterdam.

» **03-08-1928:** Espanya 11 Índia 1. Màxima golejada del waterpolo olímpic espanyol.

» **12-08-1932:** Santiago Amat bronze a monotip olímpic. Primera medalla individual guanyada per un olímpic espanyol.

» **07-02-1936:** Debut espanyol en uns Jocs d'hivern. Margot Moles i Ernestina Baenza, primeres olímpiques d'hivern.

» **26-04-1931:** 29a Sessió del CIO a Barcelona.

» **13-05-1931:** Berlín elegida seu del JJOO de 1936 en perjudici de Barcelona.

» **01-08-1936:** Espanya es retira oficialment dels JJOO de Berlín.

» **05-08-1948:** Constantino Miranda, primer atleta espanyol a classificar-se com a finalista, vuitè als 3.000 obstacles, amb un gest de joc net inclòs.

» **25-02-1951:** Se celebra a Buenos Aires la primera edició dels Jocs Panamericans.

» **04-03-1951:** Nova Delhi és la seu de la primera edició dels Jocs Asiàtics.

» **05-10-1951:** A Alexandria se celebra la primera edició dels Jocs de la Mediterrània.

» **26-08-1960:** Debut olímpic del basquetbol espanyol. 77-72 a l'Uruguai.

» **07-12-1963:** Per primera vegada s'introdueix l'instant replay en una transmissió televisiva de la cadena NBC.

» **18-07-1965:** Brazaville és la seu de la primera edició dels Jocs Africans.

» **31-08-1968:** Barcelona organitza una singular rebuda a la torxa olímpica en el seu recorregut camí de Mèxic 1968.

» **12-10-1968:** Inauguració dels JJOO de Mèxic.

» **16-10-1968:** Els atletes nord-americans de color Tommie Smith i Jon Carlos escenifiquen al pòdium la reivindicació dels drets racials.

» **16-10-1968:** A la final de salt en perxa del JJOO de Mèxic, Ignacio Solá es converteix en el primer esportista espanyol a batre un rècord olímpic.

» **25-10-1968:** La nedadora Maria Pau Corominas es converteix en la primera esportista espanyola a disputar una final olímpica.

» **07-02-1972:** Després d'un referèndum, la ciutat de Denver renuncia a organitzar el Jocs Olímpics d'hivern de 1976.

» **13-02-1972:** Als Jocs d'hivern de Sapporo, Francisco Fernández Ochoa, en guanyar l'or a la prova d'eslàlom es converteix en el primer campió olímpic espanyol de la història.

» **30-08-1972:** Debut olímpic de l'handbol espanyol, perdent 10-13 enfront d'Alemanya.

» **23-10-1974:** El CIO modifica la carta olímpica acceptant que els atletes puguin tenir compensacions econòmiques per a la seva preparació.

» **17-07-1976:** Inauguració dels Jocs Olímpics de Mont-real.

» **09-11-1989:** La caiguda del mur de Berlín significa el final dels esportistes de laboratori de la RDA.

» **12-04-1980:** L'USOC ratifica la decisió de no participació dels aesportistes nord-americans als JJOO de Moscou.

» **03-05-1980:** Els països europeus decideixen participar als JJOO de Moscou sota bandera olímpica.

» **16-07-1980:** Joan Antoni Samaranch és elegit president del CIO.

» **21-07-1980:** Espanya 12-Tanzània 0. Màxima golejada olímpica de l'hoquei espanyol.

» **30-07-1980:** Jordi Llopart, medalla d'argent als 50 quilòmetres marxa.

» **31-01-1981:** Narcís Serra anuncia que Barcelona postularà pels JJOO de 1992.

» **27-12-1985:** L'Ajuntament de Barcelona aprova la seva candidatura als JJOO de 1992.

» **24-01-1986:** El Govern d'Espanya dóna suport oficial a la candidatura olímpica de Barcelona.

» **01-03-1986:** Barcelona lliura al COI el seu dossier de candidatura olímpica.

» **24-09-1988:** El brasiler Oscar Bezerra Schmidt estableix el rècord d'anotació individual en un partit de bàsquet olímpic, amb 55 punts.

» **17-10-1986:** El CIO atorga a Barcelona l'organització dels JJOO del 1992.

» **01-10-1988:** Els tennistes Sergi Casal i Emilio Sánchez Vicario obtenen la medalla d'argent en dobles.

» **29-01-1989:** Cobi és presentat oficialment com a mascota de Barcelona 1992.

» **20-02-1992:** Als JJOO d'hivern d'Albertville, Blanca Fernández Ochoa assoleix la medalla de bronze a eslàlom.

» **13-06-1992:** La flama olímpica de Barcelona 1992 és rebuda amb solemnitat a la seva arribada a Empúries.

» **25-07-1992:** Brillant i inoblidable inauguració dels JJOO de Barcelona.

» **26-07-1992:** Barcelona 1992: es produeix l'esperat debut del Dream Team, que apallissa 126-48 a Angola.

» **27-07-1992:** Barcelona 1992: el ciclista José Manuel Moreno guanya la primera medalla d'or per a Espanya.

» **28-07-1992:** Barcelona 1992: Martin López Zubero, campió olímpic dels 200 metres esquena amb rècord olímpic inclòs.

» **31-07-1992:** Barcelona 1992: Daniel Plaza, campió olímpic dels 20 Quilòmetres marxa, i la judoka Miriam Blasco es converteix en la primera campiona olímpica de la nostra història.

» **03-08-1992:** Barcelona 1992: la vela espanyola suma quatre medalles d'or i una d'argent.

» **07-08-1992**: Barcelona 1992: l'equip femení espanyol guanya l'or a hoquei.

» **08-08-1992:** Barcelona 1992: pòquer de medalles. Fermín Cacho guanya la medalla d'or als 1.500 metres i la selecció de futbol es proclama campiona olímpica. Medalles d'argent per a Jordi Arrese en tennis i Carolina Pascual en gimnàstica rítmica.

» **09-08-1992:** Barcelona 1992: la selecció de waterpolo perd la final enfront d'Itàlia després de tres pròrrogues (8-9).

» **28-07-1996:** Espanya, campiona olímpica de waterpolo en imposar-se a Croàcia per 7 a 5.

» **25-09-2000:** El gimnasta Gervasio Deferr, brillant campió olímpic de salt.

» **26-09-2000:** Màxima victòria olímpica de l'handbol espanyol. España 39 - Austràlia 23.

» **09-07-2004:** Per tercera vegada a la història, la flama olímpica visita Barcelona camí d'Atenes.

» **18-08-2008:** Espanya 98 - Angola 50. La més àmplia victòria del basquetbol olímpic espanyol.

» **29-11-2008:** El mateix dia i en cosa d'hores, tres espanyols, elegits presidents de sengles federacions internacionals: Pau Negre (hoquei), Marisol Casado (triatló) i José Perurena (piragüisme).

» **13-08-2009:** L'executiva del CIO aprova la inclusió de la boxa femenina en el programa dels JJOO de Londres 2012.

» **01-10-2009:** El CIO aprova la inclusió del rugbi a 7 i el golf en el programa oficial dels Jocs Olímpics de 2016.

» **02-10-2009:** Rio de Janeiro, elegida seu dels JJOO de 2016 superant Madrid en la votació decisiva.

» **12-02-2010:** Marisol Casado, elegida membre del COI.

» **21-04-2010:** Mor Joan Antoni Samaranch, president honorífic del CIO.

» **23-06-2010:** El Museu Olímpic i de l'Esport de Barcelona passa a anomenar-se Joan Antoni Samaranch.

» **25-12-2010:** Decés de Bud Greenspan, el cineasta olímpic per excel·lència.

» **11-07-2011:** José Perurena, elegit membre del CIO.

» **17-10-2011:** Se celebra el vint-i-cinquè aniversari de la nominació olímpica de Barcelona.

BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

Relació bibliogràfica i documental a banda de les referències puntuals fetes en alguns dels articles.

FONTS DIGITALS

» Bàsicament utilitzades per a consultar participacions d'atletes, resultats i classificacions. http://www.la84fondation.org/5va/reports_frmst.htm
» *The fourt Olympiad. London 1908*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1908/1908.pdf
» *The Olympic Games od Estocolm 1912*. Oficial Report. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1912/1912.pdf
» *VIIIeme Olympiade. Paris 1924*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1912/1912.pdf
» *The Nine Olympiad. Ámsterdam 1928*. Official Report. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1912/1912.pdf
» *Xth Olympiad. Los Angeles 1932*. Official Report. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1932/1932s.pdf
» *XIth Olympic Games. Berlin 1936*. Official Report (4 Vol). http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1936/1936v1sum.pdf
» *The Offical Report of the Organising Comnittee for the XIV Olympiad. London 1948*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1948/OR1948.pdf
» *XV Olympiad. Helsinki 1952*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1952/OR1952.pdf
» *XVI Olympiad. Melbourne 1956*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1956/OR1956.pdf
» *The XVII Olympiad. Rome 1960 (Vol II)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1956/OR1956.pdf
» *Mexico 68 (Vol III)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1968/1968v3pt1.pdf
» *Die Spiele (Vol III)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1972/1972s3.pdf
» *Montreal 1976 (Vol III)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1976/1976v3.pdf
» *Jeux XXIIe Olympiade/Games of the XXII Olympiad. (Vol III)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1980/or1980v3.pdf
» *Official Report of the Games of the XXIIIrd Olympiad Los Angeles 1984 (Vol II)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1972/1972s3.pdf
» *Official Report 1988 Competicions summary and results (Vol II)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1988/1988v2p1.pdf
» *Jocs de la XXV Olimpiada. Resultats (Vol V)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1992/1992s5.pdf
» *Official Report of the Centennial Olympic Games (Vol III)*. http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/1996/1996v3.pdf

» *Official Report of the XXVII Olympiad. The Results*.
http://www.la84foundation.org/6oic/OfficialReports/2000/Results.pdf

HEMEROTECA

» *El Mundo Deportivo* http://www.mundodeportivo.com/hemeroteca/index.html
» *La Vanguardia* http://www.lavanguardia.com/hemeroteca/
» Semanari *Xut* http://mdc2.cbuc.cat/cdm/search/collection/xut/page/8
» Revista *Stadium* http://mdc2.cbuc.cat/cdm/search/collection/stadium/page/2
» *ARCA: Arxiu digital de revistes i premsa antiga de Catalunya*

WEBS

» *Comitè Olímpic Espanyol* www.coe.es
» *Comite Olimpic Internacional* www.olympics.org
» *Sports Reference* http://www.sportsreference.com/olympics/athletes/
» *Federació d'Història i Estadística del futbol* http://www.rssf.com/taleso/olympics.html

LLIBRES

» ALSINA SOTO,G. *Historia de la natació olímpica*. UFEC, 2005. ISBN 849644409-0
» GONZALEZ RUIZ, A. *Historia de los Juegos Olímpicos de verano de la Era Moderna*. 1990. Estudio 33. Santander. ISBN 404-404 9978-2
» ARRECHEA RIVAS, F. *Olímpicos Españoles. De los orígenes a 1936*. Bubok 2010 ISBN: 978-84-9981-570-1
» CEBRIAN BONE, JL (dirección) La Gran Enciclopedia de los Juegos Olímpicos. Ediciones DRAC SA. Barcelona 1989 . ISNB 84-86532-24-8
» GARCIA VILLARIEGA, Jose Manuel. *Historia de la maratón. Los 100 kilómetros y otras largas distancias*. 2011. Cajastur.
» JOAN I MATAS, F., *Olímpics Tarragonins*, Cossetània Edicions. Valls, 2008. ISBN: 978-84-9791-380-5
» MARTIN, C: *De Roma 60 a Moscú 80. Historia de un diploma olímpico*. Asociación Española de Baloncestistas Internacionales. Madrid 1988.
» MELENDEZ FALKOWSKI, M Mª. *Historia del balonmano*. Ámbito internacional. 1989. Federación Española de Balonmano ISBN 84-87 35100-X
» MERCÊ VARELA, A. *Els Jocs Olímpics Una il·lusió universal*. Barcelona 1988. Edicions 62 SA.. ISBN 84-297-2782-5
» MERCE VARELA, A/MUNTAÑOLA, L. *España en los Juegos Olímpicos: hockey. 1988*. RFE Hockey. DLB 31.188-1988
» PERNAS LOPEZ, J: *Strike One. Los orìgenes del Beisbol en España y otras curiosidades*. Barcelona 2O11. Fundació Barcelona Olímpica.
» SAMARANCH TORELLO,JA: *Memorias Olimpicas*. Barcelona, 2002. Planeta SA. ISBN 84-08-044761
» SANS JUAN, J. *Un camí, una fita. Els meus cincs Jocs Olímpics*. Barcelona,2003. Consell Català de l'Esport. ISBN 84-393-6278-1
» SIERRA PUERTO, J.A., *100 años waterpolo español 1908-2008*, RFEN, Madrid, 2008. CN

Atletic Barcelonesa / Federació Catalana de Natació i Federación Española dE Natación. ISBN 84-605-3724-2

» SIERRA PUERTO, J.A., *El waterpolo olímpic és cosa dels catalans*, Barcelona, 2007. CN Atletic Barcelonesa/UFEC/Federacio Catalana de Natació i Consell Català de l'Esport. ISBN 978-84-930256-1-8

» SÁNCHEZ LOZANO, R. *Els Olímpics Catalans*, Edición del autor, Barcelona, 1999. Esport Català.

» THARRATS, J. G., *Los Juegos Olímpicos*, Ibérico Europea de Ediciones, Madrid, 1972. M 139-1977

REVISTES

» Revista *Rebote* (1976).

» Revista *Crowl* (1988). Editada per la Federación Española de Natación.

DOCUMENTS SONORS

» SURROCA CARMONA, JM. Guio i direcció. *Memòries Olimpiques* Sèrie emesa per R1 i R4 de RNE Catalunya l'estiu del 2000.

» SURROCA CARMONA JM. Guio i direcció. *Catalans Olímpics* Sèrie emesa per Ràdio 1 i Ràdio 4 de RNE Catalunya l'estiu del 2004.

GALERIA FOTOGRÀFICA

Per la seva directa relació la majoria dels peus de la galería fotogràfica corresponen al títol d'un determinat article de aquet llibre (*cursiva).*

1 » 5 d'abril del 1927: Col·locació de la primera pedra.
2 » 16 de juliol del 1955: Inauguració dels Jocs Mediterranis.
3 » 25 de juliol del 1992: Inauguració dels Jocs Olímpics.

2

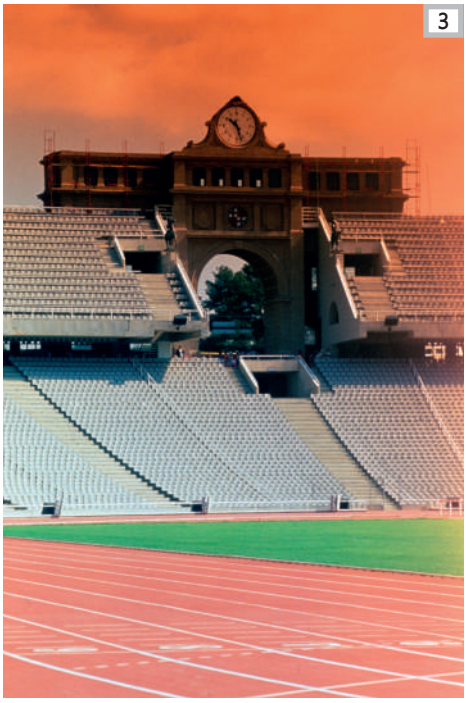
3

Montjüic: La ferma aposta d'un Estadi pels Jocs Olímpics.

1

Palais de Beaulieu de Laussane, 17 d'octubre del 1986 a les 13h 22m

A la ville de….¡Barcelona!

1

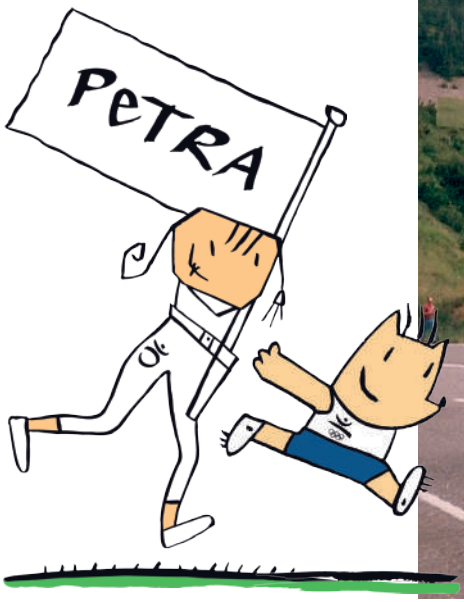

2

1 » *Cobi un amic per sempre.*

2 » *Les tres visites de la torxa olímpica a Barcelona.*

3 » *Inoblidable* Barcelona'92 una cerimònia que ha marcat un abans i un després.

3

Els moments claus de la cerimónia inaugural.

1 » Moviment olímpic: les cinc anelles, un símbol universal.

2 3 » Passi d'accés per seguir l'assaig general de la cerimònia i les medalles de Barcelona'92.

4 » Cerimònia de cloenda.

Un minut d'or: Jose Manuel Moreno.

La nostra primera campiona olímpica: Miriam Blasco.

Una amarga plata: Manel Estiarte.

La seva última cursa: Dereck Redmon.

1 » *Senyores i senyors: ¡¡El Dream Team!!* Pat Ewing en acció.

2 » *La traca final*: Josep Guardiola l'eufòria d'un gol que valia l'or.

3 » *La amistat i el respecte per damunt de tot:* Jordi Arrese.

4

4 » *Les noies d'or*: premi a l'esforç i el sacrifici.
5 » *La traca final*: Fermín Cacho, campió olímpic dels 1500m.
6 » *Un mar de medalles:* Luis Doreste i Roberto Manrique or a Flying Dutchman.

5

6

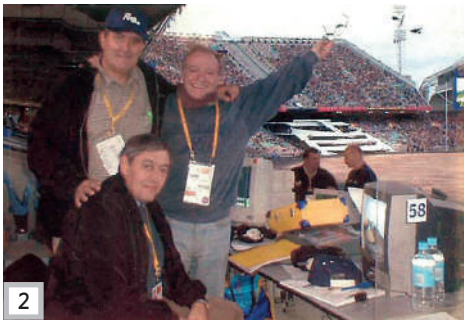

1 » Material imprés: Entrada a la Final de Voleibol en els JJOO Bcn'92.

2 » Minuts abans que comencés la cerimònia inaugural de Sydney. L'autor, assegut, amb Santiago Pelaez i Juan Manuel Gozalo.

3 » Diferents credencials olímpiques corresponents als JJOO de Barcelona'92 i Sydney'00 i a la 91a Sessió del CIO el 1986 a Laussanne.

4

4 » *El campió de la pau*: El primer jurament olímpic a Anvers 1920.

5 » Londres 1908 va ser l'origen d'aquesta màxima que va fer seva el baró Pierre de Coubertin.

6 » *Les dones: encara queda camí per fer:* A Amsterdam 1928 va començar el lent camí cap a la igualtat.

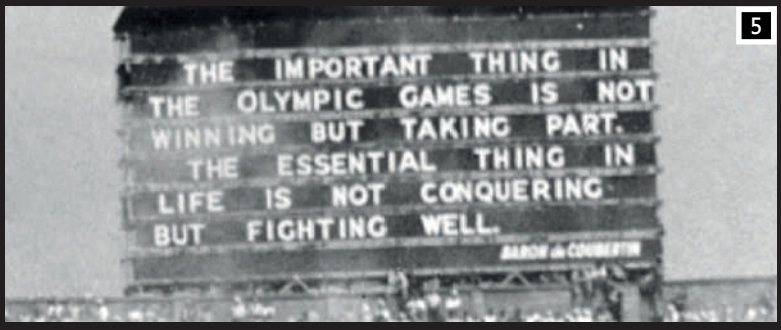

5

6

1 » *Els valors: quan el guanyar no ho és tot.* Owens i Lodz un cant a la fraternitat i la convivència.

2 » *Un crit fort i valent*: Hassiba Boulmerka.

3 » Nicolay Adrianov l'esportista olímpic amb més medalles del segle XX.

3

Els árbitres: Xiulets d'or.

El Joc Net: el valor d'un pern.

4 » *Roma 1960: cinquantenari olímpic del basquetbol espanyol*: Els basquetbolistes espanyols a punt d'iniciar la desfilada inaugural.

5 » *Els mitjans de comunicació, quasi el doble de periodistes que d'atletes.*

4

Esportistes de laboratori.

5

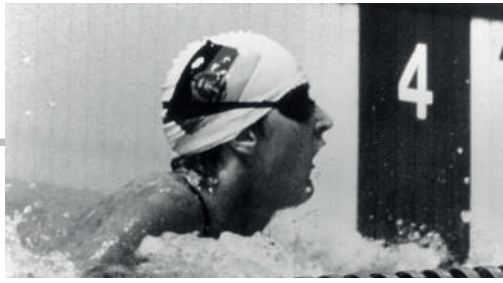

Una tarda per recordar: Carl Lewis.

1 » *Barcelona, Jocs Olímpics, Gaudí i Samaranch.*

Que mai s'apagui la *flama olímpica* que brilla entre nosaltres.

<< 20 anys després >>